

**NA RUKANINA PAPI
NA TURUPATU DATO
(2 CHRONICLES)**

**Na Vuresi Makaliana Na
Omea Ara Marea Tana Papi
Iani**

Na Rukanina Papi na Turupatu Dato e tuturiga i tana e vosa bâ **Na Kesanina Papi na Turupatu Dato**, me tuturiga kolua na turupatuna nina aqotagao a Solomon na taovia tsapakae poi tsau tana mateana. Ma Rehoboam na dalena a Solomon e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae kaputia na Israel popono. Mi muri, mara maretsunâ na turupatuna kalina a Jeroboam e raqagira na puku tabana i vava mara tavotaligi tania nina tagao a Rehoboam. Me tû tana tagu kalina ara tavota vaga ia, mara maretsunâ moa na turupatuna tana rongogira moa na taovia tsopakae tana Juda, poi tsau kalina e puka na vera ni Jerusalem tana ngalitupa 586 B.C.

Na Omea Ara Totu Tana Papi Iani

Nina aqotagao a Solomon *1:1-9:31*

a. Na tuturigana nina aqo *1:1-17*

b. Ara logoa na Vale Tabu *2:1-7:10*

c. Na susuina nina aqo *7:11-9:31*

Ara tavota igira na puku tabana i vava *10:1-19*

Igira na taovia tsapakae tana Juda *11:1-36:12*

E puka na vera ni Jerusalem *36:13-23*

*A Solomon e Nonginongi Matena na Sasaga
Loki*

(1 Taovia Tsapakae 3:1-15)

¹ A Solomon, aia na dalena a David na taovia tsapakae, e tangoli kalavatavia na aqotagao tana vera ni Israel, ma na Taovia nina God e van-galaka vania me naua me gini susuliga tsapakae.

² Ma Solomon na taovia tsapakae e molo ketsa vanigira sui na taovia tagao, igira ara tagaovigira na alaala na toga ma na sangatu na mane vaumate, migira sui ara tagao tana vera, migira sui goto na ida tana vungu, migira sui lakalaka na tinoni tavosi goto,

³ me ketsaligira kara tsarimurina vano tana nauna gana na samasama i Gibeon. Ara vano i Gibeon rongona i tana nogo e totu na Valepolo i tana e totu na Taovia, aia na Valepolo a Moses nina maneago na Taovia e vaturikaea tana kaomate.

⁴ Maia na Bokisi na Taso e totu i Jerusalem tana valepolo aia David na taovia tsapakae e vaturikaea kalina e adimaia na Bokisi ia tania i Kiriath Jearim.

⁵ Ma na belatabu tapalamila e agosia a Besalel na dalena a Uri ma na kukuana a Hur, e totu goto i Gibeon i matana na Valepolo i tana e totu na Taovia. Ma Solomon na taovia tsapakae migira sui lakalaka na tinoni ara ba samasama vania na Taovia i tana.

⁶ Mi matana nogo na Valepolo ia na taovia tsapakae e savorigira vania na Taovia na kodop-utsa i kelana na belatabu tapalamila; me mate-sigira kesa toga na omea tuavati, me kodo poponogira i kelana.

⁷ Mi tana bongi nogo ia, ma na Taovia e laba vania a Solomon me veisuâ, “?Laka nagua igoe o ngaoa inau kau sauvanigo?”

⁸ Ma Solomon e tuguvisua me tsaria, “Taovia igoe o galuve sosongolia a David na tamaqu, mi kalina ia igoe o tamivaniau inau kau tugua aia tana nina aqo taovia tsapakae.

⁹ Taovia God, au nongigo ko manalia na veke igoe o naunogoa vania na tamaqu. Migoe nogo o moloau inau kau taovia tsapakae kaputigira na tinoni ara danga sosongo vaga ia me tau tangomana kesa na tsokoraeqira.

¹⁰ Me vaga ia, me dou ti ko sauvaniau na sasaga loki ma na donalevo au kilia gana kau tagaovidouginigira. ?Rongona ti vaga inau kau tau tamanina na sasaga loki vaga ia, me sauba ke koegua goto ti inau kau gini tangomana na tagaovidouaqira nimu tinoni ara danga vaga sagata igira?”

¹¹ Ma God e tsarivania a Solomon, “Rongona igoe o nongia na omea vaga ia i koniqu inau, mo tau nongiau na omea gana ko gini tamani omea levo, se na qolo danga, se gamu tangirongo, se na mateaqira gamu gala, se agana igoe segenimu ko gini mauri oka, mo nongiau moa kau vanigo na sasaga loki ma na donalevo agana na mani tagaoviginiaqira niqo tinoni, igira nogo inau au mologo igoe ko taovia tsapakae vanigira,

¹² me vaga ia minau sauba kau sauvanigo na sasaga loki ma na donalevo. Ma kau pabogotoa, ma kau sauvanigo kara danga bâ nimu omea tatamani, ma nimu qolo, ma gamu tangirongo, ma kara danga liusia bâ na omea ara tamanina

igira na taovia tsapakae ara tagao ida vanigo, se igira sui goto sauba kara mai i murimu igoe.”

Gana Susuliga ma Nina Omea Danga a Solomon

(1 Taovia Tsapakae 10:26-29)

¹³ Mi muri, ma Solomon e mololea na nauna na mani samasama i Gibeon, tana e totu na Valepolo i tana e totu na Taovia, me visutugua i Jerusalem. Mi tana aia e tagaovi kaputia na Israel popono.

¹⁴ Maia e pabogira na dangana nina terê, ma nina ose gana na vailabu. E tamanigira ara sangavulu vati sangatu na terê, me sangavulu ruka toga na ose gana na vailabu. Me visana vidaqira e mologira kara totu i Jerusalem, migira sui na tавosina e mologira bamai visana tana verabau tavosi.

¹⁵ Mi tana tagu popono e tagao a Solomon, ma na siliva ma na qolumila ara danga vaga moa na vatu lê i Jerusalem, ma na gai na sida* ara danga vaga moa ti na gai lê bamai.

¹⁶ Migira nina maneaqo na taovia tsapakae ara tagaovia na aqona na voliaqira na ose ara talumai i Musri mi Silisia,

¹⁷ ma na terê ara talumai i Ejipt. Mara tsabirigira na ose ma na terê vanigira niqira taovia tsapakae na Het ma na Siria. Ma na matena kesa terê e ono sangatu tavina na siliva, me kesa na ose e kesa sangatu tsege sangavulu tavina na siliva.

* **1:15 1:15** “na gai na sida” Aia e kesa vatana na gaikakai e dato tana vungavunga i Lebanon mara gini aqo sosongo tana logovale rongona e tau dona na tola tsaku.

2

A Solomon e Vangaraua na Logoana Na Vale Tabu

(1 Taovia Tsapakae 5:1-18)

¹ Ma Solomon na taovia tsapakae e padâ ke logoa kesa na valetabu i tana kara samasama vania na Taovia, me ke logogotoa kesa na valena segeni.

² Maia e mologira ara vitu sangavulu toga na mane kara aqo tana kalagaiqira na vangana gana na logovale, mara alu sangavulu toga na mane kara aqo tana katsuvatu. Ma kara tolu na toga ono sangatu na mane niqira aqo kara tagaovia na vavanona na aqo.

³ Ma Solomon e moloa kesa nina mane adigoko ke bâ i konina a Hiram na taovia tsapakae ni Tire na nongiana ke sauvania ke visana na kubuna na sida vaga nogo e sauvania a David na tamana kalina aia e logoa na valena segeni. Me ke tsarivania,

⁴ “Inau au vangaraua na logoana kesa na valetabu gana na tsonikaeana na Taovia niqû God. Ma na valetabu ia sauba ke lia na nauna tabu i tana inau, migira niqû tinoni, kami mai na kodoana na bulunagai uruuru na mani samasama vaniana aia. Mi tana goto, ti sauba igami kami sausailagi vania na sausau na bredi tabu, ma kami savorigira na savori-kodokodo pipi tana matsaraka ma na ngulavi, mi tana Dani na Sabat, mi tana Dani na Vula Vaolu, migira goto visana tana dani tabu tavosi na mani padalokiana na Taovia nimami God. Maia

nogo God e ketsaligami igami na Israel kami nausailagini vaganana ia.

⁵ Inau au padâ na logoana kesa na valetabu loki sosongo, rongona nimami God igami e loki tsapakae liusigira na god tavosi sui.

⁶ ?Me laka aseï nomoa tangomana ke logoa sa valetabu vania God, kalina e atsa moa ti na baragata e loki sosongo maia e tau goto tugua aia? ?Masei gana lakana inau ti ke ulagaqu na logo vaniana God kesa na valetabu, maia lelê moa kesa na nauna na mani kodoana na buluna gai uruuru vaniana?

⁷ Mi kalina ia, minau au nongigo ko molomai vaniau ke kesa na mane e sasaga tana gini aqo na qolumila, na siliva, na tapalamila ma na tapalalaka, na polo bora, na polo tsitsibora ma na polo tsitsi laka. Aia sauba ke aqo kolugira igira na maneaqo ni Juda mi Jerusalem, igira ara dona na katsu omea levo, aia a David na tamaqu e viligira nogo.

⁸ Inau au donagininogoa laka igira nimu maneaqo igoe ara dona sosongo na kavigai, bâ, mo ko sauvaniau igoe ke visana na gai na sida ma na gaikakai tavosi goto ni Lebanon. Minau au vangaraunogoa kau molobagira visana niqumane kara sangagira nimu mane igoe

⁹ ma kara manogatigira ke danga dou na tiba, rongona na valetabu inau au padâ na logoana sauba ke loki sosongo me ke rereidou liuliu bâ.

¹⁰ Minau sauba kau sauvanigira nimu maneaqo igoe ke ruka toga tani na uiti, me

ke ruka toga tani na barli,* me ke vati sangatu toga lita na uaeni, me ke vati sangatu toga lita na oela na olive.”

¹¹ Ma Hiram e tugua nina leta a Solomon me tsarivania, “Tana rongona nogo na Taovia e galuve sosongoligira nina tinoni, te aia e molokaego igoe ko lia niqira taovia tsapakae.

¹² !Tsonikaea na Taovia na God ni Israel, aia e volâ na baragata ma na barangengo! Maia e sauvania a David na taovia tsapakae kesa na dalena mane e sasaga sosongo, me dangali tovua na papadagado ma na donapeke, maia e vangaraua kalina ia na logoana kesa na valetabu vania na Taovia, me kesa goto na valena segeni.

¹³ Minau au molobavanigo kesa na mane e sasaga sosongo tana aqosi omea levolevo, a Hiram na soana.

¹⁴ Na tinana aia na daki tana puku konina a Dan, ma na tamana na tinoni ni Tire. Ma Hiram e donadoua na aqosiana na omea levo tana qolumila, na siliva, na tapalamila, na tapalalaka, na vatu, na gai, na polo bora, na polo tsitsibora, na polo tsitsi laka, ma na polo vovosi laka. Maia e dona sosongo goto na aqosiana pipi vatana na maregoba, me ke nautaonia na nununa pipi sui na omea ara tsarivania ke naua. Ko moloa aia ke aqo kolugira nimu mane ara sasaga tana aqosi omea levolevo, me kolugira goto igira ara aqo i sau vania a David na tamamu.

¹⁵ Bâ, mi kalina ia, migoe ko saumai vanigami na uiti, na barli, na uaeni, ma na oela na olive

* **2:10 2:10** “na barli” Aia na piuna kesa na omea tsukatsuka vaga na raisi ara dona tinoni na ganiana.

vaga igoe o vekenogoa.

¹⁶ Migami sauba kami kavitsuna na gai na sida tana vungavunga ni Lebanon, na dangana vaga igoe o ngaoa, ma kami sorisaigira tana tsoro, ma kami tsobolaginigira i tasi tsau bâ i Jopa. Bâ, mi tana ti igoe ko adigira bâ i Jerusalem.”

*E Tuteuriga na Aqo na Logoana na Vale Tabu
(1 Taovia Tsapakae 6:1-38)*

¹⁷ A Solomon na taovia tsapakae e naua na tsokotinoni ke gini donaginia ara visa na tinoni ni veratavosi ara totu tana kao ni Israel, vaga nogo na tsokotinoni e naua a David na tamana. Me tsodovulagia laka ara 153,600 na tinoni ni veratavosi ara totu i tana.

¹⁸ Maia e mologira 70,000 kara aqo tana kalagaimaiana na vangana na logoana na valetabu, mara 80,000 kara aqo tana katsuvatua tana vungavunga, me viligira 3,600 kara tagaovia na vavanona na aqo girani.

3

¹ Ma David aia na tamana a Solomon, e vangarau manogatinogoa na sasana tana kara logoa na Vale Tabu. Ma na nauna ia e totu nogo i Jerusalem tana Vungavunga Moria, tana nauna i tana na Taovia e labavania a David, maia goto nina nauna na labududusi uiti a Arauna na Jebus. Maia Solomon na taovia tsapakae e tuteuriga na logoana na valetabu

² tana rukanina vula i laona na vatinina ngalitupa aia e taovia tsapakae.

³ Na Vale Tabu aia Solomon na taovia tsapakae e logoa e sangava sangavulu tolu tabailima na katsina, me sangava vati tabailima na damana.

⁴ Na kovokovo i matana na Vale Tabu e dama atsakolu saikesalia na Vale Tabu, e sangava vati tabailima na damana, me sangava rukapatu vitu na datona. Ma na laona na kovokovo ia ara poro poponoginia na qolumila laka.

⁵ Ma na voki loki i laona na Vale Tabu ara tsavu poponoginia na pava damadama na gaina sida, mara poropoponoginia na qolumila laka, mara inilauginia na nununa na gai na koirou ma na tseni vovosi.

⁶ Ma na taovia tsapakae e inilauginia na Vale Tabu na vatu rereidou loki matena, ma na qolumila e talu mai i Parvaim.

⁷ Maia e gini aqo na qolumila ia na poroginiana na ponoponona na Vale Tabu, na gaso, ma na gai tudato tana matsapa, migira goto na bani. Migira na maneaqo ara katsugira na nununa na angelo tana bengebenge na vale.

⁸⁻⁹ Maia na voki i laona bâ aia ara soaginia na Nauna Tabu Loki Sosongo e sangava vati tabailima na katsina, me sangava vati tabailima na damana, me dama atsakolu saikesalia na Vale Tabu. Mara gini aqo 20,000 kilo na qolumila tana tsavuana na ponopono tana Nauna Tabu Loki Sosongo; me 570 gram na qolumila ara gini aqosi nila, mara tsavu poponoginigira goto na qolumila na ponopona na voki tana vatabela i gotu.

¹⁰ Na taovia tsapakae e ketsaligira goto nina maneaqo kara aqosiginia na tapala ke ruka na

nununa na angelo ma kara tsavuginikaira na qolumila, ma kara molokaira tana Nauna Tabu Loki Sosongo,

¹¹⁻¹³ mara ba molokaira kara ka tû pala ma kara ka pilo aro i matsapa. Mi kaira sui ara ka tamani tango ruka ka rapoqira, me pipi kesa ka rapoqira e sangava kesa tinaqe kesa na katsina, me kaporaka ka rapoqira, ma na isuisuna ka rapoqira i levuga ara ka vaipelegi, mi kaira goto ruka ka rapoqira tavosi tabana mi tabana ara ka pelea na ponopono, ma na damana ka rapoqira ara kaporaka taligu e varangi ke sangava vati tabailima na damana.

¹⁴ Ma na polo katsi e tsautsau tana matsapana na Nauna Tabu Loki Sosongo ara vosiginia na polo mamarega bora, tsitsibora, me tsitsi laka, mara vosi bâ goto na nununa na angelo i konina.

*Kaira Ruka na Tuguru Tapalamila
(1 Taovia Tsapakae 7:15-22)*

¹⁵ Ma na taovia tsapakae e aqosigotoa ara ka ruka na tuguru, me pipi kesa ka vidaqira e sangava vitu tinaqe ono labu tsege me kesa turina mita na datona, me vaturikaira i matana na Vale Tabu. Me pipi kesa e tamanina na inilau i kelana e sangava kesa tinaqe kesa na datona.

¹⁶ Mi gotu tsotsodo ka kelaqira na tuguru kaira ara inilauginia na nununa na tseni vovosi me kesa sangatu na nununa na vuanagai ara aqosiginia na tapalamila.

¹⁷ Mara vaturikaira na tuguru karani tabana mi tabana na matsapana na Vale Tabu: na

tuguru e tû tabana i ata ara soaginia Jakin,* maia e tû tabana i vava ara soaginia Boas.†

4

Na Vangana na Vale Tabu (1 Taovia Tsapakae 7:23-51)

¹ Ma Solomon na taovia tsapakae e aqosigotoa kesa na belatabu tapalamila, e sangava vati tabailima tugira sui vati tabana, me sangava ruka tinaqe ruka labu tsege na mita na datona.

² Maia e aqosigotoa kesa na taqi momolilo e sangava kesa tinaqe kesa mita na qilouna, me sangava ruka tinaqe ruka mita na damana i laona, me sangava ono tinaqe tsege mita na taliguna.

³ Me polipoponoa na liligina na taqi ia ara papidato kaira ruka na palatete na inilau. Ma na inilau gira ara aqosi taoniginia na nunuqira na buluka mane, mara katusai kolunogoa na taqi ia.

⁴ Ma na taqi ia ara molokaea i gotuna na nunuqira ara sangavulu ruka na buluka mane ara aqosiginigira na tapalamila, tolu ara tu arotada, tolu ara tu arotave me tolu ara tu arolonga me tolu ara tu arovotu.

⁵ Ma na liligina na taqi ia e labuvati na matoluna. Ma na mangana polipolia na taqi ia e vaga moa na mangana na bilo, me tapenu vaga moa na latsena na vulevule. Mi laona na taqi ia

* **3:17 3:17** Na soa Jakin e tatangi vaga na goko Hibru 'aia God e vaturia.' † **3:17 3:17** Na soa Boas e tatangi vaga na goko Hibru 'ginia na susuligana God.'

tangomana ke totu gana ngongo ono sangavulu toga lita na kô.

⁶ Mara aqosigira goto sangavulu na popo, tsege kara mologira tabana i ata na Vale Tabu me tsege tabana i vava. Mara gini aqo na popo girani tana tsalalana na paparina na omea tuavati ara gini savori-kodoputsa. Ma na kô i laona na taqi loki ia vanigira na manetabu gana niqira mani vulivuli.

⁷⁻⁸ Mara aqosigira goto ara sangavulu na gai qolumila, gana na mani molokaeana na bilo na bulu iruiru vaga nogo ara lavu na nauana, me sangavulu goto na bela, mara mologira tana voki loki i levugana na Vale Tabu, tsege na gai gana na mani molokaeana na bilo na bulu iruiru me tsege na bela kesa tabana, me tsege kesa tabana. Mara aqosigira goto kesa sangatu na popo qolumila.

⁹ Mara aqosigotoa kesa na pakoka i tabana i laona vanigira na manetabu, me kesa goto na pakoka tabana i taba. Ma na bani gira tana matsapa ka levugaqira na pakoka kaira ara tsavu poponoginigira na tapalamila.

¹⁰ Mara moloa na taqi i ligisana na tsuru tabana i longa na Vale Tabu.

¹¹⁻¹⁶ Ma Hiram e aqosigira goto na kuki, na savolo ma na popo. Mi tana e sulavaginia na aqosiaqira na omea sui aia e vekevania a Solomon na taovia tsapakae vania na Vale Tabu. Migirani nogo na omea aia e aqosigira:

Ruka na tuguru katsi

Ruka na inilau ara ka rerei vaga na popo i ka kelaqira na tuguru katsi kaira

Na inilau na nununa na tseni vovosi polikaira na inilau ara ka totu i ka kelaqira na tuguru

Vati sangatu na nununa na vuanagai ara aqosiginia na tapalamila mara mologira ruka tana palatete polikaira na inilau tapalamila

Sangavulu na nununa na terê

Sangavulu na popo loki

Kesa na taqi

Sangaulu ruka na nununa na buluka mane ara tu tabekaea na taqi

Migira goto na kuki, na savolo ma na poka.

Migirani sui lakalaka na omea girani aia Huram e aqosiginigira moa na tapalamila angaanga, vania a Solomon na taovia tsapakae agana na gini aqo tana nina Vale Tabu na Taovia.

¹⁷ Ma na taovia tsapakae e aqosigira na omea sui girani tana kao tsitsi tana ka gaqira levuga i Sukot mi Sereda tana Poi Jordan.

¹⁸ Ara danga sosongo vaga ia na omea ara aqosiginigira na tapalamila, te e gini tau tango-mana kesa ke tovoa e koegua na mamavana na tapalamila popono ara gini aqo tana aqosiaqira na omea sui girani.

¹⁹ Ma Solomon e aqosiginigotoa na qolumila na vangana i laona na Vale Tabu: na belatabu, migira na bela i tana ara savori breidi vania God;

²⁰ mi tugira na gai qolumila laka na mani molokaeana na bilo na bulu iruiru ke iru i matana na Nauna Tabu Loki Sosongo, vaga igira ara vorogokona nogo;

²¹ migira na latsena gai na mani inilau, na bilo gana na molotsavuana na bulu iruiru ma na kapi;

²² na gai na matesiana na bulu iruiru, na popo, ma na tseu na mani molotsavuana na bulunagai uruuru, ma na tapala gana na karoginiana na madaova gagâ. Ma na omea sui vaga girani ara aqosiginigira moa na qolumila laka. Migira na matsapa tabana i tano na Vale Tabu migira na matsapa tana Nauna Tabu Loki Sosongo ara poro poponoginigira goto na qolumila.

5

¹ Mi kalina a Solomon na taovia tsapakae e suilavaginia pipi sui na aqona na Vale Tabu, maia e tû me mololakagira i laona na voki gana na mani mololakâ omea i laona na Vale Tabu pipi sui lakalaka na omea aia a David na tamana e balo vaninogoa na Taovia, igira nogo na siliva ma na qolumila, migira goto visana na omea levelevo tavosi.

Ara Adisagea na Bokisi na Taso i Laona na Vale Tabu

(1 Taovia Tsapakae 8:1-9)

² Mi muri, maia Solomon na taovia tsapakae e mologoko vanigira sui pipi na ida tana puku ma na duli tana Israel popono, kara saimai sui lakalaka i Jerusalem, rongona kara adivanoa nina Bokisi na Taso na Taovia, tû i Sion na Verana David, ma kara ba moloa i laona na Vale Tabu.

³ Migira sui lakalaka ara saimai sui tana tagu e laba na Dani Tabu na Babale.

⁴ Mi kalina ara labamai sui nogo igira na tinoni lokiloki, migira na Levite ara tû mara tsebakea na Bokisi na Taso,

⁵ mara kalagaivanoa tana Vale Tabu. Migira na manetabu ma na Levite ara adivanogotoa na Valepolo i tana e totu na Taovia me pipi sui na vangana, mara ba mologira i laona na Vale Tabu.

⁶ Ma Solomon na taovia tsapakae kolugira na toga sui ni Israel, ara saikolu mai i matana na Bokisi na Taso mara gini savori-kodoputsa danga sosongo na sipi ma na buluka, me utu na tsokoraeqira.

⁷ Mi muri, migira na manetabu ara kalagais-agea na Bokisi na Taso i laona na Vale Tabu, mara ba moloa tana Nauna Tabu Loki Sosongo i ka vavaqira kaira na nununa na angelo.

⁸ Ma na katsina ka rapoqira ara tsavu poponoa na Bokisi kolukaira goto na gai ara kalagaiginia.

⁹ Ma na gai kaira ara ka katsi sosongo, me tangomana moa na morosiana ka isuisuqira ti vaga na ba tû i matana tsotsodo na Nauna Tabu Loki Sosongo, me tagara goto sa nauna segeni. Ma na gai na kalagai kaira ara ka tototu moa i tana me tsau mai i dani eni.

¹⁰ Me tagara goto sa omea tavosi ke totu i laona na Bokisi na Taso, kaira moa na pavavatu aia Moses e molosagekaira i laona kalina aia e totu tana Vungavunga Sinai, tana tagu kalina na Taovia e naua kesa na vaitasogi kolugira na tinoni ni Israel kalina igira ara mololea i Ejipt.

¹¹ Mi muri, migira sui na manetabu ara totu i tana, atsa moa ara tavosi alaala, ara naua na vovorona na suisui vania na nauana niqira aqo tabu.

¹² Migira na Levite tu niqira aqo na raqa linge: tugira a Asap, ma Heman, ma Jedutum, kolugira

na tinoni tana niqira vungu, igira sui ara sagelia na polo vovosi laka. Mara tutû ligisana na belatabu tabana i longa kolua niqira tsetsê ma niqira itai tatangi, mara totu kolugira goto i tana ara kesa sangatu me rukapatu na manetabu ara uvia niqira tavuli.

¹³ Mara linge kolua na tatangina na tavuli ma na tsetsê me visana goto na omea tatangi tavosi, mara tsonikaea na Taovia, mara tsaria:

“Tsonikaea na Taovia, rongona aia e dou laka, Ma nina galuve e totu saviliu.”

Mi kalina igira na manetabu ara rutsu tania na Vale Tabu e tavongani tsunamai na parako marara e gini marara na mararana anganga na Taovia,

¹⁴ me gini utu vanigira na manetabu na nauana babâ niqira aqo na samasama.

6

A Solomon e Goko Vanigira na Toga (1 Taovia Tsapakae 8:12-21)

¹ Mi muri ma Solomon na Taovia Tsapakae e nonginongi me tsaria,

“Taovia igoe o vili segenimu ko totu i laona na parako ma na rodo pulipuli.

² Mi kalina ia inau au logosuivanigo nogo kesa na valemu rereidou sosongo, na nauna i tana igoe ko totu kalavata na dani ma na dani.”

³ Migira sui na toga ni Israel ara tutû moa i tana. Ma na taovia tsapakae e pilo bâ i koniqira me nongia God ke tabugira.

4 Maia e tsaria, “!Tsonikaea na Taovia na God ni Israel! Aia e manalinogoa nina veke e nauvania a David na tamaqu kalina aia e tsarivania,

5 ‘Tuturiga tana tagu inau au adirutsumigira niqu tinoni tania na Ejipt me tsau mai i dani eni, minau au tau goto vilia moa sa verabau i laona na kao popono tana Israel i tana kara logovaniau kesa na valetabu, i tana kara mai samasama vaniau, mau tau goto vati vilia ke kesa ke ida vanigira niqu tinoni ni Israel.

6 Mi kalina ia, inau au vilia na Jerusalem vaga na nauna i tana sauba kara mai samasama vaniau, migoe, a David, ko tagaovigira niqu tinoni.’ ”

7 Ma Solomon e goko babâ me tsaria, “Aia nogo a David na tamaqu e padanogoa laka ke logoa kesa na valetabu agana na samasama vaniana na Taovia na God ni Israel,

8 ma na Taovia e tsarivania, ‘Eo, e dou sosongo igoe o ngaoa ko logovaniau kesa na valetabu,

9 migoe moa e utu saikesa ko logoa. Maia moa na dalemu, na dalemu segeni nogo igoe, sauba aia ke logoa niqu valetabu.’

10 “Ba, mi kalina ia, ma na Taovia e manalinogoa nina veke. Minau au tugunogoa na tamaqu mau lia na taovia tsapakae tana Israel, mau logosuinogoa na Vale Tabu agana na samasama vaniana na Taovia na God ni Israel.

11 Mi tana nogo inau au molonogoa na Bokisi na Taso i tana ara ka totu kaira na pavavatu na vaitasogi aia na Taovia e naua kolugira na toga ni Israel.”

*Nina Nonginongi a Solomon
(1 Taovia Tsapakae 8:22-53)*

¹² Mi muri, i mataqira na toga sui a Solomon e bâ me tû i matana na belatabu me abedatoa na limana me nonginongi.

¹³ Ma Solomon e aqosia kesa na pava damadama tapalamila gana nina mani tukae, me moloa i levugana patupatu na pakoka. Na pava ia e sangava kesa tinaqe kesa mita gira sui vati tabana, me tinaqe tsege labu tsege mita na datona. Ma Solomon e dato bâ i konina, me tsuna tuturu i mataqira na tinoni sui ni Israel me abedatoa na limana kalea na baragata.

¹⁴ Maia e nonginongi me tsarivaganana, “Igoe Taovia na God ni Israel, e tagara goto sa god ke vaga igoe ke totu i gotu i baragata se i lao ieni i barangengo. Igoe o manalidoua nimu tabana na vaitasogi o naua kolugira nimu tinoni, mo sauva nimu galuve vanigira kalina igira ara rongomangamu dou igoe tana tobaqira popono.

¹⁵ Migoe o manalinogoa na veke o nauvania a David na tamaqu; eo, mi dani eni ara manatovu nogo pipi sui na tsaqina goko igoe o tsarivania.

¹⁶ Mi kalina ia, Taovia na God ni Israel, inau au nongigo ko manaligotoa e kesa segeni goto nimu veke o nauvania na tamaqu kalina igoe o tsarivania, ‘Pipi kalina sauba ke kesa nogo vidaqira na kukuamu igoe ke adidatoa babâ nimu aqotagao me ke lia na taovia tsapakae tana Israel, ti vaga igira kara muridoua niqû Ketsa vaga nogo igoe o naua.’

¹⁷ Mi kalina ia, igoe Taovia na God ni Israel, ko naua ma kara manatovu pipi sui na omea igoe o

veke vaninogoa a David nimu maneaqo.

¹⁸ “?Me laka sauba igoe God ko totu manana nomoa ieni i barangengo i laoqira na tinoni? ? Me ti vaga na lokina na baragata popono ke tau tugugo igoe, me ke koegua ti sauba ke tugugo na Vale Tabu inau au logovanigo nogo?

¹⁹ Taovia niqû God, inau nimu maneaqo. Au nongigo ko rongomia niqû nonginongi, mo ko sauvaniau na omea inau au nongia i konimu i dani eni.

²⁰ Ko reitutugudoua na Vale Tabu iani na dani ma na bongi. Igoe o vekenogoa laka tana nauna nogo iani kara samasama vanigo igira na tinoni, me vaga ia mo ko rongomiau pipi kalina ti vaga inau kau aromai vania nimu Vale Tabu iani ma kau nonginongi vanigo.

²¹ Ko rongomia niqû nonginongi ma niqira nonginongi goto igira nimu tinoni ni Israel kalina igira kara aromai vania na nauna iani ma kara nonginongi vanigo. Tû tana veramu i baragata ko rongomigami mo ko padalegira nimami sasi.

²² “Mi kalina ti vaga kara keli vania kesa tinoni laka aia e naua kesa na omea seko vania kesa kulana, ma kara adimaia i matana nimu belatabu i laona na Vale Tabu iani rongona ke vatsa laka aia e tau tsukia na sasi ara keligini vania,

²³ migoe Taovia, tû i baragata ko rongomia mo ko vilekegira nimu tinoni aqo mo ko kedea vaga e ulagana aia e tsukia na sasi mo ko nusilea aia e tinoni dou me tau tsukia sa sasi.

²⁴ “Mi kalina ti vaga kara tû igira gaqira gala ma kara tuliusigira nimu toga ni Israel rongona

ara sasi i matamu igoe, mi muri, ti vaga igira kara pilotobatugua ma kara mai i matamu igoe tana Vale Tabu iani, ma kara nongigo ko padalea niqira sasi,

²⁵ migoe tû i baragata ko rongomia niqira nonginongi, mo ko padalea niqira sasi igira nimu tinoni ni Israel, mo ko adivisumaigira tugua tana kao igoe o saunogoa vanigira me vanigira goto na mumuaqira.

²⁶ “Mi kalina ti vaga igoe ko tongo kapusia na usa rongona igira nimu tinoni ara sasi i matamu, mi muri kalina ti kara padasavi ma kara arobatugua vania na Vale Tabu iani, ma kara molotsunali segeniqira ma kara nonginongi vanigo,

²⁷ migoe Taovia tû i baragata ko rongomia niqira nonginongi, mo ko padale vanigira niqira sasi igira nimu maneaqo na tinoni ni Israel, mo ko sasanigira na nauana na omea e goto i matamu igoe. Mi muri, ti igoe Taovia ko moloa ke tumumai na usa tana nimu kao iani, na kao igoe o saunogoa vanigira nimu tinoni kara tamanina sailagi.

²⁸ “Mi kalina ti vaga ke liu na uvirau tana veramami, se na liuna na lobogu, se na paparana na guguri ke rangi sekoligira na uta, se na alaala popono na kipo kara gani matesigira na omea tsukatsuka sui, se kara laba gaqira gala ma kara sekoligira nimu tinoni, se ke gadovigira na lobogu seko se na masagi loki,

²⁹ migoe ko rongomia niqira nonginongi. Mi kalina ti vaga ke kesa i laoqira nimu tinoni ni Israel se na toga popono kara reigadovia laka

ara sasi ma kara padasavi ma kara aromai vania
nimu Vale Tabu ma kara abedatoa na limaqira
tana nonginongi vanigo,

³⁰ migoe ko rongomia niqira nonginongi. Tû
tana veramu i baragata ko rongomia niqira
nonginongi mo ko padalea niqira sasi. Igoe
segeni moa o donaginia nina papada e totu popoi
i laona na tobana tinoni, mo ko nauvania pipi
tinoni vaga e ulagana na omea aia e naua,

³¹ rongona igira nimu tinoni kara gini kukuni
tanigo, ma kara rongomangamu dou tana tagu
popono ara totu tana kao igoe o saunogoa
vanigira na mumuaqira.

³² “Mi kalina ti vaga ke kesa na tinoni ni
veratavosi aia e totu kesa tana vera ao sosongo
me ke rongomia gamu tangirongo, me laka igoe
o susuliga sosongo mo vangarau pipi kalina moa
na sangaaqira nimu tinoni, maia ke mai me ke
nonginongi vanigo tana Vale Tabu iani,

³³ migoe ko tabegotoa nina nonginongi na
tinoni vaga ia. Tû i gotu i baragata tana o
mauri igoe, ko rongomia nina nonginongi mo
ko nauvania na omea aia e ngasuginigo ko
nauvania, me vaga ia ti igira na toga sui tana
barangengo popono kara gini donaginigo ma
kara gini rongomangamu, vaga nogo ara naua
igira nimu tinoni ni Israel. Mi tana ti sauba kara
gini donaginigotoa laka na Vale Tabu iani inau
au logoa, i tana nogoria e dou kara mai na tinoni
sui ma kara samasama vanigo igoe.

³⁴ “Mi kalina ti vaga igoe ko ketsaligira nimu
tinoni kara vano na vailabugi koluaqira gaqira
gala, mi tana tagu vaga goto ia ti kara tû ma

kara nonginongi vanigo, miava moa tana kara totu ti kara aromai vania na verabau iani aia igoe o vilinogoa ma na Vale Tabu iani inau au logovanigo,

³⁵ migoe ko rongomia niqira nonginongi. Tû i gotu i baragata ko rongomia niqira nonginongi mo ko sangagira me ke gini managqira.

³⁶ “Mi kalina ti vaga igira nimu tinoni kara sasi i matamu igoe, me tagara goto ke kesa ke tau dona na nauana sa sasi, me ti vaga tana koremu loki igoe ko tamivanigira gaqira gala kara tulusigira ma kara raqa tsekagira bâ kesa tana vera segeni, atsa moa ti na vera ia ke ao sosongo,

³⁷ migoe ko rongomia niqira nonginongi nimu tinoni. Me ti vaga tana vera ao nogo ia i tana igira ara totu tseka, kara tû ma kara pilotoba ma kara nonginongi vanigo, ma kara koevulagia i matamu na lokina niqira sasi ma niqira tsutsuk-ibo ara naua, migoe Taovia, ko rongomia niqira nonginongi.

³⁸ Me ti vaga i laona na vera ao ia igira nimu tinoni kara padasavi ma kara pilotoba manana, ma kara nonginongi vanigo igoe kalina kara aromai kalea na kao iani igoe nogo o sauvanigira na mumuamami, ma na verabau iani igoe o vilinogoa, ma na Vale Tabu goto iani inau au logoa vanigo,

³⁹ mi tana migoe ko rongomia niqira nonginongi. Me tû tana veramu i gotu i baragata, ko rongomigira mo ko galuvegira, mo ko padale vanigira pipi sui niqira sasi nimu tinoni.

⁴⁰ “Mi kalina ia, migoe niqû God, ko mo-

rosigami mai mo ko rongomia nimami nonginongi ami sauvanigo tana nauna iani.

⁴¹ Ko tu tukae nogo kalina ia, igoe Taovia God, me kolua na Bokisi na Taso aia na papadana na susuligamu, ko sagemai i laona na Vale Tabu mo ko totu ieni na dani ma na dani. Ko tabugira sui nimu manetabu tana niqira aqo sui, migira sui goto nimu toga kara gini magemage tana rongona nimu doulaka vanigira.

⁴² Taovia God, ko laka saikesa na sove taniana na taovia tsapakae igoe o vilinogoa. Mo ko padatugua na galuve loki igoe o galuveginia a David nimu maneaqo.”

7

Na Tabuana na Vale tabu (1 Taovia Tsapakae 8:62-66)

¹ Mi kalina a Solomon na taovia tsapakae e nonginongi sui, ma na lake e talu i baragata e tsunamai me gani poponogira na omea ara gini kodoputsa, ma na mararana angaanga na Taovia e dangali poponoa na Vale Tabu.

² Me rongona na marara angaanga ia e dangali poponoa na Vale Tabu me toravia na mataqira na manetabu, te ara gini tau goto tangomana na sage bâ i laona na Vale Tabu.

³ Mi kalina igira na toga ni Israel ara reia na lake e tsunamai talu i baragata ma na marara e dangali poponoa na Vale Tabu, migira ara viri puka kovoragi tsuna tana kao, mara samasama vania God mara tsonikaea tana rongona nina doulaka ma nina galuve vo oli.

⁴ Mi muri, maia Solomon migira na toga sui ara savorigira na kodoputsa vania na Taovia.

⁵ Maia e savorigira ara 22,000 na buluka, me 120,000 na sipi vaga na sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina. Mi tana, maia migira sui na toga ara tabua na Vale Tabu.

⁶ Migira na manetabu ara tutû tana sasaqira tana ara molovanigira, migira na Levite ara tû aro bâ i koniqira, mara tsonikaeginia na Taovia tana taiana niqira omea tatangi aia David na taovia tsapakae e manogatinogoa vanigira, mara lilinge mara tsaria, “!Nina Galuve aia e Totu Saviliu!” taoninogoa na aqo e molovanigira a David. Migira na manetabu ara uvia niqira tavuli migira na toga sui ara tutû i tana.

⁷ Ma Solomon e tabua na levugana na pakoka e totu i matana na Vale Tabu, mi muri maia e savorigira na savori-kodokodo tana nauna nogo ia, migira goto na sausau na uiti ma na paparina serega na omea tuavati gana na sausau tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina. Aia e nauvaganana ia rongona na belatabu tapalamila ia aia nogo e aqosia e tetelo lê, me tau tugua na sausau danga sosongo vaga gira.

⁸ Mi tana ma Solomon migira na toga sui ni Israel ara lokisia na Dani Tabu na Babale i laona e vitu na dani popono. Mara maisai i tana danga sosongo na tinoni tû tana Matana Sautu i Hamat tabana i vava, me tsau bâ tana vovotana na Ejipt tabana i ata.

⁹ Mi laona e vitu na dani migira ara lokisia na tabuana na belatabu, mara lokisigotoa na Dani Tabu na Babale i laona e vitu goto na dani. Mi

tana susuina dani mara naua kesa na sai loki gana na suilavaginiana na dani loki ia,

¹⁰ mi tana dani i muri, aia nogo na rukapatu tolunina dani tana vitunina vula, ma Solomon e votagira na toga mara visu i veraqira. Migira ara gini magemage tana rongona na vangalaka danga aia na Taovia e sauvania a David, ma Solomon migira nina tinoni ni Israel.

*God e Labavanitugua a Solomon
(1 Taovia Tsapaka 9:1-9)*

¹¹ Mi kalina a Solomon e logosuia na Vale Tabu ma na valena segeni, me mologira na vangana sui i ka laoqira,

¹² ma na Taovia e labavanitugua tana bongi, me tsarivania, "Inau au rongominogoa nimu nonginongi, mau vilinogoa na Vale Tabu iani ke lia na nauna i tana kara savori-kodoputsa vaniau.

¹³ Me ti vaga kalina kau tangolivisia na usa se kau mologira na kipo kara ganigira na omea tsukatsuka sui, se kau moloa kesa na lobogu seko ke gadovigira niqiu tinoni,

¹⁴ me ti vaga igira kara nonginongi vaniau ma kara padasavi matena niqira sasi, ma kara piloligi tanigira niqira nauseko ara lavu na nauana, mi tana ti inau sauba kau rongomigira tû i baragata, ma kau padale vanigira niqira sasi, ma kau naua me ke douvisutugua niqira kao.

¹⁵ Inau sauba kau matalia na Vale Tabu iani, ma kau vangaraua na rongomiana pipi sui niqira nonginongi kara mai saua ieni,

¹⁶ rongona inau nogo au vilia mau baloa na nauna iani i tana kara mai samasama vaniau

sailagi. Eo, inau nogo sauba kau matalia ma kau reitutugu sailaginia.

17 Me ti vaga igoe ko aqodou manana vaniau vaga nogo e naua a David na tamamu, mo ko muridougira niq̄u ketsa, mo ko naugira pipi sui na omea inau au ketsaliginigo ko naua,

18 minau sauba kau manalia na veke au nauvania a David na tamamu kalina au tsarivania laka igira na kukuana nogo ia sauba kara tagao sailagi tana Israel.

19 Bâ, me ti vaga igoe migira nimu tinoni kamu petsakoe ma kamu tau murigira na ketsa ma na vali inau au molonogoa vanigamu, ma kamu tû ma kamu samasama vanigira na god tavosi,

20 mi tana, minau sauba kau tsialigigamu tania na kao au saunogoa vanigamu, me sauba kau vanoligi tanigotoa na Vale Tabu iani inau au vasini moa baloa ke lia na nauna i tana kara mai samasama vaniau igira na tinoni. Migira na tinoni pipi tana nauna sui sauba kara gilugana ma kara tsiria na Vale Tabu iani.

21 “Kalina ieni, igira ara kukuni tanisosongolia na Vale Tabu iani, mi kalina ti ke laba na tagu seko vaga ia, migira sui ara liu tavetada ieni sauba kara gini novo loki ma kara veisuâ, ‘? Laka egua sagata na Taovia te aia e nauvaganana vania na kao iani ma na Vale Tabu iani?’

22 Migira na tinoni sauba kara tsaria, ‘Rongona nogo igira ara tsonikidana na Taovia niq̄ira God, aia nogo e adirutsumigira na mumuaq̄ira tania na Ejipt i sau. Migira ara tû mara pilo bâ i koniq̄ira na god tavosi mara samasama vanigira. Maia nogoria na rongona ti na Taovia e moloa

na omea seko loki vaga ia ke gadovigira.’ ”

8

Visana Goto na Omea e Naua a Solomon (1 Taovia Tsapakae 9:10-28)

¹ A Solomon e adia e rukapatu na ngalitupa na logosuiana na Vale Tabu ma na valena segeni.

² Maia e logo vaolusigira goto na verabau aia Hiram e sauvaninogoa, me mologira visana na Israel kara ba totuvigira.

³ Aia e laugira na butona kao ni Hamat mi Soba,

⁴ me barapoliginia na vatu na verabau ni Palmira tana kao mate. Me logo vaolusigira sui tugua na verabau tana Hamat gana na mololakaaqira niqira omea levolevo.

⁵ Ma Solomon e logo vaolusigira goto na verabau girani: Bet Horon i Gotu ma Bet Horon i Lao, kaira na verabau ara barapoliginikaira na vatu, mara vongo kapusiginia na tapala ka matsapaqira,

⁶ na verabau ni Baalat, migira sui na verabau i tana aia e mololakagira nina na omea levolevo, migira goto na verabau i tana e mologira nina ose ma nina terê. Me tangomana na suilavaginiaqira pipi sui na omea aia e padanogoa na logoana i Jerusalem, mi Lebanon, miava moa i laona na vera sui i tana aia e tagaovi kaputigira.

⁷⁻⁸ Ma Solomon e adigira igira sui na kukuqira na tinoni ni Kanaan igira na Israel ara tau matesigira i sau kalina ara laua niqira kao, kara lia nina maneaqo rarai: igira nogo na Het, na

Amor, na Peres, na Hivi, ma na Jebus, ma na kukuaqira igira ara aqo tseka babâ moa me tsaumai i dani eni.

⁹ A Solomon e tau moa malatsekagira na tinoni ni Israel. E mologira mara lia nina mane vaumate, ma gaqira taovia nina mane vaumate, ma na mane tagaovi terê, ma na mane sage tana ose na vailabu.

¹⁰ Me mologira ara 550 kara tagaovigira na maneaqo rarai ara naua na aqo vaga e pedea a Solomon kara naua.

¹¹ Ma Solomon e adivanoa na tauna aia na dalena na taovia tsapakae ni Ejipt, tania na Verana a David, me ba moloa kesa tana valena segeni aia e logovaninogoa. Me tsaria, “E tau dou aia ke totu tana valena a David na taovia tsapakae, rongona pipi moa na nauna i tana e liu bâ na Bokisi na Taso, na nauna ia e lia na nauna tabu saikesa.”

¹² Ma Solomon e savorigira na kodoputsa vania na Taovia tana belatabu aia e logonogoa i matana na Vale Tabu.

¹³ Mi tana nogo aia e savorigira na savori-kodokodo taonia na vovorona tana nina ketsa a Moses vania pipi na dani tabu: na Sabat, na Dani na Vula Vaolu, mi tugira tolu na dani loki i laona na ngalitupa, na Dani Tabu na Bredi Tagara Isti Konina, na Dani Tabu na Pipitsu, ma na Dani Tabu na Babale.

¹⁴ Maia e vota aqo vanigira na manetabu i laona pipi dani, migira goto na Levite igira ara sangagira na manetabu na linge ma na nauana niqira aqo, muritaonigira nogo na vovorona aia David na tamana e mologira nogo. Maia e

vota aqo goto vanigira na mane matali valetabu tana alaala babâ, tana mataliana pipi na mat-sapakapu, muritaonigira nogo nina ketsa a David aia nina mane God.

¹⁵ Migira ara muridou saikesaligira pipi na omea sui aia David e ketsaligira na manetabu ma na Levite kara naua kalea na reitutuguaqira na vale gana na mololakâ omea, migira goto visana na aqo tavosi.

¹⁶ Me vaga ia, migira ara aqosigira sui lakalaka nogo na omea e padâ a Solomon na nauana. Tû tana molo papakana nina Vale Tabu na Taovia, me tsau kalina ara logosuia, e vano dou pipi sui na aqona. Mi tana me sui na aqo na logoana na Vale Tabu.

¹⁷ Mi muri, ma Solomon e tû me vano i Esiongeber mi Elat tana liligina na Mangalonga ni Aqaba tana kao ni Edom.

¹⁸ Maia Hiram na taovia tsapakae ni Tire e molobavania visana nina vaka i vavana niqira tagao igira nina mane ara dona dou na aqo tana vaka. Mara votu kolugira nina mane na vaka a Solomon mara bâ i Opir, mara adivisumai vania a Solomon e liusia e sangavulu tsege toga na kilo na qolumila.

9

Na Daki Taovia ni Seba e Mai Na Tsigoviana a Solomon

(1 Taovia Tsapakae 10:1-13)

¹ Ma na daki taovia ni Seba e rongomia gana tangirongo a Solomon, maia e tû me aligiri na vano i Jerusalem, rongona e ngaoa ke tovolea

nina sasaga a Solomon me ke veisuaginia visana na torogoko utugana. Maia e adigira ara danga sosongo nina tinoni aqo ara dulikolua, migira goto na kamelo ara lutsangigira na papasa sisigini, ma na vatu angaanga loki matena, ma na tsupu loki na qolumila. Mi kalina e mailaba i konina a Solomon, maia na daki taovia ni Seba e veisuâ a Solomon pipi na torogoko vaga aia e padâ ke veisuaginia.

² Maia Solomon e tuguvisugira sui pipi nina torogoko aia na daki taovia e veisuaginia. Me tagara goto ke kesa na omea ke utugana vania na nusirongona.

³ Ma na daki taovia ni Seba e rongomia nina goko sasaga sosongo a Solomon, me reigotoa na valena loki aia e logoa.

⁴ Maia e morosigira sui na mutsa ara totu tana nina bela na mutsa, ma na sasaqira tana ara totu igira nina mane sasanga, ma niqira aqo ara naua ma na poloqira ara sagelia igira ara aqo tana valena, migira goto ara adimutsa mai vaniana tana tagu na mutsa sai, ma na kodoputsa dangadanga aia e savorigira i laona na Vale Tabu. Maia e gini beke, me datokesa na mamagona na reiaqira na omea vaga girani.

⁵ Maia e tû me goko vaga vania a Solomon me tsaria, “!Na omea sui inau au rongomia kalina au totu moa i veraqu tana rongomu igoe ma nimu sasaga loki ara mana sui lakalaka!

⁶ Mau tau moa vati tutunina inau poi tsau kalina au labamai ieni mau reiginia na mataqu segeni. Ma na omea au rongomia ara turupatuna vaniau e tsaurae lê moa, ma nimu sasaga loki

ma na vangana nimu tamani ara danga sosongo liusia bâ na omea igira ara gini turupatuna vaniau.

⁷ !E dou sosongo rago nomoa vanigira na taumu igoe! !Me dou sosongo goto vanigira nimu tinoni aqo igira ara totu kolugo sailagi, mara rongomi sailaginia pipi nimu goko sasaga o tsaria!

⁸ !Tsonikaea na Taovia nimu God! Aia e sauvulagia laka e reingaogo igoe te e molokaego ko lia na taovia tsapakae mo ko tagao tana asana nogo aia. Mi tana rongona e totu saviliu nogo nina galuve nimu God vanigira nina tinoni ni Israel me ngaoa ke pukuga kalavata na veraqira, te aia na Taovia e molokaego igoe mo gini lia gaqira taovia tsapakae rongona igoe ko gini vaturia na goto ma na pedelaka i laoqira nimu toga.”

⁹ Mi tana, maia e saugira vania a Solomon na vangalaka aia e adimainogoa: e liusia e vati toga na kilo na qolumila, ma na tsupu loki na papasa sisigini dou ma na vatu angaanga loki matena. Me tau goto vati totu sa nauna na vatana na papasa sisigini dou vaga e sau na daki taovia ni Seba vania a Solomon na taovia tsapakae.

¹⁰ Migira ka niqira mane na vaka a Hiram ma Solomon igira ara adivisumai na qolumila talu i Opir, ara adigotoa na tsupu loki kesa na vatana na gai e dou vania na gini katsu omea levo, ma na vatu angaanga loki matena.

¹¹ Maia Solomon e gini aqo na gai girani na nauginiana na mani tsotsodato i laona na Vale Tabu mi laona na valena segeni goto ia,

me aqosiginigotoa na itai tatangi ma na tuqulu vanigira ara dona na taiana. Ma na vatana na gai dou sosongo vaga ia ara tau vati reia sa dani tana kao ni Juda.

¹² Ma Solomon na taovia tsapakae e sauvania na daki taovia ni Seba pipi na omea sui aia e nongia i konina. Me paboginigotoa danga na vangalaka tavosi na tuguqira na vangalaka aia na daki taovia e adimai vania. Mi muri, ma na daki taovia ia kolugira nina tinoni ara dulikolumaia ara tû mara visutugua i Seba.

*Nina Tamani Danga a Solomon
(1 Taovia Tsapakae 10:14-25)*

¹³ Mi laona pipi ngalitupa ma Solomon e tau kuti na adiana gana ngongo rukapatu tolu toga na kilo na qolumila,

¹⁴ me paboginigotoa na qolo aia e adia tana takesi koniqira na mane kavooqolo, ma na qolo botsa koniqira na tinoni tsabiri. Migira na taovia tsapakae ni Arabia, migira sui goto na taovia tagao butona na momoru babâ tana kao ni Israel ara adimai vania na siliva ma na qolumila.

¹⁵ Ma Solomon e aqosigotoa ruka sangatu na tako loki, me pipi kesa ara baruginia e varangisia e vitu kilo na qolumila.

¹⁶ Me aqosigira goto e tolu sangatu na tako tetelo dodo, me pipi kesa ara baruginia e varangisia e tolu kilo na qolumila. Maia e

mololakagira na tako sui girani i laona na voki ara soaginia na Voki na Legai ni Lebanon.*

¹⁷ Maia na taovia tsapakae e aqosigotoa kesa na sasana na totukae e loki sosongo. Ma na turina e baruginia na livona na elepani ma na turina e baruginia na qolumila laka saikesa.

¹⁸ Mara ono na mani tsotsodato bâ i konina na sasana na totukae, me totu goto kesa na bela tetelo gana na molokae tuana mara tsavu poponoginia na qolumila, mi tabana mi tabana na sasana na totukae ara ka totu na mani molo vataragini limana, mi liligina na limana ruka tabana ara moloa na nununa na laeone.

¹⁹ Mara mologotoa sangavulu ruka na nununa na laeone kesa tabana me kesa tabana pipi ono na mani tsotsodato. Me tau goto vati totu i laona sa vera loki ke kesa na sasana na totukae vaga ia.

²⁰ Migira sui pipi nina tseu na inu a Solomon ara aqosiginia na qolumila, migira sui na vangana gana na mutsa ara totu i laona na Voki na Legai ni Lebanon ara aqosiginigira na qolumila laka. Mara tau goto aqosiginia sa omea na siliva rongona tana taguna e taovia tsapakae a Solomon ara tau padalokia na siliva.

²¹ Me tamanigira goto danga na vaka ara dona na votu i mao ao, mara votu kolugira nina vaka a Hiram. Me pipi tolu ngalitupa igira nina vaka a Solomon ara visumai, mara adimai vania na

* **9:16 9:16** “Na Voki na Legai ni Lebanon” Aia e kesa na voki loki e totu i laona na valena na taovia tsapakae mara soagini vaganana rongona i laona na voki ia ara ponotiginia na gai na sida ni Lebanon.

qolumila, ma na siliva, ma na livona na elepani, me ruka na vatana na tsuatsua.

²² Maia Solomon e tamani omea danga sosongo, me sasaga loki liusigira sui lakalaka na taovia tsapakae tavosi.

²³ Migira sui na taovia tsapakae ni barangengo ara mai i konina a Solomon, na rongomiana nina goko sasaga sosongo aia God e sauvaninogoa.

²⁴ Me pipi kesa vidaqira e adimai vania a Solomon nina vangalaka, igira nogo na omea ara aqosiginia na siliva ma na qolumila, ma na polo sagesage rereidou, ma na sagore gana na vailabu, ma na papasa sisigini dou, me visana goto na ose ma na asi. Me laba babâ vaga ia i laona pipi na ngalitupa.

²⁵ Ma Solomon na taovia tsapakae e tamanig-otoa vati toga na voki tana e mologira nina ose ma nina terê, me sangavulu ruka toga na ose. Visana vidaqira e mologira kara totu i Jerusalem, migira sui tavosi aia e mologira bamai visana tana verabau tavosi.

²⁶ Maia e taovia loki kaputigira sui na taovia tsapakae, tû tana Kô Euprates me tsau bâ tana Pilstia mi tana vovotana na Ejipt.

²⁷ Mi tana tagu popono a Solomon e tagao, ma na siliva ara danga moa vaga na vatu lê i laona Jerusalem, ma na gai na sida ni Lebanon ara danga vaga moa na gai lê bamai i tuana na vungavunga tana Juda.

²⁸ Ma Solomon e voligira na ose talumai i Musri me pipi sui goto tana vera tavosi.

*Na Mateana a Solomon
(1 Taovia Tsapakae 11:41-43)*

²⁹ Migira sui lakalaka na omea tavosi e naua a Solomon tû tana tuturigana me tsau tana susuina ara maretsunagira nogo tolu tana papi, tugira nogo **Na Turupatuna Nina Aqoaqo a Natan na Propete**, ma **Nina Kategoko a Ahija ni Silo**, ma **Nina Momoro a Ido na Propete**, i tana e totu goto na mamarena nina aqotagao a Jeroboam na taovia tsapakae ni Israel.

³⁰ A Solomon e taovia tsapakae i Jerusalem, me tagaovi poponoa na Israel i laona e vati sangavulu na ngalitupa.

³¹ Maia e mate mara qilua tana Verana a David, maia Rehoboam na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

10

*Niqira Petsakoe Igira na Puku Ara Totu tana Israel Tabana i Vava
(1 Taovia Tsapakae 12:1-20)*

¹ Ma Rehoboam e tû me vano i Sekem, i tana igira sui lakalaka na tinoni ni Israel tabana i vava ara saikolu laka kara molokaea me ke lia niqira taovia tsapakae.

² Mi kalina a Jeroboam na dalena a Nebat, aia e vano i Ejipt na tsogo taniaa a Solomon e rongomia na turupatu iani, maia e tû me mololea i Ejipt me visumaitugua tana Israel.

³ Migira na tinoni tana puku tabana i vava ara mologoko bâ vania a Jeroboam ke mailaba i koniqira. Maia e dulikolugira mara vano sui i konina a Rehoboam mara tsarivania,

⁴ “A Solomon na tamamu e molo kalagai mamava sosongo vanigami. Me ti vaga igoe ko

naua me ke gini malamala tetelo vanigami me ke gini lakagana na mauri vanigami, migami sauba kami totu dou i vavana nimu tagao igoe.”

⁵ Ma Rehoboam e tsarivanigira, “Kamu visumaitugua ieni tana tolunina dani, mi tana ti inau sauba kau votâ niqû papada vanigamu.” Me vaga ia, migira ara tavota mara visu i veraqira.

⁶ Ma Rehoboam na taovia tsapakae e soasaigira na tinoni lokiloki igira nogo ara aqo vania a Solomon na tamana vaga nina mane na sauparovata me veisuagira, “?Laka nagua amu padâ igamu e tugua inau kau tsarivanigira na tinoni girani?”

⁷ Migira ara tuguisua mara tsaria, “Ti vaga igoe ko tobadou vanigira na tinoni girani, mo ko votadoua kesa nimu gokolaka vanigira vaga e tugua igira kara rongomingaoa, migira sauba kara aqo dou vanigo sailagi.”

⁸ Ma Rehoboam e sove na rongomangaqira na tinoni lokiloki, me tû me bâ i koniqira na tinoni vaolu, igira gana vatavata nogo ia mara lia nina mane na sauparovata kalina ia.

⁹ Me veisuagira, “?Laka nagua amu padâ igamu e tugua inau kau tsarivanigira na tinoni girani, igira ara nongiau laka kau sangagira me ke gini malamala tetelo vanigira gaqira kalagai?”

¹⁰ Migira ara tuguisua mara tsaria, “Miani nogoria na omea ko tsarivanigira: ‘!Na kakau ririkiqû inau aia e loki liusia bâ na bunguna na tamaqu!’

¹¹ Mo ko tsarigotoa vanigira, ‘Eo, na tamaqu e moloa na kalagai mamava vanigamu, minau

sauba kau paboa me ke mamava goto bâ. ! Aia e rarusiginigamu na gue, minau sauba kau rarusiginigamu na itai kokonaga!’ ”

¹² Putsi tolu na dani, maia Jeroboam migira sui na tinoni ara visutugua i konina a Rehoboam na taovia tsapakae vaga aia e tsarivanigira nogo.

¹³ Maia na taovia tsapakae e tau muria na omea vaga ara tsarivania igira na tinoni lokiloki, me tû me ba goko kakai sosongo vanigira na tinoni,

¹⁴ vaga nogo igira na tinoni vaolu ara tsarivania ke naua. Maia e tsarivanigira, “Eo e mana, na tamaqu e moloa na kalagai mamava sosongo vanigamu, minau sauba kau paboa me ke mamava goto bâ. !Aia e rarusiginigamu na gue, minau sauba kau rarusiginigamu na itai kokonaga!”

¹⁵ E gini laba vaga ia, rongona ke gini mana na goko na Taovia e tsarivania a Jeroboam na dalena a Nebat ginia na propete Ahija ni Silo. Aia nogoria na rongona ti na taovia tsapakae e tau muria na omea vaga igira na toga ara nongia i konina.

¹⁶ Mi kalina igira na toga ara reia laka na taovia tsapakae e tau nogo ngaoa na rongomiaqira, migira ara tû mara gugû mara tsaria, “!Igita ka tau goto totu tabana kolua David ma nina vungu! ?Nagua nogo ara nauvanigita igita? ! Ida igita na tinoni ni Israel ma ka visutugua i verada! !Molovania a Rehoboam me ke reitutugu segenina!”

Mi tana, migira na tinoni ni Israel ara sove saikesa tania a Rehoboam

¹⁷ mara molovania ke taovia tsapakae vanigira segeni moa igira na tinoni ara totu tana butona kao ni Juda.

¹⁸ Mi muri, maia Rehoboam na taovia tsapakae e molovanoa a Adoniram, aia e reitutugugira na mane rarai, ke vano i koniqira na Israel, migira ara tû mara taimatesia. Mi kalina a Rehoboam e rongomia e laba na omea vaga ia, maia e tû tsaku me sage tana nina terê me tsogovano i Jerusalem.

¹⁹ Me tuturiga tana tagu ia, migira na tinoni ara totu tana Israel tabana i vava ara tavotaligi saikesa tania na puku taovia konina a David.

11

Nina Kategoko a Semaia (1 Taovia Tsapakae 12:21-24)

¹ Mi kalina a Rehoboam e maitsau nogo i Jerusalem, maia e soasaigira ara kesa sangatu alu sangavulu toga na mane vaumate susuliga bâ i ka laoqira na puku ka koniqira a Juda ma Benjamin. Aia e padâ laka ke vano na vailabu, me ke tangoli visutugua na susuliga gana na tagaovi kaputiaqira tugua na puku ni Israel tabana i vava.

² Ma na Taovia e tû me tsarivania a Semaia na propete

³ ke bâ me ke goko vaga iani vania a Rehoboam migira sui na tinoni tana puku ka koniqira a Juda ma Benjamin:

⁴ “Kamu laka goto na labuaqira igira na Israel na tasimui segeni. Igamu sui lakalaka kamu visu moa i veramui. Na omea vaga ia e laba tana niqû kili nogo inau te e laba.” Migira sui ara

rongomangana na Taovia mara tau goto vano na vailabugi koluana a Jeroboam.

A Rehoboam e Molo Baravatuqira Visana na Verabau

⁵ A Rehoboam e totuvisu i Jerusalem me molo baravatuqira na verabau girani tana Juda ma na Benjamin:

⁶ Betlehem, Etam, Tekoa,

⁷ Betsur, Soko, Adulam,

⁸ Gat, Maresa, Sip,

⁹ Adoraim, Lakis, Aseka,

¹⁰ Sora, Aijalon, ma Hebron.

¹¹ Maia e barapoliginigira kakai na watu, me moloa kesa na taovia tagao vania pipi kesa na verabau girani, mi laona pipi gira sui aia e mologira na mutsa, na oela na olive, ma na uaeni,

¹² migira goto na tako ma na bao. Mi tana nauvaganana ia ti aia Rehoboam e tangolikakaia na Juda ma na Benjamin.

Igira na Manetabu ma na Levite Ara Mai tana Juda

¹³ Tana butona kao popono ni Israel, igira na manetabu ma na Levite ara tû mara tada bâ i Juda.

¹⁴ Migira na Levite ara mololea niqira kao dou tana e dato dou na buruburu, ma niqira kao tavosi goto, mara bolivano i Juda mi Jerusalem, rongona a Jeroboam na taovia tsapakae ni Israel migira na dalena ara tau tamivanigira kara aqo vaga nina manetabu na Taovia.

15 Ma Jeroboam e tû me viligira visana nina manetabu segeni kara aqo tana nauna niqira mani samasama igira na tinoni ponotoba, ma kara samasama vanigira na tidao migira na titinonina na god peropero aia e katsugira taonia na nununa na buluka mane.

16 Mi laoqira na puku sui tana Israel visana vidaqira ara ngao mananâ kara samasama vania na Taovia na God ni Israel, te ara tû mara tsarimuriqira vano na Levite i Jerusalem, rongona kara gini tangomana na savori-kodoputsa vania na Taovia niqira God na mumuaqira.

17 Miani nogoria te e gini susuligasitugua na vera ni Juda, mi laona e tolu na ngalitupa ara aqodou vania a Rehoboam na dalena a Solomon, mara muria ka niqira sasaga dou a David ma Solomon.

Na Vungu Konina a Rehoboam

18 A Rehoboam e taugâ ko Mahalat, aia na dalena daki a Jerimot, ma Jerimot ka daleqira kaira a David ma ko Abihail na dalena daki a Eliab ma na tutuana a Jese.

19 Mi kaira ara ka tamanitugira tolu ka daleqira: tugira a Jeus, ma Semaria, ma Saham.

20 Mi muri, maia e taugagotoa ko Maaka aia na dalena daki a Absalom, mi kaira ara ka tamanitugira vati ka daleqira mane: tugira nogo a Abija, ma Atai, ma Sisa, ma Selomit.

21 Igira sui kolu ara sangavulu alu na tauna a Rehoboam mara ono sangavulu na tauna lê, me tamanigira rukapatu alu na dalena mane me ono sangavulu na dalena daki. Mi laoqira sui

na tauna manana migira goto na tauna lê aia e galuvelokia bâ ko Maaka,

²² me reingao liuliua bâ a Abija na dalena mane ko Maaka liusigira sui na dalena tavosi, me vilia aia ke tugua tana nina aqo taovia tsapakae.

²³ Ma Rehoboam e sasaga te e vota aqo vanigira sui na dalena mane, me mologira kara ba totu pipi tana verabau ara barapoliginigira na vatu i laona na Juda ma na Benjamin popono. Maia e sauvanigira na omea sui ara kilia vania na mauriqira me molovanigira goto danga na tauqira.

12

Igira na Ejipt Ara Bokia na Juda (1 Taovia Tsapakae 14:25-28)

¹ Mi kalina e pukuga kalavata me susuliga nogo nina aqo taovia tsapakae a Rehoboam, maia migira sui lakalaka nina toga ara tû mara mololea na muriana nina Ketsa na Taovia.

² Mi tana tsegenina ngalitupa nina aqotagao a Rehoboam e laba vanigira na kedena niqira petsakoe vania na Taovia. Maia Sisak na taovia tsapakae ni Ejipt e mai bokia na vera ni Jerusalem

³ kolugira kesa toga ruka sangatu na terê, me ono sangavulu toga na mane sage tana ose, mara danga sosongo na mane vaumate me utu na tsokoraeaqira, kolugira goto na mane vaumate ni Libia, mi Sukot mi Sudan.

⁴ Maia e laugira na verabau tana Juda ara barapoliginigira na vatu, me ba tsau i Jerusalem.

⁵ Me tû a Semaia na propete me bâ i konina a Rehoboam na taovia tsapakae migira goto na tinoni lokiloki tana Juda, igira ara maisai sui i Jerusalem na tsogo taniaa a Sisak. Ma Semaia e tsarivanigira, “Iani nogoria e vaga nina goko na Taovia vanigamu: ‘Igamu amu sove taniau inau, me vaga ia minau goto au sove tanigamu igamu, mau livugamu tana limana a Sisak.’ ”

⁶ Maia na taovia tsapakae migira na tinoni lokiloki ara molotsunali segeniqira mara tsaria, “Na omea e naua na Taovia e gotolaka saikesa.”

⁷ Mi kalina na Taovia e reia laka ara nauvananana ia, maia e goko vanitugua a Semaia me tsaria, “Rongona igira ara molotsunali segeniqira vaga ia, minau sauba e utu goto kau matesiligigira sui. Mi kalina ti a Sisak ke baginigira me sauba kara visana nomoa kara pitsa tania na mate. E utu kau tamia ke gadovikakaia na Jerusalem na susuligana popono niqumomomatoba vanigira,

⁸ ma Sisak sauba ke tulusigira nomoa, me ke turugira kara aqovania aia, mi tana ti igira kara donaginia na omea e tavosi ka levugaqira na aqovaniaqu inau ma na aqovaniaqira na taovia tagao ni barangengo.”

⁹ Ma Sisak na taovia tsapakae e mai i Jerusalem, me laugira pipi sui na omea loki matena i laona na Vale Tabu ma na valena na taovia tsapakae, kolugira goto na tako qolumila aia Solomon e aqosigira.

¹⁰ Ma Rehoboam e aqosigira visana na tako tapalamila na tuguqira na tako qolu ara laugira,

me mololakagira i koniqira na mane reitutugu matsapa na valena kara reitutugugira.

¹¹ Me pipi kalina aia na taovia tsapakae e tû na vano lotu i laona na Vale Tabu, migira na mane matali ara kalagaigira bâ na tako, mi muri mara ba molovisugira tugua tana vokiqira segeni.

¹² Mi tana rongona a Rehoboam e molotsunali segenina i matana na Taovia, te nina momosatoba loki na Taovia e tau sekoli saikesalia, ma na mauriqira na tinoni tana Juda e vano doutugua.

Na Mateana a Rehoboam

¹³ Ma Rehoboam e tagao kalavata i Jerusalem, me pabo babâ gana susuliga. Aia e vati sangavulu kesa na ngalitupana kalina e lia na taovia tsapakae, me tagao i laona e sangavulu vitu na ngalitupa i Jerusalem aia nogo na verabau na Taovia e vilia i laoqira na vera sui tana Israel vaga nogo na nauna i tana kara ba samasama vania. Ma na tinana a Rehoboam aia ko Naama na daki ni Amon.

¹⁴ A Rehoboam e naua moa na omea tabaru sosongo, rongona e tau goto tovoa ke donaginia nina kili na Taovia.

¹⁵ Migira na omea a Rehoboam e naugira tû tana tuturigana me tsau tana susuina, ara maret-sunagira sui i ka laoqira na papi ara soaginkaira **Na Turupatuna nina Aqoaqo a Semaia na Propete** ma **Na Turupatuna nina Aqoaqo a Ido na Propete**. Mi kaira a Rehoboam ma Jeroboam ara ka vaigalagi sailagi moa.

¹⁶ Ma Rehoboam e mate mara qilua tana vatulumagira na taovia tsapakae tana Verana a

David, maia Abija na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

13

A Abija e Vailabugi Kolua a Jeroboam (1 Taovia Tsapakae 15:1-8)

¹ Mi tana sangavulu alunina ngalitupa nina aqotagao a Jeroboam na taovia tsapakae tana Israel, maia Abija e lia na taovia tsapakae tana Juda,

² me tagao i Jerusalem i laona e tolu na ngalitupa. Ma na tinana, aia nogo ko Mikaia na dalena daki a Uriel ni Gibea.

E taratsi kesa na vailabu i ka levugaqira a Abija ma Jeroboam.

³ Ma Abija e raqagira 400,000 na mane vaumate, ma Jeroboam e baginia kolugira 800,000 goto na mane vaumate.

⁴ Mi kaira na alaala na mane vaumate karani ara ka ba vaitsodogi tana kao vungavungaga ni Epraim. Ma Abija na taovia tsapakae e dato tana Vungavunga Semaraim me gudato vania a Jeroboam migira na Israel me tsaria: “!Kamu rongomiau inau!

⁵ ?Egua, laka igamu amu tau vati donaginia moa laka na Taovia na God ni Israel e naunogoa kesa na vaitasogi kolua a David me utu goto ke taveo, maia e moloa a David migira na kukuana kara taovia tsapakae kaputia na Israel na dani ma na dani?

⁶ Ma Jeroboam na dalena a Nebat e tû, me sove tania a Solomon nina taovia tsapakae.

⁷ Mi muri, maia Jeroboam e soasaigira na alaala na borau vanga tangopeke, mara turuginia a Rehoboam na dalena a Solomon ke naua na omea igira ara raiginia kalina a Rehoboam e borau vaolu moa me tau vati susuliga na tukapusiaqira.

⁸ Bâ, mi kalina ia migamu amu padâ laka sauba kamu tangomana na tulusiana na susuliga tsapakae aia na Taovia e tusunogoa vanigira na kukuana a David. Migamu amu tamanina kesa na alaala loki na mane vaumate, mara totu kolugamu goto na nunuqira na buluka mane qolumila aia Jeroboam e aqosigira kara lia nimui god.

⁹ Migamu amu tsialigigira nina manetabu na Taovia, igira na kukuana a Aaron, mamu tsialigigira goto na Levite. Ma na tuguqira igira igamu amu viligira visana segeni na manetabu vaga nogo ara naua igira na puku tavosi. Masei tinoni moa ti ke mai kolua ke kesa nina buluka mane, se ke vitu nina sipi, maia tangomana nogo ke lia na manetabu vanigira nimui god peropero.

¹⁰ “Migami ami aqo vania moa na Taovia nida God mami tau goto sove tania aia. Migira na manetabu na kukuana nogo a Aaron ara aqosi babâ moa niqira aqo tabu, migira na Levite ara sangagira.

¹¹ Me pipi tana matsaraka ma na ngulavi ara savori vania God na savori-kodokodo, ma na sausau na bulunagai uruuru, mara moloa niqira sausau na breidi tana bela qolumila laka, me pipi tana ngulavi ara tungigira na bulu ara totunogo i kelana na gai qolumila. Migami ami naua moa

na omea aia na Taovia e ketsaliginigami, migamu moa amu sove taninogoa aia.

¹² God segenina nogo e totu kolugami igami me idavanigami, migira nina manetabu ara totu goto ieni kolugira niqira tavuli, mara vangarau na uviaqira ti kami bâ na vailabugi koluamui igamu. !Igamu na tinoni ni Israel, kamu laka na vailabugi koluana na Taovia aia niqira God igira na mumuamui! !Igamu e utu saikesa kamu tangomana!”

¹³ Ma Jeroboam e molovanogira nogo visana nina mane vaumate kara ba tû i muriqira na mane vaumate ni Juda, ma kara labunovotigira, me mologira nina mane vaumate tavosi kara tû aro bâ i mataqira.

¹⁴ Migira na mane vaumate ni Juda ara moro polipoli mara reia laka igira na Israel ara mai tu polipoligira nogo. Mara ngangai dato vania na Taovia ke sangagira, migira na manetabu ara uvigira niqira tavuli.

¹⁵ Mi tana, migira na mane vaumate ni Juda ara gu loki, maia Abija e raqagira mara baginigira na Israel; ma God nogo e tuliusia a Jeroboam ma nina alaala na mane vaumate ni Israel.

¹⁶ Migira na Israel ara viri tsogo tanigira na Juda, ma God e tamivanigira na Juda kara susuliga liusigira.

¹⁷ Ma Abija migira nina mane vaumate ara labu sekoligira sosongo na Israel, mara viri pukamate tsege sangatu toga niqira mane vaumate dou bâ igira na Israel.

¹⁸ Mi tana migira na tinoni ni Juda ara tangomana na tuliusiaqira na Israel, rongona ara

vataragi i konina na Taovia aia niqira God na mumuaqira.

¹⁹ Ma Abija e takuvi tsarigira nina mane vaumate a Jeroboam, me tangoligira visana nina verabau: tugira nogo i Betel, mi Jesana, mi Epron, migira na tsatsapa tetelo babâ ara totu i tu ligisaqira.

²⁰ Ma Jeroboam e tau goto tangoli visutugua gana susuliga tana tagu popono e tagao a Abija. Mi tana susuina ma na Taovia e labua a Jeroboam me mate.

²¹ Ma Abija e ratsu goto bâ gana susuliga aia. Me tamanina sangavulu vati na tauna, mara rukapatu ruka na dalena mane me sangavulu ono na dalena daki.

²² Migira sui lakalaka na omea tavosi a Abija e tsarigira me naugira ara maretsunagira sui i laona na papi ara soaginia **Na Turupatuna Nina Aqoqo a Ido na Propete.**

14

A Asa e Tulusigira na Mane Vaumate ni Sudan

¹ Ma Abija na taovia tsapakae e mate mara qilua tana vatulumaqira na taovia tsapakae tana Verana a David. Ma Asa na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae, mi vavana nogo nina tagao a Asa ti igira na tinoni sui tana vera ia ara totudou tana rago i laona e sangavulu na ngalitupa.

² Ma Asa e naugira moa na omea e goto me dou i matana na Taovia nina God.

³ Me toroutsanigira niqira belatabu igira na tinoni ni veratavosi ma niqira nauna na mani

samasama igira na ponotoba, me boku rokorokogira sui na tuguru vatu, me kavi tsunagira goto na nununa ko Asera na god daki.

⁴ Maia e ketsaligira na tinoni ni Juda kara naudoua nina kili na Taovia niqira God na mumuaqira, ma kara muridougira goto nina sasani ma nina ketsa.

⁵ Mi tana rongona nogo aia e toroutsanigira niqira nauna na mani samasama igira na ponotoba ma niqira belatabu gana na savoriana na bulunagai uruuru ara totu pipi sui tana verabau ni Juda, ti e gini totu na rago tana verana ia tana tagu aia e tagao.

⁶ Mi tana tagu ia maia e barapoliginigira na vatu na verabau sui tana Juda, mi laona e danga tetelo na ngalitupa e tau goto laba sa vailabu, rongona na Taovia e molovania na tagu na rago.

⁷ Ma Asa e tsarivanigira na tinoni ni Juda, "Ida gita ma ka kakaisiginigira na baravatu nida verabau girani, ma ka logogira visana na kusudato loki, ma na matsapakapuqira na vera e tugua kara rave kakaisiginigira na takutina na tapala katsi. Igita a tamanina moa na kao iani rongona igita a naua nina kili na Taovia nida God. Aia e reitutugugita, me ravisigita pipi tabana." Bâ, migira ara logovera babâ moa, me vano dou na mauriqira.

⁸ Ma Asa na taovia tsapakae e tamanigira 300,000 na mane vaumate ni Juda, kolua niqira tako ma niqira bao, mara 280,000 na mane ni Benjamin, kolugotoa niqira tako ma niqira parige. Migira sui lakalaka ara mane vaumate malagai susuliga, mara dona sosongo na aqona

na vailabu.

⁹ Me kesa na mane ni Sudan, a Sera na asana, e ba bokia na Juda kolugira kesa na mamau na mane, me tolu sangatu na terê, mara mai tsau i Maresa.

¹⁰ Ma Asa e aligiri na vailabu koluana a Sera, mi kaira sui ruka na alaala ara ba tutû tana sasaqira ruka tabana tana Poi ni Sepata ligisana i Maresa.

¹¹ Ma Asa e nonginongi vania na Taovia nina God me tsaria, "Taovia, e tagara goto ke kesa ke dona vaga igoe na sangaaqira na tinoni maluku lê na tuliusaqira na tinoni susuliga. Mo ko sangagami kalina ia igoe Taovia nimami God, rongona igami ami vataragi moa i konimu igoe, mi tana asamu nogo igoe ti igami ami mai na vailabugi koluqaqira na tuqana na alaala loki na mane vaumate girani. Taovia igoe nogo nimami God, ko laka na tamivaniaqira na tinoni lê kara tuliusigo igoe."

¹² Me vaga ia, ma na Taovia nogo e tuliusigira na mane vaumate ni Sudan kalina a Asa migira na mane vaumate ni Juda ara baginigira. Migira na Sudan ara viri tsogo,

¹³ ma Asa kolugira nina alaala ara takuvi tsarigira poi tsau i Gerar, mara matesigira sui lakalaka na mane vaumate ni Sudan me tau goto pipidi ke kesa; rongona aia nogo na Taovia migira nina mane vaumate ara labu sekoligira sosongo. Migira na mane ni Juda ara laugira danga sosongo niqira omea.

¹⁴ Mi muri, mara ba toroutsanigira goto na verabau ara totu polipolia i Gerar, rongona na tinoni ni tana ara mataguni sosongolia na

Taovia. Mara laugira sui na omea i laoqira na verabau gira mara aditamaniqira danga sosongo na omea.

¹⁵ Mara baginigira goto na nauna i tana ara totu na mane pitusipi, mara laugira danga goto na sipi ma na kamelo. Mi muri mara visutugua i Jerusalem.

15

Nina Aqo Dou a Asa

¹ Nina Tarunga God e totuvia a Asaria na dalena a Obed,

² maia e tû me ba tsodoa a Asa na taovia tsapakae, me tsarivania, “!Ko rongomiau inau igoe a Asa na taovia tsapakae, migamu sui goto na toga ni Juda mi Benjamin! Na Taovia e totu kolugamu kalina igamu amu totu kolua aia. Me ti vaga igamu kamu lavemananâ aia, maia sauba ke tamivanigamu kamu tsodoa, me ti vaga igamu kamu piloligi tania maia goto sauba ke tsonikidamui.

³ Kesa tana tagu i sau igira na Israel ara tau tamanina na God mana, me tagara sa niqira manetabu ke sasanigira, mara tau goto muria sa ketsa.

⁴ Bâ, mi kalina e laba vanigira na omea seko, migira ara pilo bâ i konina na Taovia na God ni Israel. Mara lalavea aia mara ba tsodoa.

⁵ Mi tana tagu goto ia, e tau dou na liu bamai sosongo rongona ara totu piriutsa na tinoni ma na omea sui pipi tana vera.

⁶ Ara tû igira ara totu kesa tana butona kao mara bingi sekoligira igira ara totu kesa tana

butona kao tavosi, mara tû kesa tana verabau mara bingi sekoligira igira ara totu kesa tana verabau tavosi, rongona God nogo e alomai vanigira pipi vata na rota loki ke gadovigira.

⁷ Migamu nimui aqo nomoa kamu totukakai ma kamu tau goto papadaruka, rongona na aqo ia igamu amu naua sauba ke pelugamu.”

⁸ Mi kalina a Asa e rongomia na kategoko e katea a Asaria na dalena a Obed, maia e gini malagai. Me tû me adiligigira sui na titinonina na god peropero ara totu i laona na kao ni Juda mi Benjamin, migira sui goto na titinonina na god peropero ara totu i laoqira na verabau aia e tangoligira tana kao vungavungaga ni Ephraim. Me logo vaolutugua nina belatabu na Taovia aia e tû tana pakokana na Vale Tabu.

⁹ Ma Asa e tû me soasaigira na tinoni sui tana Juda ma na Benjamin kolugira goto na Ephraim ma na Manase ma na Simeon igira ara mololea na veraqira segeni mara mai totu nogo tana nina butona kao, rongona ara reigadovia laka na Taovia e totu kolua aia.

¹⁰ Ara saimai sui i Jerusalem tana tolunina vula i laona na sangavulu tsegenina ngalitupa e taovia tsapakae a Asa.

¹¹ Mi tana dani ia, ara gini savori-kodoputsa vania na Taovia na omea ara laugira tana vailabu: ara vitu sangatu na buluka me vitu toga na sipi.

¹² Mara tû mara naua kesa na vaitasogi kolua God, mara vekea laka kara samasama vania na Taovia niqira God na mumuaqira tana tobaqira ma na tidaoqira popono;

¹³ masei moa ke tau samasama vania aia sauba ke mate, atsa moa ti e tinoni vaolu se e tinoni loki, na mane se na daki.

¹⁴ Mara gokodato mara vatsa tana asana na Taovia laka kara manalia niqira vaitasogi koluana, mara gugû mara uviuvi tavuli.

¹⁵ Migira sui lakalaka na tinoni tana Juda ara magemage rongona ara naua na vaitasogi ia tana tobaqira popono. Ara reingao sosongolia na samasama vaniana na Taovia, maia e tabedougira me sauvanigira na rago tabana mi tabana.

¹⁶ Ma Asa na taovia tsapakae e aditsunâ ko Maaka na kavena tania na sasana vaga na tinana na taovia tsapakae, rongona aia e aqosia kesa na titinonina maresibiga na god daki ko Asera. Ma Asa e tû me kavitsunâ na titinoni ia, me tala mesimesia, me sogoi lakena na tapana tana Poi ni Kidron.

¹⁷ Me atsa moa ti a Asa e tau toroutsanigira sui niqira nauna na samasama igira na ponotoba ara totu bamai tana kao ia, maia e totukakai moa i konina na Taovia tana maurina popono.

¹⁸ Me mololakagira i laona na Vale Tabu pipi sui na omea levolevo aia Abija na tamana e balonogoa vania God, kolugira goto na omea ara aqosiginia na qolumila ma na siliva aia segenina nogo e balogira.

¹⁹ Me tau goto taratsi sa vailabu poi tsau tana tolu sangavulu tsegenina na ngalitupana nina aqotagao aia.

16

Na Susuina Nina Aqotagao a Asa Na Taovia

Tsapakae

(1 Taovia Tsapakae 15:17-22)

¹ Mi tana tolu sangavulu ononina ngalitupa nina aqotagao a Asa na taovia tsapakae tana Juda, maia Baasa na taovia tsapakae tana Israel e ba sage i laona na Juda me tuturiga na moloana na baravatuna na verabau ni Rama, gana ke gini utusiginia na sautu na mani liu tsunasage tana Juda.

² Mi tana, ma Asa na taovia tsapakae e tû, me adigira sui na siliva ma na qolumila ara totu i laona na vokibisi tana Vale Tabu mi tana valena segeni goto, me mologira visana nina mane adigoko kara bâ i Damaskus ma kara saugira vania a Benhadad na taovia tsapakae ni Siria, ma kara tsarivaganana vania iani,

³ “E dou ti vaga kaita ka ka aqosai vaga ara ka naunogoa kaira ka tamada i sau. Ko tamidoua na adiana na siliva ma na qolumila girani au sauvanigo ngiti vangalaka. Mi kalina ia e dou ti igoe ko kutia nimu aqosai kolua a Baasa na taovia tsapakae tana Israel, rongona aia ke gini adiligigira nina mane vaumate tania niqubutona kao inau.”

⁴ Maia Benhadad e tabea nina goko a Asa me molovanogira niqira taovia tagao na mane vaumate kolugira niqira alaala kara bâ ma kara bokigira na vera tana Israel. Mara tangoligira i Ijon mi Dan, mi Abel Bet Maaka, migira sui na verabau tana Naptali i tana ara mololakagira niqira omea levolevo.

⁵ Mi kalina a Baasa na taovia tsapakae e rongomia e laba na omea vaga ia, maia e mololea

na molo baravatuna na vera i Rama me vanoligi.

⁶ Mi muri, maia Asa na taovia tsapakae e soasaigira na mane sui tana Juda me moloketsa vanigira kara vaisangagi na kalagailigiaqira na vatu ma na pava aia Baasa e gini aqo i Rama, mara gini aqo na bara poliginiaqira na verabau ni Geba mi Mispa.

⁷ Mi tana tagu nogo ia, ma Hanani na propete e vano i konina a Asa na taovia tsapakae me tsarivania, "Tana rongona nogo igoe o vataragi konina na taovia tsapakae ni Siria mo tau vataragi konina na Taovia nimu God, te igira nina mane vaumate na taovia tsapakae ni Israel ara vanoligi lê tanigo igoe.

⁸ ?Me laka igira na Sudan ma na Libia ara tau ngatsu tamanina niqira alaala loki na mane vaumate kolugira goto danga niqira terê ma niqira mane sage tana ose kalina igira ara maiginigo i votangana? Me rongona igoe o vataragi konina na Taovia tana tagu ia, maia e sauvanigo nogo na susuliga gana ko tulusiginigira.

⁹ Na Taovia e tau goto kuti na mataniana na barangengo popono, gana ke gini sau na susuligana vanigira igira ara totukakai i konina. Migoe o bâ, mo naua na omea bubulega, me vaga ia me tû i dani eni me ke bâ migoe sauba ko totu sailagi moa i laona na vailabu."

¹⁰ Ma na goko vaga nogo iani e tsaia na tobana a Asa me gini kore loki vania a Hanani na propete, me tangolia me soriginia na itai tapala. Mi tana tagu nogo ia maia Asa e tuturiga na malabulesiaqira visana tinoni.

¹¹ Migira sui lakalaka na omea e naua a Asa

tû tana tuturigana nina aqotagao me tsau tana susuina ara maretsunagira sui i laona na papi ara soaginia **Na Turupatuna Niqira Aqoqo Igira na Taovia Tsapakae tana Juda ma na Israel.**

¹² Mi tana tolu sangavulu siunina ngalitupa e taovia tsapakae a Asa, e gadovia kesa na lobogu seko tana tuana me gini logu; me atsa moa e vaga ia maia e tau goto pilo bâ i konina na Taovia me ke nongia ke sangâ, me bâ i koniqira moa na mane tatali.

¹³ Mi murina e ruka na ngalitupa maia e mate,

¹⁴ mara ba qilua kesa tana vatuluma aia segenina nogo e katsua tana vatu i laona na Verana a David. Mara tsoni bâ na papasa sisigini dou ma na oela sisigini dou tana konina, gana na vangarauana vania na qiluqilu, mara soqoia kesa na lake loki agana na tangisiana na mateana.

17

A Jehosapat e Lia na Taovia Tsapakae

¹ A Jehosapat e tugua a Asa na tamana tana nina aqo taovia tsapakae, me padakuti matena na tukapusiaqira na Israel.

² E mologira visana nina mane vaumate kara ba totu pipi tana verabau ni Juda tana ara barapoliginigira na vatu, me visana goto tana vera tavosi i laona na Juda, migira goto na verabau aia Asa e laugira tana butona kao ni Ephraim.

³ Na Taovia e vangalaka vania a Jehosapat rongona e muridoua nina sasaga na tamana vaga

aia e naua tana tuturigana nina aqotagao, me tau samasama vania Baal.

⁴ Maia e aqo vania moa nina God na tamana, me muridougira nina ketsa God, me tau usulia niqira sasaga igira na taovia tsapakae tana Israel.

⁵ Na Taovia e kakaisia nina aqotagao a Jehosapat kaputia na Juda popono, migira sui na tinoni ara padaloki sosongolia mara adimai vania niqira vangalaka, me gini tamani omea danga sosongo.

⁶ Maia e padalokia moa na aqo vaniana na Taovia, me toroutsanigira sui niqira nauna na samasama igira na ponotoba, ma na nununa na god daki ko Asera ara totu tana Juda.

⁷ Mi tana tolunina na ngalitupa nina aqotagao a Jehosapat, maia e molovanotugira tsege nina mane sasanga kara tu ba sasanigira na tinoni pipi sui tana verabau i laona na Juda: tugirani nogo a Benhail, ma Obadia, ma Sekaria, ma Netanel ma Mikaia.

⁸ Mara tu siu goto na Levite, me ruka na manetabu, ara tu tsarimuriqira. Tugirani nogo na Levite: a Semaia, ma Netania, ma Sebadia, ma Asahel ma Semiramot, ma Jehonatan, ma Adonija, ma Tobija ma Tobadonija; mi kaira na manetabu kaira nogo a Elisama ma Jehoram.

⁹ Ara tu adia nina papi na Ketsa na Taovia, mara tu liu na sasaniginiqira na tinoni i laona pipi sui na vera tana Juda.

Gana Loki Tsapakae a Jehosapat

¹⁰ Ma na Taovia e naua migira sui na veraloki ara totu polipolia na Juda ara mataguni sosongo-

lia na vailabu koluana a Jehosapat na taovia tsapakae.

¹¹ Migira visana na Pilistia ara adimai vania a Jehosapat danga sosongo na siliva ma na vangalaka tavosi goto, migira visana na Arab ara adimai vania 7,700 na sipi me 7,700 na naniqoti.

¹² Me vaga ia ma Jehosapat e dato susuliga babâ. Mi laona na Juda popono aia e logogira na valekakai ara barapoliginigira na vatu, me visana na verabau,

¹³ i tana aia e molo tsupulaginigira nina omea danga.

Mi Jerusalem nogo aia e mologira kara totu igira nina mane sasanga malagai bâ,

¹⁴ taoninogoa niqira vungu babâ. Ma Adna aia niqira taovia tagao igira na mane vaumate tana vungu konina a Juda, mara 300,000 na mane vaumate i vavana nina tagao.

¹⁵ Ma na rukanina i vavana aia, aia nogo a Jehohanan, kolugira ara 280,000 na mane vaumate,

¹⁶ ma na tolunina aia nogo a Amasia na dalena a Sikri, kolugira ara 200,000 na mane vaumate. Maia Amasia e sausegenina i sau tana aqo vaniana na Taovia.

¹⁷ Ma niqira taovia tagao igira na mane vaumate tana vungu konina a Benjamin aia nogo a Eliada, maia goto e kesa na mane vaumate tangirongo me taovia vanigira 200,000 na mane vaumate ara gini vailabu na tako ma na parige.

¹⁸ Ma na rukanina i vavana aia, aia nogo a Jehosabad kolugira 180,000 na mane vaumate

ara tangoli manogatinogoa niqira vangana na vailabu.

¹⁹ Ma na mane girani ara aqo vania na taovia tsapaka e i Jerusalem, maia e mologira goto visana segeni na mane vaumate tana verabau tavosi tana Juda igira ara barapoliginigira nogo na vatu.

18

A Mikaia na Propete e Parovatavia a Ahab (1 Taovia Tsapaka e 22:1-28)

¹ Mi kalina a Jehosapat na taovia tsapaka e tana Juda e tamanina nogo na omea danga sosongo me tangi loki gana rongo, maia e anevania kesa na dalena segeni nogo ia kolua kesa na dalena daki a Ahab na taovia tsapaka e tana Israel.

² Me putsi visana na ngalitupa, ma Jehosapat e vano tana verabau ni Samaria na lelaviana a Ahab. Ma Ahab e labumatesigira danga sosongo na sipi ma na buluka me aqosia kesa na kavomutsa loki na mani tsonikaeana a Jehosapat migira ara dulikolumaia. Mi tana ma Ahab e tovoa na raiana a Jehosapat ke sangâ aia na ba bokiana na verabau ni Ramot tana Gilead.

³ Maia e veisua a Jehosapat, “?Egua, laka sauba igoe ko vano koluau na bokiana na verabau ni Ramot?”

Ma Jehosapat e tuguvisua me tsaria, “Eo, au tabana kolugo nogo inau migira goto niqo mane vaumate. Sauba kami sai alaala kolugo igoe.”

⁴ Mi muri, maia e tsarigotoa, “Me dou ti kaita ka ka lavegokona talu konina na Taovia.”

⁵ Te e tû a Ahab me soasaigira ara gana ngongo vati sangatu na propete me veisuagira, “?Nagua amu padâ igamu, laka e dou inau kau vano na bokiana na verabau ni Ramot se tagara?”

Migira ara tsarivania, “Ko bâ mo ko bokia. Sauba na Taovia ke sauvanigo na susuliga gana ke gini managamu.”

⁶ Ma Jehosapat e veisuâ a Ahab, “?Laka e tau goto totu sa propete e tugua kaita ka veisuâ maia ke tsarivanikaita nagua e padâ na Taovia?”

⁷ Ma Ahab e tuguvisua me tsaria, “E kau kesa moa, aia nogo a Mikaia na dalena a Imla. Maia au reisavi sosongolia inau, rongona e tau lelé dona ke katevaniau sa omea dou; aia e kate sailaginia moa na omea e seko.”

Ma Jehosapat e tsarivania, “!E, igoe ko laka na tsarivaganana ia!”

⁸ Me tû a Ahab me soâ kesa nina mane sasanga me ketsalia ke bâ me ke tsarivania a Mikaia ke mai tsaku kalina nogo ia.

⁹ Mi kaira sui ruka na taovia tsapakae ara ka sagelia ka niqira polo na taovia, mara ka ba totu tana ka sasaqira na totukae, tana nauna na mani labu dudusiana na uiti aia e totu i tabana i tano tana matsapakapuna na verabau ni Samaria, migira sui na propete ara mai mara katevulagia niqira papada i ka mataqira kaira.

¹⁰ Me kesa i laoqira na propete aia Sedekia na dalena a Kenaana, e aqosigira visana na gona* tapala me tsarivania a Ahab, “Iani nogo

* **18:10 18:10** “na gona” Tana niqira sasaga igira na Tsiu na saukaeana na gona (kakatsana) na buluka se na nanigoti na papadana na susuliga ma na tangomana tana vailabu.

na omea na Taovia e tsarivanigo, 'Igirani nogo na gona tapala girani sauba ko labuginigira na Siria, migira kara mate sui lakalaka.' "

¹¹ Migira sui goto na propete tavosi ara tsarig-otoa kesa moa atsa na omea, "Ko baginigira na Ramot, migoe sauba ke managamu. Na Taovia sauba ke sauvanigo na susuliga gana na tuliuginiaqira igira."

¹² Mi kalina igira na propete ara gogoko moa vania na taovia tsapakae, maia gana sasanga na taovia tsapakae, aia e moloa ke vano na soamaiana a Mikaia e ba laba i konina a Mikaia me tsarivania, "Igira sui na propete tavosi ara katevania na taovia tsapakae laka aia sauba ke managana, ma nimu aqo igoe ko ba mo ko sanga na tsarivaganana goto ia."

¹³ Ma Mikaia e tsarivania, "!Inau au gini vatsa tana asana na Taovia mamauri laka sauba kau tsaria moa na omea aia God nogo ke tsarivania!"

¹⁴ Mi kalina a Mikaia e mailaba i matana na taovia tsapakae, maia Ahab e veisuâ, "?Mikaia, egua, laka e dou vanikami kami ka ba bokia na Ramot se tagara?"

Ma Mikaia e goko laulela lê me tsaria, "!Eo, kamu ka ba ma kamu ka bokia! Sauba kamu ka tangomana. Na Taovia sauba ke sangakamu ma kamu ka tangomana."

¹⁵ Ma Ahab e tsarivania, "!Kalina igoe o goko vaniau tana asana na Taovia, mo ko goko mana! ?Me ke visa sagata goto kalina inau kau tsarivanigo na omea vaga iani?"

16 Ma Mikaia e tsarivania, “Inau au reigira na mane ni Israel ara viri totu saranga bamai tana tetena, vaga moa ti na alaala na sipi e tagara kesa ke reitutugugira. Ma na Taovia e tsaria, ‘Na mane girani e tagara kesa ke tagaovigira; mologira kara visu i veraqira tana rago.’ ”

17 Ma Ahab e tsarivania a Jehosapat, “?Laka inau au tau tsarivanigo nogo igoe laka na mane iani e tau lelê dona ke katevaniau sa omea dou? !Aia e kate sailaginia moa na omea e seko!”

18 Ma Mikaia e goko babâ me tsarivania a Ahab, “!Mi kalina ia, igoe ko rongomidoua na omea e tsaria na Taovia! Inau au morosia na Taovia e totu tana nina sasana na totukae i baragata kolugira sui nina angelo ara tutû i ligisana.

19 Ma na Taovia e veisuâ, ‘?Masei sauba ke bâ me ke perobulesia a Ahab, rongona aia ke bâ i Ramot mi tana kara labumatesia?’ Migira visana na angelo ara tsaria kesa na omea, migira visana ara tsaria e kesa segeni na omea,

20 poi tsau e mai kesa na angelo me tû i matana na Taovia me tsarivania, ‘Inau nogo sauba kau vano ma kau perobulesia aia.’ Ma na Taovia e veisuâ, ‘?Laka ko naukoeguania?’

21 Ma na angelo e tsarivania, ‘Inau sauba kau vano ma kau naua migira sui nina propete a Ahab kara viri gokopero sui.’ Ma na Taovia e tsarivania, ‘Doua, ko bâ moa mo ko peroa. Migoe sauba ko tangomana.’

22 “Mi kalina ia, mo ko reia na omea nogo ia e laba nogo. Na Taovia e naua migira sui nimu propete igoe ara katevanigo moa na omea e pero.

!Maia segeni nogo e pedea laka sauba ke laba na omea seko vanigo!”

²³ Mi tana, maia Sedekia na propete e bâ i konina a Mikaia me davâ me veisuâ, “?Laka ingisa nogo nina tarunga na Taovia e mololeau inau, me ba goko vanigo igoe?”

²⁴ Ma Mikaia e gokovisu me tsaria, “Sauba igoe ko tsodovulagia kalina ko ba tsogopoi i laona kesa na voki i murina na vale.”

²⁵ Mi tana, ma Ahab na taovia tsapakae e ketsalia kesa nina mane sasanga me tsarivania, “Ko tangolia a Mikaia mo ko adivanoa i konina a Amon na taovia tagao na vera, mi konina goto a Joas na dalena na taovia tsapakae.

²⁶ Mo ko tsarivanikaira kara ka tsoni bâ tana vale sosori, ma kara palaginia moa na bredi ma na kô, poi tsau kalina inau kau labavisumai talu tana vailabu.”

²⁷ Ma Mikaia e tsaria, “!Ma ti vaga igoe ko mauri mo ko labavisumaitugua talu tana vailabu, mi tana e mana laka na Taovia e tau goko tana mangaqu inau!” Maia e tsarigotoa “!Kamu rorongou dou igamu sui na tinoni!”

*Na Mateana a Ahab
(1 Taovia Tsapakae 22:29-35)*

²⁸ Mi muri, mi kaira a Ahab na taovia tsapakae ni Israel ma Jehosapat na taovia tsapakae ni Juda ara ka vano moa na bokiana na verabau ni Ramot tana Gilead.

²⁹ Ma Ahab e tsarivania a Jehosapat, “Kalina kaita ka vano tana vailabu, inau sauba kau olia na poloqu gana kara gini tau reigadoviau, migoe moa ko sagelia nimu polo na taovia.” Mi tana,

maia na taovia tsapakae ni Israel e olia na polona gana kara gini tau reigadovia, me vano tana vailabu.

³⁰ Ma na taovia tsapakae ni Siria e ketsaligira igira na taovia tagao tana terê kara baginia moa na taovia tsapakae ni Israel, me ke tagara goto ke kesa segeni.

³¹ Mi kalina igira ara reia a Jehosapat, mara padâ laka aia nogo a Ahab na taovia tsapakae ni Israel, mara pilovisu sui mara baginia. Ma Jehosapat e kanga dato, ma na Taovia God e sangâ, me naua mara gini pilovisu lê,

³² rongona kalina igira na taovia tagao tana terê ara reigadovia laka aia e tau na taovia tsapakae ni Israel, mara mololea na takuviana.

³³ Me kesa na mane vaumate ni Siria e vana-vana tavongana moa, ma nina pipili e ba gadovia a Ahab i vavana na abeabena i tana ara ka sai na tako tapala e sagelia gana na didila i muri mi nago. Me kanga dato me tsarivania na mane e tagaovia nina terê, “!Au boka inau! !Ko piloa na terê ma ka rutsuligi tania na vailabu!”

³⁴ Mi kalina e tango lokiloki bâ na vailabu, mara susu abeabea a Ahab i laona nina terê, me tutû aro bâ i koniqira na Siria. Mi tana sù na aso maia e matepitsu.

19

A Jehu e Taimatana a Jehosapat

¹ A Jehosapat na taovia tsapakae e visu ma-mauri moa i Jerusalem tana valena segeni.

² Ma Jehu na propete, aia na dalena a Hanani, e ba valalea na taovia tsapakae me tsarivania,

“?Laka o padâ igoe e dou na ba sangaaqira igira na vanga nauseko ma na ba bulu tabana koniqira igira ara reisavia na Taovia? Ma na omea o naua igoe e alomaia vanigo na korena na Taovia.

³ Me atsa moa o nauvaganana ia, migoe o naugotoa visana na omea e dou. Igoe nogo o adiligigira sui na nununa na god daki ko Asera aia igira na tinoni ara samasama vania, mo tovo manana na muriana nina kili God.”

Nina Aqo Dou a Jehosapat

⁴ Me atsa moa aia Jehosapat na taovia tsapakae e totu pukuga i Jerusalem, maia e dona na vano pipi kalina i laoqira na tinoni, e tû i Beerseba tabana i ata me tsau bâ tana vovošana na vera vungavungaga ni Epraim tabana i vava, gana ke soavisugira na tinoni ma kara pilovisutugua i konina na Taovia niqira God na mumuaqira.

⁵ Maia e mologira na manepede pipi tana verabau tana Juda igira ara barapoliginigira na vatu,

⁶ me parovativigira vaga iani: “Kamu parovata dou kalina kamu votapede; rongona igamu amu tau naua nimui aqo na votapede tana susuligana kesa tinoni, mi tana susuligana moa na Taovia, maia nogo e totu kolugamu kalina kamu naua nimui aqo na votapede.

⁷ Kamu kukuni dou tania na Taovia, ma kamu aqo parovata dou, rongona na Taovia nida God e utu goto ke berengiti na reiana na peqo tana votapede se na sanga kesa moa tabana, se na adiqolona na sanga kesa tabana.”

⁸ Mi laona na Jerusalem goto a Jehosapat e mologira visana na Levite, ma na manetabu, me

visana goto na tinoni lokiloki, kara votapede tana asana na Taovia tana omea e kalea na kutsiana nina Ketsa na Taovia, se na vaiganigi i laoqira na tinonina nogo na verabau ia.

⁹ Maia e parovatavigira vaga iani: “Nimui aqo igamu kamu naudoua nimui aqo tana kukuni taniana na Taovia, ma kamu rongomangana aia pipi tana omea kamu naua.

¹⁰ Pipi kalina igira gamui verakolu ara adimai vanigamu kesa na omea ara ngaoa kamu gini votapede vanigira, atsa moa ti e kalea na labumate, se na kutsiana na ketsa se na vali, ma nimui aqo igamu kamu parovatavigira talu kara sasaga koegua tana tagu na pede rongona kara tau sasi i matana na Taovia. Ma ti vaga igamu kamu tau nauvaganana ia, me sauba na korena loki God ke gadovigamu migira sui goto gamui verakolu. Me ti vaga kamu naudoua moa nimui aqo, me utu kamu sasi.

¹¹ Ma Amaria na Mane Tabu Loki, aia nogo ke taovia vanigamu pipi tana votapede e kalea na lotu, ma Sebadia na taovia tagao tana Juda aia na dalena a Ismael ke taovia vanigamu tana votapede e kalea na vera. Migira na Levite niqira aqo kara sangagamu. !Kamu malagai tana nimui aqo, ma na Taovia ke totu koniqira igira e goto niqira sasaga!”

20

Na Vailabu Koluaqira na Edom

¹ Me kesa tana tagu i muri, migira na mane vaumate ni Moab mi Amon, kolugira goto gaqira kamaga igira na Meun, ara ba bokia na Juda.

² Migira visana na mane adigoko ara mai mara tatamanga vania a Jehosapat na taovia tsapakae: “E kesa na alaala loki na mane vaumate ni Edom ara maimai talu tabana bâ na Tasi Mate na maiginiamu igoe. Igira ara tangolinogoa na Hasason Tamar.” I Hasason Tamar e kesa goto na soa ara soaginia na vera ni Engedi.

³ Ma Jehosapat e gini matagu loki me nongia na Taovia ke sangâ. Mi muri, maia e moloketsa vanigira na tinoni tana kao popono ni Juda kara tsonivitoaqira segeni.

⁴ Na tinoni pipi tana verabau ni Juda ara mai tsaku i Jerusalem kara ba nongia na Taovia ke sangagira,

⁵ migira kolugira goto na tinoni ni Jerusalem nogo ara saikolu sui tana pakokana vaolu na Vale Tabu. Ma Jehosapat na taovia tsapakae e ba tutû i mataqira,

⁶ me nonginongi dato me tsaria, “Taovia igoe niqira God na mumuamami, igoe o tagao i baragata kaputigira na puku tinoni sui tana barangengo popono. Migoe o susuliga sosongo me tagara goto ke kesa ke tangomana na tuka-pusiamu.

⁷ Igoe nogo nimami God. I sau kalina igira nimu tinoni ni Israel ara maimai moa i sautu, migoe o tsialigigira na tinoni ara totuvi idanogoa ieni, mo sau na kao iani vanigira na kukuana a Abraham na kulamu igoe ke lia niqira tamani sailagi.

⁸ Me tû tana tagu ia, migira nimu tinoni ara tototu moa ieni mara logoa kesa na valetabu agana na mani tsonikaeamu igoe, mara tsaria,

⁹ ‘Ti vaga ke gadovigami ke kesa na rota seko loki gana igoe ko kedeginigami, vaga na vailabu, se na liuna na lobogu loki, se na uvirau, mi tana ti igami kami mai ma kami tû i matana nimu Vale Tabu iani i tana nogo igami ami samasama vanigo, ma kami ngangai dato vanigo i laona nimami rota loki, mami norugo ko rongomigami mo ko laumaurisigami.’

¹⁰ “Mi kalina ia, migira na tinoni ni Amon, mi Moab mi Edom ara maimaiginigami nogo. Eo, kalina igira na mumuamami ara rutsuligi tania i Ejipt, migoe o tau goto tamivanigira kara sage i laona niqira kao igira, te igira na mumuamami ara ba liu polia moa na veraqira mara tau goto toroutsanigira.

¹¹ Mo ko reigira kalina ia na omea ara naua, ngiti tuguvisuana nimami dou vanigira, igira ara mai matena na tsialigiamami igami tania na kao igoe nogo o sauvanigami.

¹² !Igoe nogo nimami God! Ami nongigo ko kedegira, rongona igami ami tau saikesa susuliga i mataqira igira na tuqana na alaala loki na mane vaumate vaga ia ara maimaiginigami. Igami ami tau dona nagua kami naua, mami norugo moa igoe ko sangagami.”

¹³ Migira sui lakalaka na mane ni Juda, kolu-gira goto na tauqira ma na daleqira, ara tutû moa i matana na Vale Tabu.

¹⁴ Ma nina Tarunga na Taovia e mai totuvia kesa na Levite e totu i laoqira na toga, aia nogo a Jahasiel na dalena a Sekaria, ma Sekaria na dalena a Benaia, ma Benaia na dalena a Jeiel, ma

Jeiel na dalena a Matania, aia e kesa na Levite tana duli konina a Asap.

¹⁵ Ma Jahasiel e tû me tsaria, “Igoe taovia loki, migamu sui goto na tinoni ni Juda mi Jerusalem kamu rorongu. Na Taovia e tsarivanigamu kamu laka goto na tobaruka se na mataguniana na tuqana na alaala loki vaga ia, rongona na vailabu ia e tau nimui igamu, nina nogo God.

¹⁶ Me ke dani nogo kamu baginigira kalina igira ara dadatomaï tana matana sautu i Sis. Igamu sauba kamu ba tsodogira tana e vosa na poi varangisia na kaomate ni Jeruel.

¹⁷ Migamu sauba ke tau kilia kamu naua sa omea tana vailabu iani. Kamu tu babâ moa tana sasamui ma kamu pipitu; me sauba kamu reia laka na Taovia nogo sauba ke sauvanigamu na tangomana. Igamu na tinoni ni Juda mi Jerusalem, kamu laka goto na tobaruka se na matagu. !Kamu vano moa tana vailabu, ma na Taovia sauba ke totu kolugamu!”

¹⁸ Mi tana, ma Jehosapat e tsuporu tsuna ma na matana e pelea na kao, migira sui lakalaka goto na tinoni ara tsuporu tsuna mara samasama vania na Taovia.

¹⁹ Migira na Levite tana duli ka koniqira a Kohat ma Kora ara tudato, mi gotu na lioqira ara tsonikaea na Taovia na God ni Israel.

²⁰ Mi tana matsaraka rovorovo na dani ngana, migira na tinoni ara vangaraua na vano tana kaomate ni Tekoa. Mi kalina igira ara aligiri na vano, ma Jehosapat e tû me tsarivanigira, “!Igamu na mane ni Juda mi Jerusalem kamu rorongu! Kamu vataraginikakaïa nimui vainoru

i konina na Taovia nimui God, me sauba kamu tukakai. Kamu tutunina dou na omea igira nina propete na Taovia ara tsarinogoa vanigamu me sauba kamu gini tangomana.”

²¹ Mi tana, ma na taovia tsapakae e vaigokovigi kolugira na toga me veisuagira niqira papada, mi muri, maia e ketsaligira visana na tinoni ara dona na raqa linge kara sagelia na poloqira katsi agana na dani tabu, ma kara ida vanigira igira na mane vaumate ma kara linge, “!Tsonikaea na Taovia! !Nina galuve aia e totu saviliu!”

²² Mi kalina igira ara tuturiga moa na linge, ma na Taovia e naua migira na mane vaumate ara maimai na bokiana na Juda ara viri matagu lê sui.

²³ Migira na Amon ma na Moab ara baginigira na Edom mara matesigira sui lakalaka, mi muri mara vailabugi segeni mara vaimatesigi sui.

²⁴ Mi kalina igira na mane vaumate ni Juda ara ba laba tana kusudato e totu tana kaomate, ara moro taligu bâ mara reigira igira sui lakalaka gaqira gala ara viri tsatsaro na mateqira tana kao. Tau goto tangomana vania ke kesa ke tsogoligi.

²⁵ Ma Jehosapat migira nina alaala na mane vaumate ara ratsu bâ i koniqira, rongona kara aditamaniqira niqira omea levo, mara ba reigira ara danga sosongo niqira buluka, ma na mutsa, ma na polo, me visana goto na omea tavosi loki matena. Mara aqo i laona e tolu na dani popono na tsakosaiqira na omea sui girani, ma na rongona e danga sosongo na omea tana te ara gini tau tangomana na adisuiqira.

²⁶ Mi tana vatinina dani migira sui lakalaka ara saikolu tana Poi ni Beraka mara tsonikaea na Taovia tana rongona pipi sui na omea loki aia e naugira. Maia nogo na rongona te ara soaginia na poi ia “Beraka.”*

²⁷ Ma Jehosapat e raqagira nina alaala na mane vaumate mara visutugua i Jerusalem tana magemage, rongona na Taovia e tuliusigira nogo gaqira gala.

²⁸ Mi kalina ara ba tsau tana verabau ni Jerusalem migira ara ba sage saviliu tana Vale Tabu kolua na tatangina na itai tatangi ma na tavuli.

²⁹ Mi kalina igira na puku tavosi ara rongomia e koegua kalina na Taovia e tuliusigira gaqira gala na Israel, migira sui lakalaka ara gini matagu loki sosongo.

³⁰ Me vaga ia, ma Jehosapat e aqosia nina aqotagao tana rago, rongona God e molovania ke mango na vano tana vailabu.

*Na Susuina Nina Aqotagao a Jehosapat
(1 Taovia Tsapakae 22:41-50)*

³¹ A Jehosapat e lia na taovia tsapakae tana Juda kalina e tolu sangavulu tsege na ngalitupana. Maia e tagao i Jerusalem i laona e rukapatu tsege na ngalitupa. Ma na tinana, aia nogo ko Asuba na dalena daki a Silhi.

³² Me vaga saikesa nogo e naua a Asa na tamana tana idana, maia goto a Jehosapat e naua moa na omea e dou me goto i matana na Taovia,

* **20:26 20:26** Na rongona na soa Beraka tana goko Hibru ‘tsonikae’.

³³ maia e tau vati toroveogira sui moa na nauna i tana ara samasama igira na ponotoba. Migira na tinoni ara tau vati pilobadou moa i konina niqira God na mumuaqira, ma kara samasama vania tana tobaqira popono.

³⁴ Migira sui lakalaka na omea tavosi aia Jehosapat e naugira, tû tana tuturigana nina aqotagao me tsau tana susuina, ara maretsunagira sui tana papi ara soaginia **Nina Aqoaqo a Jehu na Dalena a Hanani**, ma na papi ia na turina moa na papi ara soaginia **Niqira Aqoaqo Igira na Taovia Tsapakae tana Israel**.

³⁵ Me kesa tana tagu ma Jehosapat na taovia tsapakae tana Juda e naua kesa na vekesai kolua a Ahasia na taovia tsapakae tana Israel, aia e dona sosongo na nauana na omea tabaruga.

³⁶ Mi Esiongeber i kaira ara ka aqosigira na vaka loki agana na vano tana momoru tavosi ao.

³⁷ Me tû a Elieser na dalena a Dodavahu ni Maresa me ba parovatavia a Jehosapat me tsarivania, "Tana rongona nogo igoe o naua kesa na vekesai kolua a Ahasia, ti aia na Taovia sauba ke toroutsanigira na omea kagamu amu ka aqosigira." Migira na vaka sui ara ba toga tana tseve, mara tsotsobo saviliu i tana.

21

¹ Ma Jehosapat e mate mara ba qilua tana vatulumaqira na taovia tsapakae tana Verana a David, maia Jehoram e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

*A Jehoram na Taovia Tsapakae Tana Juda
(2 Taovia Tsapakae 8:17-24)*

² Ara tu ono na kulana a Jehoram na dalena a Jehosapat na taovia tsapakae tana Juda, tugira nogo: a Asaria, ma Jehiel, ma Sekaria, ma Asariahu, ma Mikael ma Sepatia.

³ Maia tu tamaqira e sauvanitugira danga sosongo na qolumila, ma na siliva, migira goto danga na omea loki matena, me moloa pipi kesa vidaqira ke reitutugua kesa na verabau ara barapoliginia na vatu i laona na Juda. Bâ, me rongona aia Jehoram na idana botsa, ma Jehosapat e moloa ke tugua tana nina aqo taovia tsapakae.

⁴ Mi kalina e pukuga kalavata nogo nina aqotagao a Jehoram, maia e tû me matesigira sui lakalaka na kulana, migira goto visana na mane lokiloki tana Israel.

⁵ Ma Jehoram e lia na taovia tsapakae kalina e tolu sangavulu ruka na ngalitupana, me tagao i Jerusalem i laona e alu na ngalitupa.

⁶ Maia e muritaonia moa niqira sasaga tabaru igira na taovia tsapakae tana Israel, vaga e naugotoa a Ahab tana idana, rongona a Jehoram e taugâ kesa na dalena daki a Ahab. Maia Jehoram e sasi i matana na Taovia,

⁷ me atsa moa aia e nauvaganana ia, ma na Taovia e tau goto ngaoa na toroutsaniana na puku taovia konina a David, rongona nina vaitasogi e naunogoa kolua a David i tana e vekevania a David laka igira na kukuana sauba kara tangolidato babâ nina aqotagao.

⁸ Mi kalina e taovia tsapakae a Jehoram, migira na Edom ara tû mara tavota tanigira na Juda, mara vilisegenia kesa niqira taovia tsapakae.

⁹ Me vaga ia, ma Jehoram migira nina mane sasanga ara aligiri na vano tana niqira terê na bokiana na Edom. Mi kalina ara ba tsau tana, migira na mane vaumate ni Edom ara ba tupoli kapusigira, mi tana bongi nogo ia, ma Jehoram ma nina alaala ara tangomana na tsogoligi.

¹⁰ Me tû tana tagu ia, migira na Edom ara tavota saikesa tanigira na Juda me tsaumai i dani eni. Mi tana tagu goto moa ia, migira na tinoni tana verabau ni Libna ara tavotaligi tanigira goto na Juda, rongona a Jehoram e piloligi tania na Taovia, aia niqira God na mumuana.

¹¹ Maia e bâ me logogira goto visana na nauna niqira mani samasama igira na ponotoba tana kao vungavungaga tana Juda, me raqa sasiligira na tinoni tana Juda mi Jerusalem mara sasi i matana na Taovia.

¹² Me tû aia Elija na propete me sauvania a Jehoram kesa na leta, me tsarivaganana iani, “Na Taovia nina God a David na mumuamu sauba ke kedego igoe, tana rongona o tau muritaonia nina aqo dou na tamamu a Jehosapat na taovia tsapakae, se nina aqo dou goto na tutuamu a Asa na taovia tsapakae.

¹³ Migoe o tû mo taonia moa niqira aqo seko igira na taovia tsapakae tana Israel, mo raqa sasiligira na tinoni tana Juda mi Jerusalem mara gini tau nogo totukakai konina God, vaga saikesa nogo e naua a Ahab migira sui goto ara adidatoa na aqotagao i murina aia, mara raqa sasiligira na tinoni ni Israel mara gini tau nogo totukakai konina God. Migoe o labumatesitugira goto na kulamu, tugira ara tu mane dou liusigo igoe.

14 Mi tana rongona igoe o nauvaganana ia, ma na Taovia sauba ke kedegira kakai nimu tinoni, migira goto na dalemu ma na taumu, me ke toroutsanigira pipi sui nimu omea tatamani.

15 Migoe segenimu sauba ko gini rota loki kesa na lobogu seko ke gadovia na tinaemu, me sauba ke seko babâ vanigo poi tsau kalina ke rutsulaba na tinaemu.”

16 Mi tana tagu ia, migira visana na Pilistia ma na Arab ara totu varangisia na nauna i tana ara totuvia igira na Sudan i tasi taligu. Ma na Taovia e tû, me raigira kara ba vailabugi kolua a Jehoram.

17 Migira ara vano mara ba bokia na Juda, mara aditamanigira na vangana na valena na taovia tsapakae, mara aditsekagira sui lakalaka na tauna na taovia tsapakae migira sui goto na dalena mane, maia lelê moa a Ahasia na muritibaka ngiti dalena e totuvisu.

18 Mi murina ara laba na omea sui vaga girani, ma na Taovia e moloa kesa na lobogu seko ke gadovia na tinaena a Jehoram na taovia tsapakae.

19 Mi laona e varangi ruka na ngalitupa popono ma na lobogu ia e ratsu babâ na sekona poi tsau e gini mate tana rota loki sosongo. Migira nina toga ara tau goto soqoia sa lake loki na papadana na tangisiana vaga ara naua vanigira na mumuana.

20 Ma Jehoram e lia na taovia tsapakae kalina e tolu sangavulu ruka na ngalitupana me tagao i Jerusalem i laona e alu na ngalitupa. Me tagara goto ke kesa ke gini melu kalina aia e mate. Mara

qilua na konina tana Verana a David, me tau moa tana vatulumaqira na taovia tsapakae.

22

A Ahasia na Taovia Tsapakae tana Juda (2 Taovia Tsapakae 8:25-29; 9:21-28)

¹ Migira visana na Arab ara ba labunovotigira, mara matesigira sui na dalena mane a Jehoram na taovia tsapakae, maia lelê moa a Ahasia na muritibaka ara tau matesia. Me vaga ia migira na tinoni ni Jerusalem ara molokaea a Ahasia ke lia na taovia tsapakae na tuguna tamana.

²⁻³ Ma Ahasia e lia na taovia tsapakae kalina e rukapatu ruka moa na ngalitupana, me tagao i Jerusalem i laona e kesa lelê moa na ngalitupa. Ma Ahasia e muritaonigotoa niqira aqo seko na tamadale konina a Ahab na taovia tsapakae, rongona ko Atalia na tinana aia na dalena a Ahab na taovia tsapakae ma na kukuana daki a Omri na taovia tsapakae tana Israel, aia nogo e sau totogoko vania me raqa sasilia te e gini puka tana sasi.

⁴ Maia Ahasia e sasi sosongo i matana na Taovia, rongona i murina na mateana na tamana, migira visana tinoni tavosi tana vungu konina a Ahab na taovia tsapakae ara lia nina mane sauparovata, mara raqa sasilia me gini tsodoa gana matemate.

⁵ Maia e muria moa niqira totogoko igira, me tû me sai alaala kolua a Joram na taovia tsapakae ni Israel tana vailabu koluana a Hasael na taovia tsapakae ni Siria. Ma niqira alaala na mane

vaumate ara vailabugi i Ramot tana Gilead, ma Joram e boka tana vailabu ia.

⁶ Maia e tû me visutugua tana verabau ni Jesreel, mi tana laka ke ba totu poi tsau kalina ke mavu na bokana, maia Ahasia e ba tsigovia a Joram i tana.

⁷ God nogo e moloa a Ahasia ke ba tsigovia a Joram, rongona ke tsodoginia gana matemate. Kalina a Ahasia e totu moa i tana, mi kaira a Joram ara ka vano na tsodoana kesa na mane a Jehu na soana, na dalena a Nimsi, aia nogo na mane na Taovia e vilia ke toroutsania na puku taovia konina a Ahab.

⁸ Mi kalina a Jehu e vavano na kedeaqira na puku taovia konina a Ahab, maia e ba tsodogira na alaala na tinoni lokiloki tana Juda, migira goto na daleqira na kulana a Ahasia igira ara dulikolumaia a Ahasia na tsigoviana a Joram. Ma Jehu e matesigira sui lakalaka.

⁹ Migira nina mane a Jehu ara lalavea a Ahasia, mara ba tsodoa e taopoi i Samaria. Mara adivanoa i konina a Jehu mara matesigotoa aia. Mara qilua nomoa na konina rongona ara kukuni tania na tutuana aia a Jehosapat na taovia tsapakae aia e aqo dou vania na Taovia tana tobana popono.

Me tagara lelê goto ke kesa i laona na vungu konina a Ahasia ke totuvisu me ke tangolidatoa na aqona na tagaovera.

*Ko Atalia na Daki Taovia Tana Juda
(2 Taovia Tsapakae 11:1-3)*

¹⁰ Mi kalina tsotsodo ko Atalia na tinana a Ahasia na taovia tsapakae e rongomia laka ara

matesia na dalena, maia e tû me moloketsa kara ba labumatesigira sui lakalaka na tinoni tana valena na taovia tsapakae tana Juda.

¹¹ Ma Ahasia e tamani kesa na vavinena savusavu, ko Jehoseba na soana, maia e taugâ kesa na manetabu a Jehoiada na soana. Ma ko Jehoseba e tû me laumaurisi popoia a Joas aia e kesa na vidaqira na dalena mane a Ahasia. Aia e ba adiligia a Joas tanigira na kulana tavosi e varangi kara labumatesigira, me ba molopoia kesa tana voki i laona na Vale Tabu kolugotoa na daki e kutia. Mi tana rongona aia e molopoi vaganana ia, te e gini tangomana na maurisiana a Joas tania na mate tana limana ko Atalia.

¹² Mi laona e ono ngalitupa, tana tagu popono e tagao ko Atalia na daki taovia, ma Joas e totu popoi moa i tana.

23

Ara Tsonitsunâ ko Atalia Tania Nina Aqotagao (2 Taovia Tsapakae 11:4-16)

¹ Mi tana vitunina ngalitupa ma Jehoiada na manetabu e padâ laka e tugunogoa kara molokaea a Joas ke taovia tsapakae. Maia e mologoko bâ vanitugira tsege niqira taovia na mane vaumate kara tu mailaba i konina ma kara tu vorogokona sai: i tugira nogo a Asaria na dalena a Jeroham, ma Ismael na dalena a Jehohanan, ma Asaria na dalena a Obed, ma Maaseia na dalena a Adaia, ma Elisapat na dalena a Sikri.

² Mara tu liuvi poponoa pipi sui na verabau tana Juda, mara tu soasaigira na Levite, migira

sui goto na ida tana duli, mara dulikoluvisu i Jerusalem.

³ Migira sui ara maisai i laona na Vale Tabu, mi tana ara ba naua kesa na vaitasogi kolua a Joas na dalena na taovia tsapakae. Ma Jehoiada e tû me tsarivanigira, “!Iani nogoria na dalena na taovia tsapakae aia e vasini moa e mate! Maia nogo ke taovia tsapakae kalina ia, vaga nogo na Taovia e vekevanigira igira na kukuana a David kara tangolidato babâ na aqotagao.

⁴ Miani nogo na omea vaga sauba igita ka naua. Kalina igira na manetabu ma na Levite kara mai na nauana niqira aqo tana dani na Sabat, migamu kamu tavota tolu tana alaala. Ke kesa na alaala ke mataligira na matsapakapuna na Vale Tabu,

⁵ me ke kesa ke matalia na valena na taovia tsapakae, ma na tolunina alaala ke totupitua na Matsapakapu Pukuga. Migira sui lakalaka na toga kara maisai sui tana pakokana na Vale Tabu.

⁶ Me ke tagara goto ke kesa ke sage i laona na Vale Tabu, migira lelê moa na manetabu ma na Levite ara naua niqira aqo. Igira e ulagaqira nomoa kara sage i tana rongona ara tinoni tabu. Migira sui na tinoni tavosi niqira aqo kara muridoua nina totosasaga na Taovia ma kara totu moa i tano.

⁷ Migira na Levite kara tu polia ma kara matalia na taovia tsapakae kolua niqira isi ara langâ, migira nogo kara dulikolua na taovia tsapakae iava moa i tana aia ke liu bâ. Masei moa ti ke tovoa na sage bâ i laona na Vale Tabu sauba kara matesia.”

⁸ Migira na Levite ma na toga ni Juda ara naugira na omea sui a Jehoiada e ketsaligira kara naua. Ma Jehoiada e tau tamivanigira igira e sui nogo niqira aqo tana Sabat kara visu i veraqira, me vaga ia, mara saikolu sui i tana igira ara vasini sui aqo, kolugira goto igira ara vangarau moa na vanō aqo.

⁹ Ma Jehoiada e sauvanigira nina mane sasanga na bao ma na tako e tamanina a David i sau, mara totu moa i laona na Vale Tabu.

¹⁰ Maia e mologira babâ na mane kolua niqira isi kara tu polipolia na Vale Tabu gana kara reitutugua na taovia tsapakae.

¹¹ Mi muri, ma Jehoiada e adirutsumia a Joas i tano, me molovania gana kepi taovia tsapakae i lovana, me saovania na papi na vavanona nina aqo na taovia tsapakae. Me vaga ia, ma Joas e lia na taovia tsapakae, ma Jehoiada na manetabu migira na dalena ara ninaginia a Joas na oela, migira sui lakalaka na toga ara gugudato mara tsaria, “!Ke mauri oka a Joas na taovia tsapakae!”

¹² Mi kalina ko Atalia e rongomia na galaleleo loki vaga ia ara naua na tinoni mara tsonikaea na taovia tsapakae, mi tana maia e tû me vano tsaku tana Vale Tabu i tana ara saisui igira na toga.

¹³ Maia e moro bâ me reia na taovia tsapakae vaolu e tutû tana matsapana na Vale Tabu, i ligisana na tuguru i tana ara lavu na tû igira na taovia tsapakae, migira niqira taovia na mane vaumate kolugira igira niqira aqo na uvitavuli ara tu polipolia. Me rongomigira na toga sui ara gugudato tana magemage mara uvitavuli, migira

ara raqa linge kolua niqira omea tatangi ara ida vanigira na tinoni tana tsonikaeana. Maia ko Atalia e ratsia na polona tana padasavi loki me gudato me tsaria, “!Na tinoni girani ara tau nogo tabana koluau inau! !Ara tau nogo totu tabana koniqu inau!”

¹⁴ A Jehoiada e tau ngaoa kara matesia ko Atalia i matana na Vale Tabu, te aia e ketsaligira niqira taovia na mane vaumate me tsaria: “Kamu raqaligi bâ na daki ia i levugaqira na mane matali ara tû palatete, ma kamu matesia aseï moa ke tovoa na laumaurisiana.”

¹⁵ Migira ara tû mara tangolia ko Atalia, mara adivanoa tana matsapakapuna niqira mani tsunasage igira na ose i matana na valena na taovia tsapakae, mi tana ara ba labumatesia.

*Nina Aqo a Jehoiada
(2 Taovia Tsapakae 11:17-20)*

¹⁶ Mi muri, ma Jehoiada na manetabu e naua kesa na veke laka aia segeni, ma na taovia tsapakae, migira sui goto na toga, kara lia nina tinoni na Taovia.

¹⁷ Mi muri, mara tû, mara vano tana nina valetabu Baal mara ba toroutsanitsunâ. Mara tala kotsokotsogira na belatabu migira goto na titinoniqira na god peropero ara totu i tana, mara labumatesia a Matan aia nina manetabu Baal i mataqira na belatabu.

¹⁸ Ma Jehoiada e mologira visana na manetabu ma na Levite kara tagaovia na aqo tana Vale Tabu, ma kara naua na aqo vaga a David na taovia tsapakae e pedenogoa vanigira, ma kara kodogotoa na savori-kodoputsa vania na Taovia

vaga nogo ara marea tana nina Ketsa a Moses. Migira goto nogo kara ida tana linge ma na lokisiana na dani loki.

¹⁹ Ma Jehoiada e mologira goto visana na mane matali kara mataligira na matsapakapuna na Vale Tabu gana ke gini tau sagemai aseï moa e kaulinaqu tana vovorona na lotu.

²⁰ Migira sui niqira taovia na mane vau-mate, ma na tinoni lokiloki, migira na mane sasanga, kolugira sui lakalaka goto na toga, ara tsarimurina a Jehoiada na dulikoluana na taovia tsapakae tû tana Vale Tabu me tsau bâ tana valena segeni. Ara sage bâ tana matsapakapu loki, ma na taovia tsapakae e ba totu tana nina sasana na totukae.

²¹ Migira sui na toga ara magemage loki, ma na vera popono ia e totu moa tana rago murina ara matesia ko Atalia.

24

A Joas na Taovia Tsapakae Tana Juda (2 Taovia Tsapakae 12:1-16)

¹ Ma Joas e lia na taovia tsapakae tana Juda kalina e vitu moa na ngalitupana, me tagao i Jerusalem i laona e vati sangavulu na ngalitupa. Ma na tinana, aia nogo ko Sibia na daki ni Beerseba.

² Maia e naua moa na omea e dou i matana na Taovia tana tagu popono kalina a Jehoiada e mamauri moa.

³ Ma Jehoiada e vilivania a Joas ara ka ruka na tauna, mi kaira ara ka vasuvania visana na dalena mane ma na dalena daki.

⁴ Kesa tana tagu i muri, ma Joas e padâ ke vaolusia tana e seko na Vale Tabu.

⁵ Maia e ketsaligira na manetabu ma na Levite kara liu pipi tana verabau tana Juda ma kara adia na qolo i koniqira na tinoni sui ke tugua gana na vaolusiana na Vale Tabu pipi ngalitupa. Ma Joas e tsarivanigira kara aqo tsaku, migira na Levite ara kisa sosongo,

⁶ mi tana aia e soâ a Jehoiada gaqira ida me veisuâ, “?Rongona gua ti igoe o tau raigira na Levite ma kara vano na aditakesi tana Juda mi Jerusalem, vaga nogo a Moses nina maneaqo na Taovia e raigira na tinoni kara sauva, gana na aragoana na Valepolo tana e totu na Taovia?”

⁷ Migira nogo na tinoni ara tsarimurina ko Atalia aia na daki seko sosongo, ara sekolia na Vale Tabu, mara gini aqo danga sosongo na omea levolevo tabu tana samasama vaniana Baal.

⁸ Na taovia tsapakae e ketsaligira na Levite kara aqosia kesa na bokisi, agana na molosageana niqira vangalaka na tinoni, ma kara ba moloa tana matsapakapuna na Vale Tabu.

⁹ Mara mologoko vano i laona na Jerusalem ma na Juda popono vanigira na tinoni sui lakalaka kara adimai vania na Taovia niqira qolo na takesi, vaga nogo a Moses nina maneaqo God e pedevanigira kalina ara totu moa tana kaomate.

¹⁰ Ma na omea vaga ia e laoqira sosongo na toga ma niqira ida, mara adimaigira niqira qolo na takesi mara dangaliginia na bokisi ia.

¹¹ Me pipi dani igira na Levite ara adivanoa na bokisi ia vania nina mane sasanga na taovia

tsapakae aia nina aqo ke reitutugua. Me pipi kalina ke dangadato na bokisi ia, mi kaira nina mane mamare na taovia tsapakae ma na tuguna na Mane Tabu Loki kara ka adiligigira na qolo e totu i laona, ma kara ka ba molovisitugua na bokisi tana sasana. Mi tana nauvaganana nogo ia mara adigira danga sosongo na qolo.

¹² Mi kaira na taovia tsapakae ma Jehoiada ara ka sau na qolo vanigira igira ara tagaovia na vavanona na vaolusituguana na Vale Tabu, mara voliginigira na mane katsuvatu, na kamoda, migira ara aqo tana tapala agana na vaolusiana tana e seko na Vale Tabu.

¹³ Migira sui lakalaka na mane aqo ara aqo kakai sosongo, mara vaolusia na Vale Tabu me rerei vaga saikesa moa kalina ara vasini logovaolua, me kakai dou.

¹⁴ Mi kalina e sui niqira aqo na vaolusiana na Vale Tabu, ma na qolumila ma na siliva ara tsaravisu ara sauvanikaira na taovia tsapakae ma Jehoiada, agana na aqosiginiaqira na popo me visana goto na vangana tavosi na Vale Tabu.

E Oli me Tabaru Nina Sasaga a Joas

Mi tana tagu popono e mamauri moa a Jehoiada, migira na tinoni ara tau kuti na savoriana na kodoputsa tana Vale Tabu.

¹⁵ Mi kalina a Jehoiada e tuqatuqa sosongo nogo me tsaulina kesa sangatu tolu sangavulu na ngalitupana, maia e mate.

¹⁶ Mara ba qilua tana vatulumaqira na taovia tsapakae tana Verana a David, rongona a Je-

hoiada e aqo dou sosongo vanigira na tinoni ni Israel, me vania God, me vanigotoa na Vale Tabu.

¹⁷ Mi murina na mateana a Jehoiada, migira na ida tana Juda ara raia a Joas na taovia tsapakae ke rongomangaqira igira.

¹⁸ Me vaga ia, migira na tinoni ara mololea na ba samasama i laona nina Vale Tabu na Taovia, aia niqira God na mumuaqira, mara tuturiga tugua na samasama vaniaqira na titinonina na god peropero ma na titinonina goto na god daki ko Asera. Mi tana rongona niqira sasi loki vaga girani ara naua te e gini kore loki sosongo na Taovia vanigira na Juda ma na Jerusalem.

¹⁹ Ma na Taovia e molovanogira nina propete kara ba parovatavigira ma kara visumaitugua i konina aia, migira na tinoni ara sove saikesa na rorongu.

²⁰ Mi muri, ma nina tarunga God e totuvia a Sekaria na dalena a Jehoiada na manetabu. Maia e ba tukae i tana e tangomana na tinoni kara morosia, me gudato me tsaria, “!Na Taovia God nogo e veisuagamu rongona gua ti igamu amu tau muridougira nina ketsa, migamu segenimui nogo amu alomaia na rota seko loki ke gadovigamu! !Igamu amu piloligi tania na Taovia, me vaga ia maia goto e piloligi tanigamu!”

²¹ Ma Joas na taovia tsapakae e sanga tana voroganamate a Sekaria, mi tana nina ketsa nogo na taovia tsapakae migira na tinoni ara taimatesia a Sekaria tana pakokana na Vale Tabu.

²² Na taovia tsapakae e padale saikesalia nina

aqo dou a Jehoiada na tamana a Sekaria e nauvania, me matesia a Sekaria na dalena. Mi kalina a Sekaria e varangi ke mate, maia e gokodato me tsaria, “!Na Taovia nogo ke reia na omea igoe o naua me ke kedeginigo matena!”

Na Susuina Nina Aqotagao a Joas

²³ Mi kalina e varangi ke sui na ngalitupa ia, migira na mane vaumate ni Siria ara ba vailabu kolugira na Juda ma na Jerusalem, mara matesigira pipi sui lakalaka na tinoni lokiloki, mara adivisugira i Damaskus danga sosongo na omea ara laugira tana vailabu.

²⁴ Ara tau lele danga igira na mane vaumate ni Siria, ma na Taovia nogo e tamivanigira mara gini tuliusigira na alaala loki bâ na mane vaumate ni Juda, rongona igira na tinoni ni Juda ara piloligi tania na Taovia aia niqira God na mumuaqira. Mi tana nauvaganana ia, ti aia Joas e adia na kedena nina sasi.

²⁵ Maia e boka loki sosongo, mi kalina igira gana gala ara tavamuri, mara ka ruka nina mane sasanga segeni nogo ara ka voroganamate, mara ka ba matesipitsua i nigena, ara ka gini tangotugu rongona aia e labumatesia a Sekaria na dalena a Jehoiada na manetabu. Mara qilua a Joas tana Verana a David me tau tana vatulumaqira na taovia tsapaka.

²⁶ Kaira ara ka voroganamate a Joas i karani nogo: a Sabad na dalena ko Simeat na daki ni Amon ma Jehosabad na dalena ko Simrit na daki ni Moab.

²⁷ Mi laona na papi ara soaginia **Na Pabogokona na Papi na Taovia Tsapaka** ara

maretsuna na turupatu tana rongoqira na dalena mane a Joas, migira na kategokona tana rongona na vaitsarigana, ma na mamarena e koegua kalina aia e vaolusitugua na Vale Tabu. Ma Amasia na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

25

A Amasia na Taovia Tsapakae tana Juda (2 Taovia Tsapakae 14:2-6)

¹ A Amasia e lia na taovia tsapakae kalina e rukapatu tsege na ngalitupana, me tagao i Jerusalem i laona e rukapatu siu na ngalitupa. Ma na tinana, aia nogo ko Jehoadin ni Jerusalem.

² Maia e naua moa na omea e goto i matana na Taovia, me tau moa nau madodosidoua.

³ Mi kalina e pukuga kalavata nogo gana susuliga, maia e pedematesikaira nina mane sasanga kaira ara ka matesia a Joas na tamana.

⁴ Me tau moa matesigira ka daleqira, me taonia moa na omea na Taovia e ketsalinogoa tana nina Ketsa a Moses: “Laka na matesiaqira na tinaga ma na tamaga tana rongona na sasi ara tsukia igira ka daleqira, laka goto na matesiaqira na baka tana rongona na sasi ara tsukia na tamaqira ma na tinaqira; pipi tinoni ke mate tana rongona nina sasi aia segeni nogo e tsukia.”

Na Vailabu Koluqira na Edom (2 Taovia Tsapakae 14:7)

⁵ A Amasia na taovia tsapakae e soasaigira na mane sui tana Juda ma na Benjamin, me votagira tana alaala taonia niqira duli babâ, me mologira

na mane sasanga kara taovia vanigira na alaala na toga ma na sangatu na mane vaumate. Igira sui lakalaka na mane e tû i koniqira igira ara tsaulinogoa e rukapatu na ngalitupaqira me dato, migira sui kolu ara 300,000. Igira sui ara mane vaumate susuliga, mara vangarau manoga nogo na vano sanga tana vailabu, mara dona sosongo nogo na gini vailabu na bao ma na tako.

⁶ Me voligira goto 100,000 na mane vaumate ni Israel ma na mateqira e tsaulia gana ngongo 3,400 kilo na tavina siliva.

⁷ Me kesa na propete e ba laba i konina na taovia tsapakae me tsarivania, “Ko laka na adiaqira na mane vaumate ni Israel girani tana vailabu. Na Taovia e tau nogo totu tabana kolugira na mane girani ara talu tana Israel tabana i vava.

⁸ Igoe o padâ laka igira sauba kara naua mo ko gini susuliga tana vailabu, me tagara, aia nogo God sauba ke naua migira gamu gala sauba kara tuliusingo, rongona God segeni moa e tamani susuliga agana ke sangago se ke tamivanigira gamu gala kara tuliusingo.”

⁹ Ma Amasia e veisuâ na propete, “?Me sauba kegua vaga igira na siliva inau au voliginigira nogo?”

Maia na propete e tuguvisua me tsaria, “! Na Taovia tangomana moa ke sauvisuvanigo ke danga liusia bâ aia!”

¹⁰ Mi tana, ma Amasia e molovisugira i veraqira igira na mane vaumate aia e voligira nogo. Migira ara tû mara visutugua i veraqira, mara kore loki sosongo vanigira na tinoni ni Juda.

¹¹ Me malagai tugua a Amasia, me tû me raqagira nina mane vaumate, mara bâ tana Poi ni Solo. Mi tana ara ba vailabugi mara matesigira sangavulu toga na mane vaumate ni Edom,

¹² mara tangoli maurisigira goto ara sangavulu toga. Mara adidatogira bâ tana kelana na maragova tana verabau ni Sela, mara tsonitsunagira tana keokeo me viri rapa sui na koniqira tana vatu i tuana na maragova.

¹³ Mi tana tagu goto nogo ia migira na mane vaumate ni Israel igira a Amasia e tau tamivani-gira kara sangatsari tana vailabu ara tû, mara baginigira na verabau tana Juda i ka levugaqira na Samaria ma na Bet Horon, mara matesigira tolu toga na mane, mara laugira danga niqira omea.

¹⁴ Mi kalina a Amasia e visu na tuliusiaqira na Edom, maia e adigira goto na titinonina niqira god peropero na Edom me vaturikaegira, me samasama vanigira me kodovanigira na bulunagai uruuru.

¹⁵ Ma na omea iani e tsaia na korena na Taovia, maia e tû me molovanoa kesa na propete ke ba laba i konina a Amasia. Ma na propete e veisuâ, “?Laka na rongona gua te igoe o samasama vanigira niqira god na veratavosi, igira ara tau lelê tangomana na maurisiaqira niqira tinoni tania na limamu igoe?”

¹⁶ Mi tana, ma Amasia e kutia nina goko na propete me tsaria, “?Laka ingisa nogo igami ami mologo igoe ko lia na mane sauparovata vania na taovia tsapakae? !Ko mui, ti tagara ma kau matesigo inau!”

Maia na propete e mui me tsaria moa, “Kalina ia inau au dona laka God e padakuti matena nogo na matesiamu igoe, rongona igoe o naugira na omea sui girani, mo sove na muriana niq u goko parovata.”

*Na Vailabugi Koluaqira na Israel
(2 Taovia Tsapakaē 14:8-20)*

¹⁷ Ma Amasia na taovia tsapakaē tana Juda migira nina mane sauparovata ara vorogaqira mate na Israel. Mi muri, maia e mologoko vano vania a Jehoas na taovia tsapakaē tana Israel, aia na dalena a Jehoahas ma na kukuana a Jehu, me tsaia ke gini momosa tobana me ke ngaoa na vailabu.

¹⁸ Ma Jehoas e tuguvisu vania nina goko me tsaria, “Kesa dani e totu kesa na gai kokonaga tetelo tana Vungavunga ni Lebanon, maia e tû me mologoko bâ vania kesa na gai na sida me tsaria: ‘Ko saumaia na dalemu daki me ke taugâ na dalequ mane.’ Me kesa na omea tuavati atsi e liu putsu tana, me tsogoritsunâ na gai tetelo ia.

¹⁹ Bâ, migoe a Amasia, o tuliugira nogo na Edom mo gini kaekae sosongo, mi kalina ia, minau au parovatavigo ko totu dodo moa i veramu. ?Rongona gua goto ti o ngaoa na ratsiana kesa na vailabu i tana sauba igoe ko puka lê kolugira nimu tinoni?”

²⁰ Ma Amasia e sove na rorongo. Nina kili nogo God kara tuliugira a Amasia rongona aia e samasama vanigira na titinonina niqira god peropero na Edom.

²¹ Me vaga ia, ma Jehoas na taovia tsapakae ni Israel e tû me vano na vailabugi koluana a Amasia na taovia tsapakae ni Juda. Mara ka ba vaitsodogi i Bet Semes tana Juda,

²² migira na Israel ara tuliusigira na Juda, migira sui na mane vaumate ni Juda ara viri tsogovisu lê i veraqira.

²³ Ma Jehoas e tangolia a Amasia me adivanoa i Jerusalem. Mi tana, maia e toroveoa na baravatuna na verabau ia, tû tana Matsapakapu Epraim me tsau bâ tana matsapakapu tana tsuruna na baravatu, ma na aona e varangi ke kesa sangatu na sangava.

²⁴ Maia e laugira na qolumila ma na siliva ara totu i laona na Vale Tabu, migira goto na vangana na Vale Tabu ara reitutugugira igira na kukuana a Obed Edom, migira goto pipi sui na omea loki matena i laona na valena na taovia tsapakae, me raqa tsekagira goto visana na tinoni, me visutugua i Samaria.

²⁵ Ma Amasia na taovia tsapakae tana Juda e mauri goto e sangavulu tsege na ngalitupa murina na mateana a Jehoas na taovia tsapakae tana Israel.

²⁶ Migira sui lakalaka na omea tavosi aia a Amasia e naugira tû tana tuturigana nina aqotagao me tsau bâ tana susuina, ara maretsunagira nogo tana papi ara soaginia **Niqira Aqoaqo na Taovia Tsapakae tana Juda ma na Israel.**

²⁷ Me tuturiga kalina a Amasia e piloligi tania na Taovia, mara visana ara voroganamate i Jerusalem. Maia e tsogovano tana verabau ni Lakis, migira gana gala ara tsarimurina moa

mara ba labumatesia i tana.

²⁸ Mara kalagai visutugua na konina i Jerusalem tana ose, mara ba qilua tana vatulumaqira na taovia tsapakae tana Verana a David.

26

A Usia na Taovia Tsapakae tana Juda (2 Taovia Tsapakae 14:21-22; 15:1-7)

¹ Migira sui na tinoni tana Juda ara vilia a Usia na dalena a Amasia kalina aia e sangavulu ono moa na ngalitupana ke tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

² Mi murina na mateana a Amasia, maia Usia e tû me lauisutugua na vera ni Elat me logo vaolutugua.

³ Ma Usia e lia na taovia tsapakae kalina e sangavulu ono moa na ngalitupana, me tagao tana Jerusalem i laona tsege sangavulu ruka ngalitupa. Ma na tinana, aia ko Jekolia na daki ni Jerusalem.

⁴ A Usia e muritaonia nina aqo dou na tamana, me naua moa na omea e dou i matana na Taovia.

⁵ Mi tana tagu popono e mauri a Sekaria, aia nogo e sauparovata vania a Usia, te a Usia e gini kukuni tania na Taovia me aqodou manana vania, ma God e vangalaka vania.

⁶ Ma Usia e tû me vano na vailabu koluaqira na Pilistia. Maia e toroveoa tu baravatuqira tugira na verabau ni Gat, mi Jamnia mi Asdod, me logogira visana na verabau ara barapoliginigira na vatu ligisana i Asdod, mi laona goto na butona kao popono ni Pilistia.

⁷ Ma God e sangâ te e gini tangomana na tuliusiaqira na Pilistia, migira na Arab ara totu i Gurbaal, migira goto na Meun.

⁸ Migira na Amon ara voli takesi vania a Usia, me pabo babâ gana susuliga me gini tangiloki gana rongo tsau bâ tana Ejipt.

⁹ Ma Usia e kakaisigira na baravatuna na vera ni Jerusalem tana logoaqira na kusudato tana Matsapakapu Tsuruna Vale, mi tana Matsapakapu na Poi, mi tana tsuruna tana e kaleku na baravatu.

¹⁰ Me logogira goto visana na kusudato ara barapoliginigira na vatu tana poi mangasâ, me tsaigira goto danga na tuvû, rongona e tamani-gira danga sosongo na alaala na buluka i tuana na tetena tabana i tasi mi laona na poi. Me rongona aia e reingaoa na aqo uta, te e raigira nina tinoni kara tsukagira na uta na uaeni tana kao vungavungaga, ma kara aqosigotoa visana niqira uta tavosi tana kao lakatana i tana.

¹¹ Maia Usia e tamanina kesa nina alaala loki na mane vaumate ara vangarau manoga nogo na vano tana vailabu. Mara votagira na mane vaumate gira tana alaala babâ, taonia na mamarena na soaqira ara ka reitutugua kaira a Jeiel ma Maaseia, kaira nina mane mamare a Usia. Mi kaira a Jeiel ma Maaseia ara ka aqo i vavana nina tagao a Hanania aia e kesa vidaqira nina mane sasanga na taovia tsapakae.

¹² Mara 2,600 niqira taovia na mane vaumate.

¹³ Mi vavaqira igira ara 307,500 na mane vaumate ara dona na vailabu susuliga, gana kara

sangaginia na taovia tsapakae na tuliusiaqira gana gala.

¹⁴ Ma Usia e sauvanigira nina mane vaumate na tako, ma na bao, ma na kepi tapala, ma gaqira tako tapala ara sagelia, na parige ma na pipili, ma na vatu gana na gini tatai tana kurupaqala.

¹⁵ Mi Jerusalem igira visana na mane ara sasaga sosongo tana aqosiana na omea vaolu, ara aqosigira visana na omea gana na gini vanavana ma na gini tatai na vatu loki tû tana kusudato ma na tsuruna na baravatuna na verabau. Ma gana tangirongo a Usia e kuvia pipi tana nauna sui, me gini susuliga sosongo rongona God nogo e sangâ.

Na Taovia e Kedea a Usia Tana Rongona Nina Kaekae

¹⁶ Mi kalina e dato bâ gana susuliga a Usia na taovia tsapakae, maia e gini kaekae sosongo me gini puka lê rebona gana susuliga. Maia e tovolea na Taovia nina God, me tû me vano tana Vale Tabu na kodoana na bulunagai uruuru i kelana na belatabu agana na kodo bulunagai uruuru.

¹⁷ Ma Asaria kolugira alu sangavulu na manetabu susuliga malagai, ara tsarimurina bâ na taovia tsapakae

¹⁸ kara ba tongo vania. Mara tsarivania, “! Igoe a Usia! E tau nimu aqo igoe na kodoana na bulunagai uruuru vania na Taovia. Igira moa na manetabu na kukuana a Aaron ara tabugira gana kara naua na aqo iani. Ko vanoligi tania na nauna tabu iani. Igoe o sasi sosongo i matana na Taovia God, me utu goto aia ke padalokigo kalina ia.”

¹⁹ Ma Usia e tû moa i laona na Vale Tabu liligina na belatabu i tana ara kodoa na bulunagai uruuru, me tatangolia moa na tseu na mani kodo bulunagai uruuru. Mi kalina e rongomia ara goko vaganana ia, maia e gini kore loki sosongo vanigira na manetabu, mi tana tagu tsostsodo nogo ia ma na lobogu seko na mudo e tavongani labarutsu tana raena a Usia.

²⁰ Mi kalina a Asaria migira na manetabu tavosi ara reia na mudo e laba tana raena na taovia tsapakae mara turuginia ke rutsuligi tsaku tania na Vale Tabu. Ma Usia e rutsuligi tsaku sosongo rongona e reigadovia laka na Taovia e kedenogoa.

²¹ Me tû tana tagu na lobogu seko ia e gadovia a Usia na taovia tsapakae me tsau kalina e mate, aia e kaulinaqu tana vovorona na lotu me valivania ke sagevisu i laona na Vale Tabu. E ba totu moa kesa tana valena segeni, ma Jotam na dalena e olia tamana tana tagaovera.

²² Ma Isaia na propete, aia na dalena a Amos, e maretsunagira pipi sui lakalaka na omea tavosi aia a Usia na taovia tsapakae e naugira tana tagu aia e aqotagao.

²³ Me mate a Usia mara ba qilua tana qilugilugira na taovia tsapakae, mi tana rongona aia e mudo te ara tau qilua tana vatulumagira na taovia tsapakae. Ma Jotam na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

27

*A Jotam na Taovia Tsapakae tana Juda
(2 Taovia Tsapakae 15:32-38)*

¹ A Jotam e lia na taovia tsapakae kalina e rukapatu tsege na ngalitupana, me tagao i Jerusalem i laona e sangavulu ono na ngalitupa. Ma na tinana, aia ko Jerusa na dalena daki a Sadok.

² Ma Jotam e naua moa na omea e goto i matana na Taovia, vaga nogo e naua na tamana; me tau moa usulia tana nina sasi na ba kodoana na buluna gai uruuru tana Vale Tabu. Migira na toga ara sasi babâ moa.

³ Maia nogo a Jotam e logoa na matsapakapuna na Vale Tabu tabana i vava, me aqo loki sosongo goto na logovaolusiana na baravatuna na verabau tana butona na Jerusalem ara soaginia i Opel.

⁴ Mi tana vungavunga gira i laona na Juda aia e logogira visana na verabau, mi laona na legai atsi aia e logogira goto visana na valekakai ma na kusudato.

⁵ Maia e vailabugi kolua na taovia tsapakae ni Amon ma nina mane vaumate, me tangomana na tuliusiaqira. Mi muri, maia e raigira na Amon kara voli takesi vania pipi ngalitupa i laona e tolu ngalitupa: kara sau ke 3,400 kilo na siliva, ke 1,000 tani na uiti, me ke 1,000 na tani na barli.

⁶ Ma Jotam e dato babâ gana susuliga rongona pipi tana omea aia e naua e rongomangana dou na Taovia.

⁷ Migira sui lakalaka na omea tavosi a Jotam e naugira i laona nina aqotagao, ma nina vano tana vailabu, ara maretsunagira nogo tana papi ara soaginia **Niqira Aqoaqo na Taovia Tsapakae tana Israel ma na Juda.**

⁸ E rukapatu tsege na ngalitupana a Jotam kalina aia e lia na taovia tsapakae, me tagao i Jerusalem i laona e sangavulu ono na ngalitupa.

⁹ Mi muri maia e mate, mara ba qilua tana Verana a David, ma Ahas na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

28

A Ahas na Taovia Tsapakae tana Juda (2 Taovia Tsapakae 16:1-4)

¹ A Ahas e lia na taovia tsapakae kalina e rukapatu moa na ngalitupana, me tagao i Jerusalem i laona e sangavulu ono na ngalitupa. Maia e tau saikesa muria nina aqo dou a David na mumuana, me naugira moa na omea e tau goto i matana na Taovia,

² me muritaonia moa niqira aqoseko igira na taovia tsapakae tana Israel. Maia e aqosiginigira na tapala na titinonina Baal,

³ me kodoa na bulunagai uruuru tana Poi ni Hinom, me naua me tsau tana gini savori-kodokodo na dalena segeni nogo vanigira na titinonina na god peropero, na nau taoniana na omea marasibiga vaga ara naua igira na tinoni aia na Taovia e tsialigigira i sau tania na kao ia, kalina igira na Israel ara maimai moa i sautu.

⁴ Me pipi tana nauna i tana ara samasama igira na tinoni ponotoba, mi kelaqira na tetena, mi vavaqira pipi na gai auau, a Ahas e savori-kodoputsa, me kodoa na bulunagai uruuru.

Na Vailabu Koluaqira na Siria ma na Israel (2 Taovia Tsapakae 16:5)

5-6 Me rongona a Ahas na taovia tsapaka e sasi sosongo vaga ia, ti aia na Taovia nina God e tamivania na taovia tsapaka ni Siria ke tuliusia a Ahas, me ke aditsekagira i Damaskus danga sosongo na tinoni ni Juda. Ma na Taovia e tamigotoa vania na taovia tsapaka tana Israel, aia a Peka na dalena a Remalia, ke tuliusigotoa a Ahas, me ke matesigira 120,000 na mane vaumate malagai bâ tana Juda i laona kesa moa na dani. Na Taovia niqira God na mumuaqira e tamia ke laba na omea vaga ia, rongona igira na tinoni tana Juda ara piloligi tania aia.

7 Maia kesa na mane vaumate ni Israel a Sikri na soana, e labumatesitugira a Maaseia na dalena a Ahas, ma Asrikam aia e reitutugua na valena na taovia tsapaka, ma Elkana aia nogo na rukanina i vavana na taovia tsapaka.

8 Me atsa moa igira na Juda gaqira verakolu, migira na mane vaumate ni Israel ara tangoli tsekagira 200,000 na daki ma na baka mara adivanogira tana Samaria, kolugotoa danga sosongo na omea levo ara laugira i tana.

A Oded na Propete

9 Me totu i Samaria kesa nina propete na Taovia, a Oded na soana. Maia e ba tsodogira igira na mane vaumate ni Israel ara vivisu kolugira na tinoni ni Juda ara aditsekagira kalina e varangi kara sage bâ i laona na verabau, me tsarivanigira, “Na Taovia niqira God igira na mumuamui e kore sosongo vanigira na Juda te aia e tamivanigamu kamu tuliusigira. Bâ, mi

kalina ia aia e rongominogoa laka igamu amu labumatesigira lê tana momosatoba loki.

¹⁰ Mi kalina ia, mamu padâ kamu naua migira na mane ma na daki ni Jerusalem mi Juda kara lia nimui tseka. ?Egua laka igamu amu tau dona laka igamu goto amu naugira na omea e sasi i matana na Taovia nimui God?

¹¹ !Kamu rongomiau inau! Na tinoni girani igamu amu aditsekagira, igira na kulamui ma na tasimui nogo igamu. Kamu mologira kara visutugua i veraqira, ti ke tagara, ma na Taovia ke kedegamu tana korena loki.”

¹² Mi tugira vati i laoqira na tinoni lokiloki tana Israel tabana i vava, tugira nogo a Asaria na dalena a Jehohanan, ma Berekia na dalena a Mesilemot, ma Jehiskia na dalena a Salum, maia Amasa na dalena a Hadlai ara tu reisavigotoa na omea ara naua igira na mane vaumate.

¹³ Mara tu tsarivanigira, “!Kamu laka na adimaaqira ieni igira na tinoni amu aditsekagira! Igita a sasi nogo i matana na Taovia, ma tsainogoa na korena me tugua nomoa aia ke kedegita. Mi kalina ia, migamu amu ngaogotoa kamu naua kesa na omea ke paboginia nida sasi igita.”

¹⁴ Mi tana, migira na mane vaumate ara mologira na tinoni ara aditsekagira migira goto na omea levo ara laugira tana vailabu, i limaqira na tinoni lokiloki ma na toga sui ara saimai i tana.

¹⁵ Mi tugira a Asaria, ma Berekia ma Jehiskia ma Amasa ara tû, mara adigira na omea levolevo ara laugira, mara tuvarivanigira na tinoni ara

aditsekagira na polo ma gaqira porotua kara sagelia, mara sauvanigira na mutsa ma na inu vaga e tugugira, mara molo bâ na oela na olive tana bokaqira. Mara molokaegira tana asi igira ara tau susuliga na vanovano lê, mara adivisugira sui lakalaka tana butona kao ni Juda, mara bâ mologira i Jeriko aia na verabau tana ara danga na koirou. Mi muri, migira na Israel ara visutugua i Samaria.

*A Ahas e Nongi Sasanga i Koniqira na Siria
(2 Taovia Tsapakae 16:7-9)*

¹⁶⁻¹⁷ Igira na Edom ara tuturigatugua na labunovotiana na Juda mara aditsekagira danga na tinoni. Mi tana, me tû a Ahas na taovia tsapakae me nongia a Tiglat Pileser na taovia tsapakae ni Asiria ke mai sangâ.

¹⁸ Mi tana tagu moa ia, migira na Pilistia ara ba labunovotigira goto na vera tabana i tasi tana tuaqira na tetena, mi tana Juda tabana i ata. Mara tangolitugira na verabau ni Bet Semes, mi Aijalon, mi Gederot, mi tugira goto na verabau ni Soko, mi Timna mi Gimso kolugira niqira vera tetelo, mara ba totu saviliu i tana.

¹⁹ Na Taovia e alomaia na rota seko vaga ia vanigira na Juda tana rongona nogo a Ahas na taovia tsapakae e ida seko sosongo vanigira nina tinoni me peamangana na Taovia.

²⁰ Ma Tiglat Pileser ni Asiria e mai rago i konina, me tukapusia moa me tau sangâ.

²¹ Mi tana, ma Ahas e tû me adigira sui na qolumila ara totu tana Vale Tabu, mi tana valena segeni, mi laona na valeqira goto igira na tinoni

lokiloki, me sauvanogira ngiti vangalaka vania na taovia tsapakae ni Asiria. Me atsa moa e nauvaganana ia maia Tiglat Pileser e tau lele sangâ.

Igira Nina Sasi a Ahas

²² Mi laona nina rota loki ma Ahas e sasi liuliu goto bâ i matana na Taovia.

²³ Maia e savori-kodoputsa vanigira niqira god na Siria igira ara tuliusinogoa aia. Me tsaria, “Igira niqira god na Siria ara sanga sosongoligira na taovia tsapakae ni Siria, me vaga ia inau goto sauba kau kodoputsa vanigira, rongona kara gini sangaaui goto inau.” Mi tana rongona aia e naua na omea vaganana ia, te e gini seko vanisegenia me vanigira sui goto nina tinoni.

²⁴ Maia e adigira sui goto na vangana na Vale Tabu me tairutugira sui. Me vongoa na Vale Tabu, me ba vaturikaegira na belatabu pipi sui tana nauna i laona na Jerusalem.

²⁵ Mi laoqira pipi na verabau ma na vera tetelo i laona na Juda, aia e logogira na nauna gana na kodoana na bulungai uruuru vanigira niqira god peropero na tinoni ni veratavosi. Mi tana nauvaganana ia maia e alomaia i konina segeni na korena loki na Taovia niqira God igira na mumuana.

²⁶ Migira sui lakalaka na omea tavosi a Ahas e naugira, tû tana tuturigana nina aqotagao me tsau tana susuina, ara maretsunagira nogo tana papi ara soaginia **Na Turupatuna Niqira Aqoaqo Igira na Taovia Tsapakae tana Juda ma na Israel.**

²⁷ Ma Ahas na taovia tsapakae e mate mara ba qilua i Jerusalem, me tau tana vatulumaqira na taovia tsapakae. Ma Hesehia na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

29

A Hesehia na Taovia Tsapakae tana Juda (2 Taovia Tsapakae 18:1-3)

¹ Ma Hesehia e lia na taovia tsapakae tana Juda kalina e rukapatu tsege na ngalitupana, me tagao i Jerusalem i laona e rukapatu siu na ngalitupa. Ma na tinana, aia ko Abija na dalena daki a Sekaria.

² Maia e muritaonia nina aqodou a David na mumuana, me naua moa na omea e dou i matana na Taovia.

Ara Pungua na Vale Tabu

³ Mi tana kesanina vula tana ngalitupa murina a Hesehia e lia na taovia tsapakae, maia e sangavitugugira na matsapakapuna na Vale Tabu, me aqosi vaolusigira tugua.

⁴ Maia e soasaigira kesa na alaala na manetabu ma na Levite tana pakokana na Vale Tabu tabana i longa,

⁵ me goko vanigira i tana. Me tsaria, "Igamu na Levite kamu naua na vovorona na suisui, ma kamu pungua me ke gini maletugua nina Vale Tabu na Taovia aia niqira God igira na mumuamui. Kamu adiligitania na Vale Tabu pipi sui lakalaka na omea e bausia.

⁶ Igira na mumuada igita ara tau nogo to-tukakai i konina na Taovia nida God mara naua

moa na omea e tau dou i matana. Ara sove tania mara piloligi tania na nauna i tana aia e totu.

⁷ Mara vongo kapusigira na matsapana na Vale Tabu, mara matesigira na laeti, mara tau kodoa na bulunagai uruuru se kara savorigira na savori-kodokodo i laona nina Vale Tabu na God ni Israel.

⁸ Mi tana rongona nogo na omea vaga ia, ma na Taovia e gini kore loki sosongo vanigira na tinoni tana Juda mi Jerusalem, ma na omea aia e naunogoa vanigira ara gini beke mara gini matagu na tinoni sui. Migamu segenimui nogo amu donagininogoa na omea sui girani.

⁹ Igira na tamada ara mate nogo tana vailabu, migira na tauda ma na daleda ara aditsekanogira nogo.

¹⁰ “Mi kalina ia inau au padâ kau naua kesa na vaitasogi kolua na Taovia na God ni Israel, gana ke gini tau goto kore vanigita igita.

¹¹ Dalequ gamu, kamu laka goto na kisâ. Igamu nogo aia na Taovia e viligamu kamu kodoa na bulunagai uruuru vania ma kamu raqagira na toga tana samasama vaniana.”

¹²⁻¹⁴ Igirani nogo na soaqira na Levite ara saikolu i tana:

Kaira a Mahat na dalena a Amasai, ma Joel na dalena a Asaria tana duli konina a Kohat

Kaira a Kis na dalena a Abdi, ma Asaria na dalena a Jehalelel tana duli konina a Merari

Kaira a Joa na dalena a Simna, ma Eden na dalena a Joa tana duli konina a Gerson

Kaira a Simri ma Jeuel tana duli konina a Elisapan

Kaira a Sekaria ma Matania tana duli konina a
Asap

Kaira a Jehuel ma Simei tana duli konina a
Heman

Mi kaira a Semaia ma Usiel tana duli konina a
Jedutun.

¹⁵ Ma na mane girani ara tû mara soasaigira gaqira aqokolu igira na Levite tavosi, migira sui ara naua na vovorona na suisui gana kara gini male me ke ulagaqira na nauana niqira aqo tabu. Mi muri, vaga nogo na taovia tsapakae e ketsaligira kara naua, ara tuturiga na punguana na Vale Tabu ke gini maletugua taoninogoa nina Ketsa na Taovia.

¹⁶ Migira na manetabu ara sage i laona na Vale Tabu kara ba pungua, mara kalagailigigira i tano tana pakokana na Vale Tabu na omea sui lakalaka ara kaulinaqu i matana na lotu. Migira na Levite ara adigira mara ba tsonigira sui tana poi ni Kidron.

¹⁷ Ara tuturiga na aqo ia tana kesanina dani i laona na kesanina vula, mi tana alunina dani ara suilavagini saikesalia, kolugotoa na kovokovo i matana na Vale Tabu. Mi muri, mara aqo i laona alu goto na dani tsau tana sangavulu ononina na dani tana vula ia, na vangarauana na Vale Tabu vania na samasama.

Ara Tabutugua na Vale Tabu

¹⁸ Migira na Levite ara vano i konina a Hesekia na taovia tsapakae, mara tsarivulagi vania na vanona niqira aqo “Igami ami suilavagininogoa na punguana na Vale Tabu popono, kolugotoa na belatabu agana na savori-kodoputsa, ma na bela

gana na sauana na breidi tabu, migira sui goto niqira vangana babâ.

¹⁹ Mami adivisumaigira goto pipi sui na vangana na Vale Tabu aia Ahas na taovia tsapakae e tsoniligigira kalina aia e piloligi tania God, migami ami balogira vaolutugua, mara totu sui i matana nina belatabu na Taovia.”

²⁰ Mi tana ma Hesekia na taovia tsapakae e tû tsaku, me soasaigira na tinoni lokiloki tana verabau ia, mara vano sui tana Vale Tabu.

²¹ Mara adigira vitu na buluka mane, me vitu na sipi mane me vitu na dalena sipi, me vitu na naniqoti mane, gana na sausau na sese mateqira niqira sasi igira i laona nina tamadale na taovia tsapakae, migira sui na tinoni tana Juda, ma na mani punguana na Vale Tabu. Ma na taovia tsapakae e ketsaligira na manetabu igira na kukuana a Aaron, kara savorigira na omea tuavati girani vaga na kodoputsa i kelana na belatabu.

²² Migira na manetabu ara ida talu ara matesigira na buluka mane, mi muri mara matesigira na sipi mane, mi muri bâ mara matesigira goto na dalena sipi, mara adia na gabuqira mara tsirika bâ tana belatabu.

²³ Mi muri tsotsodo mara adigira na naniqoti mane i matana na taovia tsapakae ma na tinoni ara mai na samasama, migira sui ara moloa na limaqira tana gotuqira na naniqoti.

²⁴ Mi muri, migira na manetabu ara matesigira goto na naniqoti mara qetu bâ na gabuqira i kelana na belatabu ngiti savori gana na sese, na mani sese mateqira niqira sasi na tinoni sui,

rongona na taovia tsapakae e ketsaligira nogo kara naua na savori-kodokodo ma na sausau na sese mateqira na tinoni sui tana Israel.

²⁵ Ma na taovia tsapakae e murigira na omea na Taovia e ketsaliginia a David na taovia tsapakae tana ka mangaqira a Gad nina propete na taovia tsapakae, ma Natan na propete; me mologira na Levite kara tû babâ tana Vale Tabu kolugira niqira tsetsê ma niqira itai tatangi ma niqira uete,

²⁶ igira na omea vaga nogo a David e gini aqo i sau. Migira na manetabu ara tutû goto i tana kolugira niqira tavuli.

²⁷ Ma Heskia e moloketsa vanigira kara tuturiga na savori-kodokodo; mi kalina ara tuturiga na savoriaqira, migira na toga ara linge na tsonikaeana na Taovia, mara uvigira niqira tavuli mara taigira niqira omea tatangi sui.

²⁸ Migira sui ara totu i tana ara sanga na samasama, me babâ moa na linge ma na tatangina na omea tatangi poi tsau ara kodogira sui na savori-kodokodo.

²⁹ Mi muri, ma Heskia na taovia tsapakae migira sui lakalaka na toga ara tsuna tuturu mara samasama vania God.

³⁰ Ma na taovia tsapakae, migira na tinoni lokiloki, ara tsarivanigira na Levite kara linge vania na Taovia na linge na tsonikae ara ka maregira kaira a David ma Asap na propete. Mi tana, migira sui lakalaka ara linge tana magemage loki kalina ara tsuna tuturu mara samasama vania God.

³¹ Ma Heskia e tû me tsarivanigira na toga,

“Igamu amu totu male nogo taonia na vovorona na lotu, bâ, mi kalina ia kamu adimaigira na vangana gana na kodoputsa na mani soadouana na Taovia.” Migira ara rongomangana mara visana vidaqira ara pabogotoa niqira omea tuavati gana na savori-kodokodo.

³² Ara adimaigira vitu sangavulu na buluka mane, me kesa sangatu na sipi mane, me ruka sangatu na dalena sipi ngiti savori-kodokodo vania na Taovia;

³³ mara adimaigotoa ono sangatu na buluka mane me tolu toga na sipi gana na sausau tangomana na tinoni kara ganipâtâ na turina.

³⁴ Migira na manetabu ara tau danga mara gini tau tangomana na matesisuiaqira na omea tuavati, migira na Levite ara ba sangagira poi tsau kalina e sui na aqo ia, mara visana goto na manetabu tavosi ara naua na suisui ti kara male me ke gini ulagaqira na nauana na aqo na lotu. Igira na Levite ara madodo bâ na nauana na suisui liusigira na manetabu.

³⁵ Niqira aqo nogo na manetabu na sauana na savori-kodokodo, ma na reitutuguana goto na aqona na kodoana na seregana na sausau tangomana na tinoni kara ganipâtâ na turina, ma na qetuana na uaeni ara saukolua na savori-kodokodo tana belatabu.

Me vaga ia me tuturiga tugua na aqona na samasama i laona na Vale Tabu.

³⁶ Ma Hesehia na taovia tsapakae migira na toga sui ara gini mage sosongo, rongona God nogo e sangagira te ara nautsakua na aqo sui girani.

30

Ara Vangaraua na Lokisiana na Dani Tabu na Paseka

¹⁻³ Migira na tinoni ara tau tangomana na lokisiana na Dani Tabu na Paseka tana taguna nogo tana kesianina na vula, rongona ara tau danga na manetabu ara naua na suisui me ke gini ulagaqira na nautuguana niqira aqo tabu, mara tau goto danga na tinoni ara maisai i Jerusalem. Me vaga ia, ma Hesia na taovia tsapakae, migira nina mane sasanga, kolugira goto na tinoni ni Jerusalem ara tabea kara lokisia na Dani Tabu na Paseka tana rukanina na vula. Maia na taovia tsapakae e mologoko bâ vanigira na tinoni sui tana Israel ma na Juda, me mareleta vanigira goto tana puku ka koniqira a Epraim ma Manase, me soagira kara saimai sui tana Vale Tabu i Jerusalem ma kara lokisia na Dani Tabu na Paseka tana padalokiana na Taovia na God ni Israel.

⁴ Maia na taovia tsapakae migira na toga ara gini mage niqira vorogokosai,

⁵ me vaga ia, migira ara soagira sui lakalaka na Israel, tû i Dan tabana i vava, me tsau bâ i Beerseba tabana i ata, kara maisai sui i Jerusalem, ma kara lokisia na Dani Tabu na Paseka vaga nogo ara marea tana papi na Ketsa. Rongona e oka sosongo nogo ara tau mai na tinoni danga gana kara lokisia na dani tabu ia.

⁶ Mi tana, migira na mane adigoko ara tû, mara liuvia na Juda ma na Israel popono kolua nina leta na taovia tsapakae migira nina mane

sasanga, vaga nogo na taovia tsapakae e ketsali-gira. Miani nogo na goko e totu i laona na leta ia:

“Igamu na tinoni ni Israel, igamu amu matepitsa taninogoa na limaqira na Asiria. Mi kalina nogo ia e dou ti kamu pilovisutugua i konina na Taovia aia tu niqira God a Abraham ma Isaak ma Jakob, rongona aia ke gini pilovisumaitugua i konimui goto igamu.

⁷ Kamu laka saikesa na usuliaqira na mumuamui migira goto na Israel gamui verakolu igira ara piloligi tania na Taovia niqira God. Me vaga amu donagininogoa, aia e kedegira kakai sosongo.

⁸ Kamu laka na baribari sosongo vaga ara naua igira, migamu kamu rongomangana moa na Taovia. Kamu mai tana Vale Tabu ni Jerusalem, aia na Taovia nimui God e balo saviliua, ma kamu samasama vania rongona ke gini puka na korena vanigamu.

⁹ Me ti vaga igamu kamu pilovisutugua konina na Taovia, mi tana ti igira ara aditsekagira na kamamui sauba kara galuvegira ma kara tamivanigira kara visutugua i veraqira. Na Taovia nimui God aia e doulaka me dona sosongo na galuve, me ti vaga igamu kamu pilovisutugua i konina ia, maia sauba ke tabegamu tugua.”

¹⁰ Migira na mane adigoko ara liu bamai pipi tana verabau tana niqira butona kao na puku ka koniqira a Ephraim ma Manase, me tsau bâ tabana i vava tana puku konina a Sebulun, migira na tinoni ara kiataginigira moa mara tsirigira.

¹¹ Me atsa moa ara nauvaganana ia, mara visana nomoa tana puku tu koniqira a Aser ma Manase ma Sebulun ara tamiseqeniqira na mai i Jerusalem.

¹² Ma God e aqo i laoqira goto na tinoni tana Juda, me naua me gini kesa moa atsa niqira papada laka kara muridoua nina ketsa na taovia tsapakae migira nina mane sasanga, muritaoninogoa nina goko na Taovia.

Ara Lokisia na Dani Tabu na Paseka

¹³ Ara danga sosongo na tinoni ara saikolu i Jerusalem tana rukanina vula, gana kara lokisia na Bongi Tabu na Bredi Tagara Isti Konina.

¹⁴ Migira ara adiligigira sui lakalaka na belatabu ara gini aqo i laona na Jerusalem gana na savori-kodoputsa ma na kodoana na bulunagai uruuru, mara ba tsonigira sui tana poi ni Kidron.

¹⁵ Mi tana sangavulu vatinina dani na vula ia, mara matesigira na dalena sipi vania na kodoputsa na Paseka. Migira sui na manetabu ma na Levite igira ara tau vati masidi dou taonia na vovorona na lotu ara gini vangamâ loki, mara tû mara naua na suisui ti kara gini male i matana na Taovia, ma kara tangomana na savoriaqira na savori-kodokodo i laona na Vale Tabu.

¹⁶ Mara ba totu tana sasaqira i laona na Vale Tabu taoninogoa na vovorona tana papi nina Ketsa a Moses nina maneaqo God. Migira na Levite ara sauvanigira na manetabu na gabuqira na omea tuavati ara gini kodoputsa, migira ara tsirikaginia na belatabu.

17 Me rongona ara danga sosongo na tinoni ara tau vati male taonia na vovorona na lotu, te e gini vali vanigira na matesiaqira na dalena sipi gana na gini kodoputsa tana Paseka, te igira nogo na Levite ara naua vanigira, mara balogira na dalena sipi vania na Taovia.

18 Mara danga goto i laoqira na puku tu koniqira a Epraim, ma Manase, ma Isakar, ma Sebulun ara tau vati naua na vovorona na suisui ti kara male me ke ulagaqira na nauana na aqo na lotu, mara sangâ nomoa na ganiana na mutsa na Paseka atsa moa e vali vanigira. Ma Hesekia e nonginongi mateqira me tsaria:

19 “Taovia igoe niqira God na mumuamami, au nongigo tana nimu doulaka ko padale vanigira niqira sasi igira ara samasama vanigo tana tobaqira popono atsa moa ti igira ara tau masidi dou taonia na vovorona na lotu.”

20 Ma na Taovia e rongomia nina nonginongi a Hesekia; me padale vanigira na tinoni niqira sasi, me tau nauvanigira sa omea ke sekoligira.

21 Mi laona e vitu na dani, igira sui na tinoni ara saikolu i Jerusalem ara lokisia tana magemage loki na Dani Tabu na Bredi Tagara Isti Konina, me pipi dani igira na Levite ma na manetabu ara tsonikaea na Taovia tana susuli-gaqira popono.

22 Ma Hesekia e tsonikaegira na Levite tana rongona ara naudoua niqira aqo na ida vaniaqira na tinoni tana samasama vaniana na Taovia.

Putsi e vitu na dani i tana ara savorigira na kodoputsa tana tsonikaeana na Taovia niqira

God na mumuaqira,

²³ migira sui ara pedesaia laka kara lokisigotoa ke vitu goto na dani. Me vaga ia, mara lokisigotoa tana magemage i laona e vitu goto na dani.

²⁴ Ma Hesehia na taovia tsapakae e sauvanigira na tinoni kesa toga na buluka mane me vitu toga na sipi gana kara matesigira ma kara ganigira, migira nina mane sasanga ara sauvanigira goto kesa toga na buluka mane me sangavulu toga na sipi. Mara danga sosongo na manetabu ara naua na vovorona na suisui ti kara male me ke gini ulagaqira na nauana niqira aqotabu.

²⁵ Mi tana, migira sui ara magemage, igira na tinoni ni Juda, ma na manetabu, ma na Levite, migira na tinoni ara talumai i vava, migira goto na tinoni ni veratavosi ara totu pukuga nogo tana Israel ma na Juda.

²⁶ Ma na verabau ni Jerusalem e dangalitovua na magemage loki, rongona e tau goto vati laba sa omea vaga ia tû tana tagu e taovia tsapakae a Solomon aia na dalena a David.

²⁷ Migira na manetabu ma na Levite ara nongia na Taovia ke tabugira na tinoni. Mi tana verana segeni nogo i gotu i baragata, maia God e rongomia niqira nonginongi me tabedougira.

31

A Hesehia e Vaolusitugua na Maurina na Lotu

¹ Mi murina kalina e sui na lokisiana na dani loki ia, migira sui na tinoni ni Israel ara liu bamai pipi sui tana na verabau i laona na Juda, mara tairutugira na tuguruvatu, mara kavi tsunagira

na titinonina na god daki ko Asera, mara torout-sanigira na belatabu ma niqira nauna tana ara samasama igira na ponotoba. Mara ba nauva-ganana goto moa ia i laona na Juda popono, mi tana butona kao ni Benjamin, mi Epraim, mi Manase; mi muri migira sui ara visutugua i veraqira.

² Mi tana maia Hesehia na taovia tsapakae e vota aqo vanigira na manetabu ma na Levite, me pipi kesa e tangolia nina turina aqo segeni, gana na savoriana na savori-kodokodo, ma na kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina, ma na sangaana na samasama i laona na Vale Tabu, ma na tsonikaeana ma na soadouana na Taovia pipi tana matsapakapuna na Vale Tabu.

³ Mi laoqira nina alaala na sipi segeni nogo ma nina buluka, a Hesehia e saulegira na omea tuavati agana na savori-kodokodo pipi tana mat-saraka ma na ngulavi, me gana goto na mani savoriaqira tana Dani na Sabat, mi tana Dani na Vula Vaolu, me visana goto tana dani tabu tavosi ara maretsunagira nogo tana nina papi na Ketsa na Taovia.

⁴ Ma na taovia tsapakae e ketsaligira goto na tinoni ni Jerusalem kara tusu gaqira mutsa ma na omea levolevo vanigira na manetabu ma na Levite, rongona kara gini tangomana na sauana na mauriqira popono tana taoniana pipi na vovorona nina Ketsa na Taovia.

⁵ Mi kalina tsotsodo e tangi tana vera taligu na gokona na ketsa ia, migira na tinoni ni Israel ara tû mara adimaigira niqira vangalaka

na sila dou bâ, ma na uaeni, ma na oela na olive, ma na bulumitsua, migira goto visana na omea mutsamutsa tana niqira uta, mara adimaigotoa na sangavulunina turina pipi niqira omea tatamani.

⁶ Me pipi sui na tinoni ara totu tana verabau babâ tana Juda ara adimaigotoa na sangavulunina turina niqira buluka ma niqira sipi, mara adimaigira goto danga na vangalaka igira ara balo vaninogoa na Taovia niqira God, mara mai molo tsupulaginigira i tana.

⁷ Ara tuturiga na angunimaiaqira na vangalaka girani tana tolunina vula, mara suilavaginia na molo tsupulaginiaqira tana vitunina vula.

⁸ Mi kalina a Heskia na taovia tsapakae migira nina mane sasanga ara reigira na omea danga vaga ia igira na tinoni ara saumaigira, mara gini tsonikaea na Taovia mara tsonikaegira goto na tinoni ni Israel.

⁹ Na taovia tsapakae e gini goko vanigira na manetabu ma na Levite tana rongogira na vangalaka girani,

¹⁰ me tû a Asaria na Mane Tabu Loki aia na kukuana a Sadok, me tsarivania, “Eo, tû kalina igira na tinoni ara tuturiga na adimaiaqira niqira vangalaka tana Vale Tabu me tugugami sosongo na mutsa gana na ganiana, me tsaravisu goto na dangana. Na Taovia e vangalaka manana nomoa vanigira nina tinoni maia nogo na rongona te e gini tsaravisu na dangana vaga ia.”

¹¹ Ma na taovia tsapakae e ketsaligira kara vangaraugira visana na voki gana na mani mololaka omea levo i laona na Vale Tabu

¹² ma kara mololakagira sui na vangalaka ma na sangavulunina turina niqira omea na tinoni ara saua. Migira ara vilia kesa na Levite a Konania na soana ke reitutugugira na voki gira, mara moloa a Simei na kulana ke lia gana sasanga.

¹³ Mara vilitugira goto ara tu sangavulu na Levite kara tu aqo i ka vavaqira kaira: tugira nogo a Jehiel, ma Asasia, ma Nahat, ma Asahel, ma Jerimot, ma Josabad, ma Eliel, ma Ismakia, ma Mahat, ma Benaia. Ma na omea sui girani ara naua moa tana ka niqira rarai a Hesekia na taovia tsapakae ma Asaria na Mane Tabu Loki.

¹⁴ Mara moloa a Kore na dalena a Imna na Levite, aia nina aqo na mataliana na Matsapakapu Tabana i Longa na Vale Tabu, ke reitutugugira me ke tuvarigira na vangalaka igira na tinoni ara sauvania na Taovia.

¹⁵ Me pipi tana verabau tavosi goto i tana ara totu igira na manetabu, mara visana na Levite ara sangâ a Kore tana aqo iani: tugira nogo a Eden, ma Miniamin, ma Jesua, ma Semaia, ma Amaria ma Sekania. Migira nogo ara tuvaria na mutsa vanigira na manetabu taonia niqira alaala na aqo,

¹⁶ me tau muri duli. Ara adigaqira tuva pipi na mane tû tana tolu sangavulu ngalitupaqira me dato, igira nogo ara tangolia na aqona pipi dani i laona na Vale Tabu taonia na vatana na aqo gua igira ara naua.

¹⁷ Mara vota aqo vanigira na manetabu muri-taonia niqira duli, ma niqira aqo na Levite igira ara tsaulinogoa rukapatu ngalitupa me dato,

taonia niqira alaala na aqo.

¹⁸ Ara maretsunagira sui lakalaka na soaqira kolugira na tauqira ma na daleqira, migira goto ara totu vataragi i koniqira, rongona e kilia kara totuvangarau sailagi na aqosiana niqira aqotabu tana tagu moa soana.

¹⁹ Mi laoqira igira na manetabu ara totu tana verabau ara sauvanigira na kukuana a Aaron, se i laoqira na kao laka i tana e dato dou na buruburu ara totu polipolia na verabau girani, ara totu visana na mane sasaga niqira aqo na tuvarimutsa vanigira sui na mane i laoqira na vungu manetabu, me vanigira sui goto na Levite ara maretsunanogoa na soaqira.

²⁰ Mi laona na Juda popono, a Hesekia na taovia tsapakae e naua moa na omea e goto me dou i matana na Taovia nina God.

²¹ Maia e gini tangomana rongona e lavea moa nina kili God pipi sui tana aqo aia e nauvania na Vale Tabu se tana muriana na Ketsa, me nauginigira sui tana tobana popono.

32

Igira na Asiria Ara Molo Matagu Vanigira na Jerusalem

(2 Taovia Tsapakae 18:13-37; 19:14-19, 35-37; Isaia 36:1-22; 37:8-38)

¹ Mi murina na omea sui girani kalina aia Hesekia na taovia tsapakae e aqodou sosongo vania moa na Taovia, maia Senakerib na taovia tsapakae ni Asiria e tû me ba bokia na Juda. Maia e ba totu kapusigira na verabau ara barapoligini-gira na vatu, me ketsaligira nina mane vaumate

kara tupi ovatigira na baravatu ma kara sage bâ i laoqira na verabau gira.

² Mi kalina a Hesehia e reia laka a Senakerib e vangarau na baginiana goto na Jerusalem,

³⁻⁴ maia migira nina mane sasanga ara vorogokona kara kutiligia na kô e liumai i tabana i tano na verabau ia, agana kara utusigira na Asiria na adi gaqira kô kalina kara mai varangisia i Jerusalem. Migira na mane sasanga ara raqagira kesa na alaala loki na tinoni mara vano na ba utusiana pipi na kô vuravura, rongona ke gini tagara goto sa kô ke tsatsali tave mai i koniqira.

⁵ Mi muri, maia e tû me vaolusitugua tana e seko na baravatu, me logoa kesa na kusudato i kelana, me aqosigotoa kesa na baravatu i taba i tano. Maia e vaolusigotoa na titibana ara vaturia tana nauna i tana ara pamusia tabana i longa tana Verana a David. Me aqosigira goto danga na bao ma na tako.

⁶ Maia e mologira sui lakalaka na mane ni Jerusalem i vavana niqira tagao igira niqira taovia na mane vaumate, me ketsaligira kara maisai sui tana pakoka mangasâ tana mat-sapakapuna na verabau. Me tsarivanigira,

⁷ “Kamu padakuti matena dou ma kamu tukakai, ma kamu laka goto na mataguniana na taovia tsapakae ni Asiria, se igira na mane vaumate aia e raqamaigira. Migita a tamanina kesa aia e susuliga liuliu bâ liusia a Senakerib.

⁸ A Senakerib e tamanina moa na susuligana na tinoni lê, migita a tamanina na susuligana na Taovia nida God ke sangagita me ke vailabu

tuguda.” Ma nina goko vaga e tsonia a Hese-
kia na taovia tsapakae e malagaisiginigira nina
tinoni.

⁹ Me kesa tana tagu i muri, kalina a Senakerib
ma nina alaala na mane vaumate ara tototu
moa i Lakis, maia e tû me mologoko bâ vania
a Hesehia migira na tinoni ni Juda igira ara totu
kolua i Jerusalem me tsaria:

¹⁰ “Inau, a Senakerib na taovia tsapakae ni
Asiria, au veisuagamu laka nagua amu gini
vataragi i konina igamu, ti amu tototu moa i
Jerusalem kalina igami ami totu poligamu vaga
ia.

¹¹ A Hesehia e tsarivanigamu laka na Taovia
nimui God sauba ke laumaurisigamu tania na
susuligamami igami, maia a Hesehia e perobule-
sigamu moa igamu, rongona kamu gini mate na
vitoa ma na marou.

¹² Maia nogo e toroutsanigira sui nina peotabu
ma na nina belatabu na Taovia, mi muri me
ketsaligira na tinoni tana Juda mi Jerusalem
kara ba samasama ma kara kodoa na bulunagai
uruuru i konina kesa moa na belatabu.

¹³ ?Laka igamu amu tau vati donaginia moa na
omea inau migira na mumuaqu ami nauvanigira
na tinoni tavosi sui? ?Me laka ara tangomana
igira niqira god na puku tavosi na laumaurisi-
aqira niqira tinoni tania na limana na taovia
tsapakae ni Asiria?

¹⁴ ?Me laka i ngisa nogo sa vidaqira igira niqira
god na veratavosi e tangomana ke laumaurisi-
gira nina tinoni tania na limaqira na taovia
tsapakae ni Asiria? ?Me laka amu padâ nimui
God igamu ke tangomana na laumaurisiamui

kalina ia?

¹⁵ Me vaga ia, ma kamu laka na tamivani-ana a Hesehia ke perobulesigamu, me ke raqa sasiligamu vaga ia. !Kamu laka saikesa na tutunina aia! Me tagara goto sa god sa puku tavosi ke tangomana na laumaurisiaqira nina tinoni tania na limaqu inau se tanigotoa na limaqira na mumuaqu. !Me vaga ia, miani nimui God iani e utu saikesa vania nomoa ke tangomana na laumaurisiamui igamu!”

¹⁶ Migira na mane sasanga ni Asiria ara tsaria na omea seko sosongo goto bâ tana ka rongogira na Taovia God ma Hesehia nina maneaq na Taovia.

¹⁷ Ma na leta aia Senakerib na taovia tsapakae ni Asiria e marea e gini pea sosongolia na Taovia na God ni Israel. Me tsaria, “Niqira god igira na puku tavosi ara tau tangomana na laumaurisiaqira niqira tinoni tania na limaqu inau, maia goto nina God a Hesehia sauba e utu goto ke tangomana na laumaurisiaqira nina tinoni tania na limaqu inau.”

¹⁸ Migira na mane sasanga ni Asiria ara goko dato tana goko Hibru vanigira na tinoni ni Jerusalem ara tototu i kelana na baravatuna na verabau, agana kara gini molomatagu vanigira rongona ke gini lakagana vanigira na tangoliana na verabau ia.

¹⁹ Migira ara goko gana na God ni Jerusalem atsa vaga nogo ara nauvanigira niqira god na tinoni tavosi, igira na titinoni lê moa na god peropero ara aqosiginia moa na limana tinoni.

²⁰ Mi tana, mi kaira a Hesehia na taovia

tsapakaē ma Isaia na propete na dalena a Amos ara ka nonginongi vania God mara ka ngangai dato vania rongona aia ke sangagira.

²¹ Ma na Taovia e rongomigira me molomaia kesa na angelo ke matesigira nina mane vaumate ma nina mane sasanga na taovia tsapakaē ni Asiria. Mi tana, maia na taovia tsapakaē e paluvangamana me visutugua i Asiria. Me kesa dani kalina aia e totu i laona nina valetabu nina god, migira visana na dalena mane segeni nogo aia ara ba matesiginia niqira isi.

²² Mi tana nauvaganana ia, ma na Taovia e laumaurisia a Hesehia na taovia tsapakaē migira na tinoni ni Jerusalem, tania na susuligana a Senakerib na taovia tsapakaē ni Asiria, me tanigira goto gaqira gala tavosi. Maia e mologira nina tinoni kara totu tana rago kolugira sui igira na vera tavosi ara totu polipoligira.

²³ Mara danga sosongo na tinoni ara mai i Jerusalem, mara adimaigira niqira sausau vania na Taovia, ma na vangalaka vania a Hesehia. Me tû tana tagu ia me bâ, migira na puku tavosi sui ara padaloki sosongolia a Hesehia.

E Lobogu Loki a Hesehia

(2 Taovia Tsapakaē 20:1-3, 12-19; Isaia 38:1-3; 39:1-8)

²⁴ Me gana ngongo tana tagu vaga ia, maia Hesehia na taovia tsapakaē e lobogu loki sosongo me varangi nogo ke mate. Maia e nonginongi, ma na Taovia e molo papada vania laka aia sauba ke douvisutugua tania gana lobogu.

²⁵ Ma Hesehia e kaekae sosongo me tau goto soadoua na Taovia tana rongona aia e maurisia tania nina lobogu, migira na Juda ma na Jerusalem ara gini rota loki matena ia.

²⁶ Mi tana susuina ti aia Hesehia migira na tinoni ni Jerusalem ara molotsunali segeniqira, maia na Taovia e tau nogo kedegira na tinoni poi tsau murina na mateana a Hesehia.

Nina Tamani Danga ma Nina Loki Tsapakae A Hesehia

²⁷ Ma Hesehia na taovia tsapakae e tamani omea danga sosongo, me pipi sui na tinoni ara padalokia aia. Maia e logogira visana na voki na mani mololakâ omea, mi tana e molo tsupulaginigira nina qolumila, nina siliva, nina vatu angaanga loki matena, nina papasa sisigini dou, nina tako, migira sui goto na omea tavosi loki matena aia e tamanina.

²⁸ Me logogira goto visana na vale gana na mololakaaqira nina sila, nina uaeni, ma nina oela na olive; ma na barana nina buluka; ma na nauna i tana ara tuturavi nina sipi.

²⁹ Ma na kamagana goto na omea sui girani, God e sauvania a Hesehia danga na sipi ma na buluka, me danga sosongo goto nina omea tatanani, te aia e logogira goto danga na verabau.

³⁰ Maia nogo a Hesehia e vongo kapusia na nauna tana e vuradato na Vuravura ni Gihon, me tsaia na sautu gana ke alavotumaiginia na kô i laona na baravatuna na Jerusalem. Ma Hesehia e tangomana tana pipi sui na omea e naugira,

³¹ me atsa moa kalina igira na mane tabegoko na tuguna na taovia tsapakae ni Babilonia ara

mai na laverongona na omea loki e laba tana kao ia, ma God e molovania a Hesehia ke muria nina papada segeni rongona ke tovoa me ke donaginia nina omeomea.

*Na Susuina Nina Aqotagao a Hesehia
(2 Taovia Tsapakae 20:20-21)*

³² Migira sui lakalaka na omea tavosi aia Hesehia na taovia tsapakae e naugira ma nina aqodou vania na Taovia ara maretsunagira nogo tana papi ara soaginia **Nina Momoro a Isaia na Propete na Dalena a Amos** ma na papi goto ara soaginia **Niqira Aqoaqo na Taovia Tsapakae tana Juda ma na Israel.**

³³ Ma Hesehia e mate mara ba qilua tana vatulumagira na taovia tsapakae tabana i gotu. Migira sui lakalaka na tinoni tana Juda mi Jerusalem ara padaloki sosongolia kalina aia e mate. Maia Manase na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

33

*A Manase na Taovia Tsapakae tana Juda
(2 Taovia Tsapakae 21:1-9)*

¹ Ma Manase e sangavulu ruka moa na ngalitupana kalina e lia na taovia tsapakae tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e tsege sangavulu tsege na ngalitupa.

² Maia Manase e sasi loki sosongo i matana na Taovia, me muritaonigira na omea marasibiga vaga ara naua igira na tinoni tana puku tavosi, igira aia na Taovia e tsialigira i sau tania na

kao ia kalina igira nina tinoni ara maimai moa i sautu.

³ Maia e logovisugira tugua niqira nauna na mani samasama igira na ponotoba tana nauna nogo a Heskia na tamana e toroutsanigira sui nogo; maia e logogira na belatabu agana na mani samasama vaniana Baal, me aqosigira goto na titinonina na god daki ko Asera, me samasama vanigira goto na veitugu.

⁴ Maia e logogira goto visana na belatabu vanigira na ponotoba i laona saikesa nogo na Vale Tabu, tana nauna nogo aia na Taovia e tsaria laka i tana nogo kara ba samasama sailagi vania aia.

⁵ Mi tana kaira ruka na pakokana na Vale Tabu aia e logogira goto visana na belatabu agana na samasama vaniaqira na veitugu.

⁶ Maia Manase e gini kodoputsa na dalena segeni vaga na savori-kodokodo tana Poi ni Hinom. E dona goto na basutidao ma na aqotidao, me ba lavegoko goto i koniqira igira ara dona na moro rongona kara tsarivulagia na omea sauba ke laba, mi koniqira goto igira ara dona na goko vaniaqira igira ara mate nogo. Maia e sasi loki liuliu goto bâ i matana na Taovia, me tsaia me gini momosa loki na tobana.

⁷ Maia e adia na titinonina na god daki ko Asera, me ba moloa i laona na Vale Tabu, i tana nauna nogo na Taovia e tsarivanikaira nogo a David ma Solomon na dalena: “Ieni nogo i Jerusalem, tana Vale Tabu nogo iani, aia nogo na nauna inau au vilinogoa i laogira na butona kao sui ara tamanina igira na sangavulu ruka na

puku tana Israel, ke lia na nauna i tana kamu mai samasama vaniau inau.

⁸ Me ti vaga igira na tinoni ni Israel kara muridougira pipi sui niq̄u vali, ma kara manali poponoa na Ketsa aia a Moses niq̄u maneaq̄o e saunogoa vanigira, mi tana, minau sauba e utu kau tamia kara tsialigigira tania na kao inau au saunogoa vanigira na mumuaq̄ira.”

⁹ Maia Manase e raq̄a sasiligira na tinoni mara naugira na sasi loki goto b̄a, liusigira na sasi sui ara naua na puku tavosi sui igira aia na Taovia e tsialigigira nogo i sau tania na kao ia, kalina igira nina tinoni ara maimai moa i sautu.

A Manase e Padasavi Mateqira Nina Sasi

¹⁰ Me atsa moa aia na Taovia e parovatavigira a Manase migira nina tinoni, migira ara tau moa ngaoa na rorongo.

¹¹ Me vaga ia, ma na Taovia e tamivanigira niq̄ira taovia tagao na mane vaumate ni Asiria kara ba bokia na Juda. Migira ara tangolia a Manase mara kautiginia na salili na konina, mara moloa na itai tapala tana limana ma na tuana, mara adivanoa i Babilon.

¹² Mi tana nina rota loki aia e molotsunali segenina, me pilo b̄a i konina na Taovia nina God, me nongia ke sanḡa.

¹³ Ma God e tabea nina nonginongi a Manase me tamivania ke visu i Jerusalem me ke tagao-tugua. Mi tana omea vaga nogo iani te e gini dona maka nomoa a Manase laka na Taovia nogo e God manana.

¹⁴ Mi murina e laba na omea vaga ia, ma Manase e vaolusitugua na baravatu e pala i tano

tabana i longa na Verana a David, tû tana poi varangisia na Vuravura ni Gihon me tave bâ tsau tana Matsapakapu na Tsetse, me polia na nauna ara soaginia Opel. Maia e mologotoa kesa niqira taovia tagao na mane vaumate kolua nina alaala i laona pipi sui na verabau ara barapoliginigira na baravatu kakai tana Juda.

¹⁵ Me adiligigira tania na Vale Tabu na titinonina niqira god na veratavosi ma na nununa na god daki ko Asera aia segenina nogo e mologira i tana, migira goto niqira belatabu na ponotoba ara totu i kelana na tetena i tana e tû na Vale Tabu migira visana goto tana nauna tavosi i Jerusalem; maia e adigira na omea sui girani me ba tsoniligigira i tabana i tano na verabau.

¹⁶ Maia e vaolusigotoa na belatabu i tana ara samasama vania na Taovia, me savorigira i kelana na belatabu ia na kodoputsa ara tango mana na tinoni na ganipataana na turina, ma na kodoputsa na mani soadouana God. Me ketsaligira na tinoni sui tana Juda kara samasama vania moa na Taovia na God ni Israel.

¹⁷ Me atsa moa ti igira na tinoni ara nau babâ moa na savori-kodoputsa tana nauna tavosi agana na samasama, mara savorigira vania moa na Taovia.

*Na Susuina Nina Aqotagao a Manase
(2 Taovia Tsapakae 21:17-18)*

¹⁸ Migira sui lakalaka na omea tavosi aia Manase e naugira, ma nina nonginongi e nauvania nina God, ma niqira goko na propete igira ara goko vania tana asana na Taovia na God ni Israel, ara maretsunagira sui nogo tana papi ara

soaginia **Niqira Aqoaqo na Taovia Tsapakaé tana Israel.**

¹⁹ Ma na gokona nina nonginongi na taovia tsapakaé me koegua God e tuguvisu vania, ma na turupatuna nina sasi sui aia e naugira tana idana kalina aia e tau vati pilotoba, igira na omea tabaruga aia e naugira, migira na nauna niqira mani samasama igira na ponotoba migira na nununa na god daki ko Asera aia e aqosigira, migira goto na titinonina na god peropero aia e samasama vanigira, ara maretsunagira sui nogo tana papi ara soaginia **Niqira Aqoaqo igira na Propete.**

²⁰ Ma Manase e mate mara qilua tana valena segeni, ma Amon na dalena e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakaé.

*A Amon na Taovia Tsapakaé tana Juda
(2 Taovia Tsapakaé 21:19-26)*

²¹ Maia Amon e rukapatu ruka na ngalitupana kalina e lia na taovia tsapakaé tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e ruka moa na ngalitupa.

²² A Amon e usuli saikesalia a Manase na tamana me sasi sosongo i matana na Taovia, me samasama vanigira na titinonina na god peropero igira nogo na tamana e samasama vanigira tana idana.

²³ Aia e tau moa vaga na tamana, rongona e tau molotsuna segenina me ke pilo bâ i konina na Taovia; maia e sasi liuliu goto bâ liusia na tamana.

²⁴ Migira nina mane sasanga nogo a Amon ara voroganamate, mara ba labumatesia i laona na valena segeni.

²⁵ Mi muri, migira na tinoni ni Juda ara labumatesigira igira ara labumatesia a Amon, mara molokaea a Josia na dalena ke taovia tsapakae.

34

A Josia na Taovia Tsapakae Tana Juda (2 Taovia Tsapakae 22:1-2)

¹ Ma Josia e alu moa na ngalitupana kalina e lia na taovia tsapakae tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e tolu sangavulu kesa na ngalitupa.

² Maia e naua moa na omea e dou i matana na Taovia; me muritaonia na omea e naua a David na mumuana, me muridougira manana pipi sui nina ketsa God.

A Josia e Toroutsania Niqira Nauna Na Mani Samasama Igira na Ponotoba

³ Mi tana alunina ngalitupa nina aqo tagao a Josia, kalina aia e borau vaolu moa, maia e tuturiga nogo na samasama vania nina God a David na mumuana. Mi murina vati na ngalitupa maia e tuturiga na toroutsaniaqira na nauna tana ara samasama igira na ponotoba, migira na nununa na god daki ko Asera, migira sui tavosi goto na titinonina na god peropero.

⁴ Mi matana nogo ia, igira nina maneaqo ara tairutugira na belatabu i tana ara samasama vania Baal, mara toroveogira goto na belatabu

agana na kodoana na bulunagai uruuru ara totu varangisigira. Mara tai rutugira goto na nununa na god daki ko Asera migira sui tavosi goto na titinonina na god peropero, mi muri mara ba rasavaginia na papasaqira i kelana na qilugira na tinoni ara kodoputsa vanigira.

⁵ Maia Josia e kodogira na suliqira na manetabu ponotoba i kelana na belatabu i tana ara lavu na samasama. Mi tana nauana na omea sui girani, aia e punguginigira na vera sui tana Juda mi Jerusalem mara gini totu male doutugua taonia na vovorona na lotu.

⁶ Maia e naugotoa kesa moa atsa na omea i laoqira na verabau ma na nauna i tana ara toroutsanigira tana Manase, ma na Epraim, ma na Simeon, me tsau bâ tana Naptali tabana i vava.

⁷ Mi laona na butona kao popono tana Israel tabana i vava aia e tairutugira na belatabu ma na nununa na god daki ko Asera, me tai rapasigira na titinonina na god peropero mara lia vaga saikesa na papasa, me tai kotsokotsogira pipi sui na belatabu agana na kodoana na bulunagai uruuru. Mi muri, maia e tû me visutugua i Jerusalem.

*Ara Tsodovulagia na Papi na Ketsa
(2 Taovia Tsapakae 22:3-20)*

⁸ Mi tana sangavulu alunina ngalitupa nina aqotagao a Josia, murina aia e pungusua na vera me gini maletugua na kao ma na Vale Tabu, maia Josia na taovia tsapakae e molovanotugira tolu na mane kara tu vaolusitugua nina Vale Tabu na Taovia God: tugira nogo a Sapan na

dalena a Asalia, ma Maaseia na taovia tagao i Jerusalem, ma Joa na dalena a Joakas aia nina aqo na maretsunaqira na omea ara laba.

⁹ Ma na qolo sui igira na Levite ara matali matsapa ara adigira i laona na Vale Tabu, ara ba saugira sui vania a Hilkia na Mane Tabu Loki. Na qolo girani ara sauva igira na tinoni ni Epraim, mi Manase, migira sui ara totu tana Israel tabana i vava, migira goto na tinoni ni Juda, mi Benjamin, mi Jerusalem.

¹⁰ Mi muri ma Hilkia e sauva na qolo girani vanitugira na mane niqira aqo na tagaoviana na vavanona na aqona na vaolusituguana na Vale Tabu, gana kara tu sauva vanigira

¹¹ na mane kamoda ma na mane logovale, agana na voliaqira na vatu ma na tiba ara kilia gana na vaolusiaqira tugua na vale sui igira na taovia tsapakae tana Juda ara mologira kara totu mangu lê mara seko.

¹² Migira na mane ara naua na aqo ia ara aqo dou manana mara tau goto dona na peqo. Mara tu vati na Levite ara tagaovia na vavanona niqira aqo: tugira nogo a Jahat ma Obadia tana duli konina a Merari, ma Sekaria ma Mesulam tana duli konina a Kohat. Mi tugira sui na Levite tugirani ara dona sosongo na taitaqira na omea tatangi.

¹³ Migira visana na Levite tavosi ara tagaovia na aqona na kalagaiqira na vangana sui, ma na reitutuguqira na maneaqo tana pipi vata na aqo; migira visana goto na Levite ara maretsunaqira na omea ara laba, se ara aqo vaga na mane matali.

¹⁴ Mi kalina ara adirutsumia na qolo ia tania na voki na mani mololakâ omea, maia Hilkia e tsodovulagia nina papi na Ketsa na Taovia, aia nogo na Ketsa God e sauvaninogoa a Moses i sau.

¹⁵ Maia e tû me tsarivania a Sapan, “Inau au ba tsodovulagia na papi na Ketsa ieni i laona na Vale Tabu.” Maia a Hilkia e sauvania a Sapan na papi ia,

¹⁶ ma Sapan e adivanoa i konina na taovia tsapakae. Me tsarivania, “Igami ami naugira nogo pipi sui lakalaka na omea igoe o ketsaliginigami.

¹⁷ Migami ami adigira nogo na qolo ara totu i laona na Vale Tabu, mami sauvanigira nogo na maneago migira ara tagaovia niqira ago.”

¹⁸ Mi muri ma Sapan e tsarigotoa, “Iani nogo kesa na papi a Hilkia na manetabu e sauvaniau.” Mi tana ma Sapan e tsokovulagia vania na taovia tsapakae.

¹⁹ Mi kalina a Josia na taovia tsapakae e rongomia na omea a Sapan tsokoa tana papi ia, maia e ratsivotâ na polona tana padasavi,

²⁰ me tû me ketsalitugira a Hilkia, ma Ahikam na dalena a Sapan ma Abdon na dalena a Mikaia, ma Sapan aia na mane mamare, ma Asaia nina mane sasanga na taovia tsapakae me tsarivanitugira:

²¹ “Kamu tu vano ma kamu tu ba lavegoko konina na Taovia vaniau inau me vanigira sui goto na tinoni ara totuvisu moa tana Israel ma na Juda, tana rongona na sasani vaga ara marea tana papi iani. Na Taovia e kore sosongo vanigita igita, rongona igira na mumuada ara tau muria

nina goko na Taovia, mara tau saikesa nautaonia na omea ara marea i laona na papi iani.”

Na viviruna na Papi na Ketsa. (34:15)

²² Mi tana nina rarai na taovia tsapakae, maia Hilkia kolutugira ganaduli ara tu vano, mara tu ba lavegoko i konina kesa na daki, ko Hulda na soana, aia e kesa na propete e totu tana butona vaolu na vera ni Jerusalem. Ma na tauna na daki ia, aia a Salum na dalena a Tikva ma na kukuana a Harhas, aia nogo e reitutugugira na polona na Vale Tabu. Mi tugira ara tu tsaritutugu vania na omea vaga ara laba,

²³ maia ko Hulda e tsarivanitugira kara tu adivisugoko vania na taovia tsapakae ma kara tu tsarivania

²⁴ na omea e tsaria na Taovia: “Inau sauba kau kedeginia na vera ni Jerusalem migira sui na tinonina na vealagi vaga nogo ara maregira tana papi ara vasini tsokovulagi vania na taovia tsapakae.

²⁵ Igira ara reisaviau mara savori-kodoputsa vanigira na god tavosi, me tsaia me gini momosa loki na tobaqu tana rongona na omea sui igira ara naua. Maia nogoria na rongona ti e gini momosa loki na tobaqu vania na Jerusalem, me utu goto ke bisi lê na korequ.

²⁶ Ma kamu tu tsarivaganana iani vania na taovia tsapakae aia e molomaitugamu kamu tu lavegoko i koniqu, laka inau na Taovia God ni Israel au tsarivania: Igoe o rongominogoa na omea ara marea i laona na papi ia,

²⁷ mo gini padasavi sosongo nogo, mo molot-sunali segenimu i mataqu inau, mo ratsivotâ na

polomu mo ngangai kalina igoe o rongomia laka sauba kau kede koeguania inau na Jerusalem migira na tinoni i laona. Minau au rongominogoa nimu nonginongi,

²⁸ ma na kede inau au vangaraunogoa laka ke gadovia na Jerusalem, sauba ke tau nogo laba poi tsau tana murina na mateamu igoe. Minau sauba kau mologo igoe ko mate tana rago.”

Ma Hilkia mi tugira ganaduli ara tu adivisua na goko iani vania a Josia na taovia tsapakae.

*A Josia e Vekea Ke Rongomangana na Taovia
(2 Taovia Tsapakae 23:1-20)*

²⁹ Ma Josia na taovia tsapakae e soasaigira sui lakalaka na tinoni lokiloki tana Juda mi Jerusalem,

³⁰ migira sui ara dulikoluvanoa a Josia tana Vale Tabu, kolugira na manetabu ma na Levite, migira sui goto na toga, igira ara tamani danga migira goto ara tau tamani sa omea. Mi mataqira sui, aia na taovia tsapakae e tsokovulagi vanigira na papi popono na taso aia ara tsodovulagia i laona na Vale Tabu.

³¹ Maia e tudato i ligisana niqira tuguru na taovia tsapakae me naua kesa na veke vania na Taovia laka aia ke rongomangana dou, me ke muridougira nina Ketsa ma nina vali tana tobana mi tana tidaona popono, me ke manaligira sui na aqona na vaitasogi vaga ara maregira i laona na papi iani.

³² Maia e raigira na tinoni tana puku konina a Benjamin migira sui goto ara totu i Jerusalem kara vekea kara manalidoua niqira

tabana na vaitasogi. Me vaga ia, migira na tinoni ni Jerusalem ara muridoua na omea e kalea na vaitasogi ara naukolua niqira God na mumuaqira.

³³ Ma Josia na taovia tsapakae e toroutsanigira sui na titinonina marasibiga na god peropero ara totu tana butona kao popono ara tamanina igira na tinoni ni Israel, mi tana maurina popono, aia e ketsaligira nina tinoni kara aqovania moa na Taovia niqira God na mumuaqira.

35

A Josia e Lokisia na Dani na Paseka (2 Taovia Tsapakae 23:21-23)

¹ Ma Josia na taovia tsapakae e lokisia na Dani Tabu na Paseka i Jerusalem tana padalokiana na Taovia; mi tana sangavulu vatinina dani na kesianina vula ara matesigira na omea tuavati vania na dani loki ia.

² Maia e vota aqo vanigira na manetabu kara naua i laona na Vale Tabu, me tsovulagira kara naudoua niqira aqo.

³ Maia e goko goto vanigira na Levite, igira nogo niqira aqo na sasaniaqira na tinoni ni Israel mara tabugira kara aqo vania moa na Taovia me tsaria, "Kamu molo kalavatavia na Bokisi tabu na Taso i laona na Vale Tabu aia nogo a Solomon na taovia tsapakae na dalena a David e logoa. Mi kalina ia, e utu goto kamu kalagai bamaia, ma nimui aqo igamu kamu aqovania na Taovia nimui God migira nina tinoni ni Israel.

⁴ Kamu ba totu tana sasamui i laona na Vale Tabu taonia nimui duli babâ, me taonigotoa na

aqo ara ka vota vanigamu kaira a David na taovia tsapakae ma Solomon na dalena,

⁵ migamu segenimui nogo kamu pedea tana kamu tutû gana kamu gini tangomana na sangaaqira pipi kesa na tamadale tana Israel.

⁶ Igamu nogo nimui aqo kamu matesigira na dalena sipi ma na naniqoti gana na Dani na Paseka. Kamu reia kamu masidi dou taonia na vovorona na lotu, ma kamu vangaraugira na vangana na kodoputsa kara gini tangomana igira gamui kamaga na Israel na muridouaqira nina goko aia na Taovia e sauvaninogoa a Moses.”

⁷ Mi laoqira nina omea tatamani segeni nogo, aia Josia na taovia tsapakae e sauvanigira na tinoni ara tolu sangavulu toga na sipi ma na dalena sipi ma na naniqoti vaolu me tolu toga na buluka mane gana kara gini savori-kodoputsa tana Dani na Paseka.

⁸ Migira goto nina mane sasanga ara sau niqira vangalaka vanigira na toga ma na manetabu ma na Levite kara gini aqo. Mi tugira ara tu reitutugua na vavanona na aqo tana Vale Tabu, tugira nogo a Hilkia na Mane Tabu Loki, ma Sekaria ma Jehiel, ara tu sauvanigira na manetabu ruka toga ono sangatu na dalena sipi ma na naniqoti vaolu, me tolu sangatu na buluka mane agana na mani kodoputsa tana dani loki ia.

⁹ Mi tugira gaqira ida igira na Levite, tugira nogo a Konania, ma Semaia ma Netanel na kulana, ma Hasabia, ma Jeiel, ma Josabad, ara saugira ara tsege toga na dalena sipi ma na naniqoti vaolu, me tsege sangatu na buluka mane vanigira na Levite kara gini savori-

kodoputsa.

¹⁰ Mi kalina e manoga nogo pipi sui na omea vania na Dani na Paseka, migira na manetabu ma na Levite ara ba totu tana sasaqira babâ vaga nogo e ketsaligira na taovia tsapakae.

¹¹ Mi kalina ara matesigira sui nogo na dalena sipi ma na naniqoti, migira na Levite ara koratiligia na kokoraqira. Mi muri, migira na manetabu ara adia na gabuqira mara tsirika bâ i kelana na belatabu.

¹² Mi muri bâ, mara tuvarivota vanigira na tinoni, taonia na alaala na vungu tamadale, igira na omea tuavati agana na savori-kodokodo, rongona kara gini savorigira taoninogoa na omea ara marea tana nina papi na Ketsa a Moses.

¹³ Migira na Levite ara kodogira na vangana na kodoputsa na Paseka muritaonia na vovorona niqira ketsa, mara kukigira na vangana na savori tabu, mara quragira tana popo tutû, mara tsaku ara tuvari votagira na velesina na omea tuavati vanigira na tinoni.

¹⁴ Me sui ia, migira na Levite ara tuvari qaqira segeni, mara tuvarigotoa vanigira na manetabu, rongona igira na manetabu igira na kukuana a Aaron, ara aqo babâ moa poi tsau tana bongi na kodoaqira na omea tuavati ara kodo poponogira ma na seregana na omea ara gini kodoputsa.

¹⁵ Migirani nogo na soaqira igira na Levite tana duli konina a Asap igira ara taigira na omea tatangi ara totu nogo tana sasaqira vaga a David na taovia tsapakae e ketsaliginigira: tugira nogo a Asap, ma Heman, ma Jedutun nina propete na taovia tsapakae. Migira na mane matali tana

matsapakapuna na Vale Tabu e tau kilia kara mololea niqira aqo, rongona igira nogo na Levite tavosi ara vangarau vanigira niqira vangana na kodoputsa na Paseka.

¹⁶ Me vaga ia, mara naugira sui nogo tana dani ia na omea sui lakalaka gana na samasama vaniana na Taovia, ma na lokisiana na Dani Tabu na Paseka, ma na savori-kodokodo i kelana na belatabu, vaga nogo e ketsaligira a Josia na taovia tsapakae kara naua.

¹⁷ Mi laona e vitu na dani popono, igira sui na tinoni ni Israel ara totu i Jerusalem ara lokisia na Dani Tabu na Paseka ma na Dani Tabu na Bredi Tagara Isti i Konina.

¹⁸ Me tuturiga i murina na mateana a Samuel na propete me mai, ma na Dani Tabu na Paseka ara tau goto vati lokisi vaganana ia sa dani. Me tagara goto sa vidaqira igira na taovia tsapakae ara tagao idavanja a Josia kara lokisi vaganana ia na Dani Tabu na Paseka vaga e naua a Josia na taovia tsapakae, migira goto na manetabu ma na Levite, ma na toga sui ni Juda, mi Israel, mi Jerusalem,

¹⁹ tana sangavulu alunina ngalitupana nina aqotagao a Josia.

*Na Susuina Nina Aqotagao a Josia
(2 Taovia Tsapakae 23:28-30)*

²⁰ Mi murina a Josia na taovia tsapakae e nausua na omea girani vania na Vale Tabu, ma Neko na taovia tsapakae ni Ejipt e raqâ nina alaala na mane vaumate mara ba vailabu i Karkemis tana Kô Euprates, ma Josia e tovoa laka ke ba utusia;

²¹ maia Neko e mologoko bâ vania a Josia me tsaria, “Na vailabu iani au naua inau e tau kalego igoe na taovia tsapakae ni Juda. Inau au tau mai kau vailabugi kolugo igoe, au mai moa gana kau vailabugi kolugira gaqu gala, ma God nogo e tsarivaniau kau tsaku. Ma God aia e tabana koluau inau, bâ, migoe ko laka goto na mai na utusiaqu inau rongona ke tau matesigo aia.”

²² Maia Josia e padakuti matena ke vailabugi kolua, me sove na rongomiana na omea God e tsarivania tana mangana a Neko na taovia tsapakae, me tû me olia na rereina mara gini tau reigadoviginia me sangasage tana vailabu tana poiatsa ni Megido.

²³ Mi laona na vailabu ma nina pipili kesa na mane ni Ejipt e ba gadovia a Josia na taovia tsapakae. Maia e ketsaligira nina maneago “!Kamu adiligiau inau! !Au boka loki seko sosongo!”

²⁴ Migira ara tsebaligia tania nina terê, mara molosagea kesa goto tana nina terê tavosi e totu nogo i tana, mara adivanoa i Jerusalem. Mi tana nogo e ba mate mara qilua tana vatulumaqira na taovia tsapakae. Migira sui lakalaka na tinoni tana Juda mi Jerusalem ara tangisia na mateana.

²⁵ Ma Jeremia na propete e teâ kesa gana linge na tangitangi a Josia na taovia tsapakae. Me gini lia na lavu tana Israel vanigira ara raqa linge, igira na mane na daki, kara lingena na linge iani kalina ara tangisia aia. Ma na gokona na linge ia ara maretsunagira tana papi na tangitangi.

²⁶ Migira sui lakalaka na omea tavosi aia Josia e naugira, nina aqodou vaniana na Taovia, ma

nina muridouaqira nina Ketsa,

²⁷ ma na turupatuna nina aqoaqo tû tana tuturigana me tsau tana susuina, ara maret-sunagira sui nogo tana papi ara soaginia **Niqira Aqoaqo na Taovia Tsapakae tana Israel ma na Juda.**

36

A Joahas na Taovia Tsapakae tana Juda (2 Taovia Tsapakae 23:30-35)

¹ Migira na tinoni ni Juda ara vilia a Joahas na dalena a Josia mara ninaginia na oela me lia na taovia tsapakae i Jerusalem.

² Ma Joahas e rukapatu tolu na ngalitupana kalina e lia na taovia tsapakae tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e tolu lelê moa na vula.

³ Maia Neko na taovia tsapakae ni Ejipt e aditsunâ a Joahas tania nina aqo taovia tsapakae i Jerusalem, me turugira na tinoni ni Juda kara sauvania 3,400 kilo na siliva, me 34 kilo na qolumila ngiti takesi.

⁴ Ma Neko e molokaea a Eliakim kulana a Joahas ke lia na taovia tsapakae tana Juda, me olia na soana me soaginia a Jehoiakim. Maia Neko e adivanoa a Joahas i Ejipt.

A Jehoiakim na Taovia Tsapakae tana Juda (2 Taovia Tsapakae 23:36-24:7)

⁵ Ma Jehoiakim e rukapatu tsege na ngalitu-pana kalina e lia na taovia tsapakae tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e sangavulu kesa na ngalitupa. Maia e sasi sosongo i matana na Taovia nina God.

⁶ Ma Nebukadnesar na taovia tsapakae tana Babilonia e ba bokia na Juda, me tangolia a Jehoiakim, me soriginia na itai tapala me adivanoa i Babilonia.

⁷ Ma Nebukadnesar e adigira visana na vangana na Vale Tabu me ba mologira i laona na valena segeni i Babilon.

⁸ Migira sui lakalaka na omea a Jehoiakim e naugira, kolugira goto na omea marasibiga ma na omea tabaruga aia e naugira, ara maretsunagira sui tana papi ara soaginia **Niqira Aqoaqo Igira na Taovia Tsapakae tana Israel ma na Juda.** Ma Jehoiatsin e tugua tamana tana nina aqo taovia tsapakae.

*A Jehoiatsin na Taovia Tsapakae tana Juda
(2 Taovia Tsapakae 24:8-17)*

⁹ Ma Jehoiatsin e sangavulu alu moa na ngalitupana kalina e lia na taovia tsapakae tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e tolu lelê moa na vula me sangavulu na dani. Maia goto e sasi i matana na Taovia.

¹⁰ Mi kalina e sui nogo na tagu na bisi me tuturiga na papara, ma Nebukadnesar na taovia tsapakae e aditsekavanoa a Jehoiatsin i Babilonia, me adivanogira goto pipi sui na omea loki matana i laona na Vale Tabu. Mi muri, ma Nebukadnesar e molokaea a Sedekia na niana a Jehoiatsin ke lia na taovia tsapakae tana Juda mi Jerusalem.

*A Sedekia na Taovia Tsapakae tana Juda
(2 Taovia Tsapakae 24:18-20; Jeremia 52:1-3a)*

¹¹ Maia Sedekia e rukapatu kesa na ngalitu-pana kalina e lia na taovia tsapaka e tana Juda, me tagao i Jerusalem i laona e sangavulu kesa na ngalitupa.

¹² Maia goto e sasi i matana na Taovia, me tau ngaoa na molotsuna segenina i matana a Jeremia na Propete me ke rongomia kalina aia e katevania nina goko na Taovia.

E Puka na Verabau ni Jerusalem

(2 Taovia Tsapaka e 25:1-21; Jeremia 52:3b-11)

¹³ Maia Sedekia e tû me sove tania a Nebukadnesar na taovia tsapaka e, aia nogo e raia ke gini vatsa na asana God laka aia sauba ke totukakai i konina. Ma Sedekia e baribari sosongo me sove saikesa na pilovisutugua i konina na Taovia na God ni Israel.

¹⁴ Migira sui na ida tana Juda, ma na manetabu, migira sui lakalaka goto na tinoni, ara piloligi tania na Taovia, mara reinunu tana niqira aqo seko igira na puku tavosi ara totu lalo i laoqira, mara tû mara samasama vanigira na titinonina na god peropero, mara sisiloboloboginia na Vale Tabu aia God e balo vanisegenia i Jerusalem.

¹⁵ Maia na Taovia niqira God na mumuaqira e tau kuti na molomai vaniaqira visana na propete kara parovatavigira nina tinoni rongona aia e galuve sosongoligira, me galuvegotoa nina Vale Tabu.

¹⁶ Migira ara tsirigira moa nina mane adigoko God, mara peâ nina goko, mara kiataginigira nina propete, me babâ vaga ia poi tsau e poda

loki na korena God vanigira nina tinoni, me gini tau goto tangomana vanigira kara baria.

¹⁷ Mi tana, ma na Taovia e mologinia na taovia tsapakae ni Babilonia ke baginigira. Maia e matesigira na mane vaolu sui tana Juda, atsa moa goto igira ara totu i laona na Vale Tabu. Me tau goto gaea ke kesa, tinoni vaolu se tinoni loki, na mane se na daki, tinoni lobogu se tinoni mauri dou. Aia God e mologira sui lakalaka i limana moa aia.

¹⁸ Maia na taovia tsapakae ni Babilonia e tû me laugira sui na vangana na Vale Tabu ma na vangana na vokibisi i laona na Vale Tabu, ma nina omea tatamani sui na taovia tsapakae migira nina mane sasanga, me adivanogira sui lakalaka i Babilonia.

¹⁹ Maia e tungia na Vale Tabu, me vui pukalia na baravatuna na verabau ni Jerusalem, me tungigira sui na valeqira na tinoni tataovia kolugira sui na omea ara tamanina.

²⁰ Migira ara matepitsa tana vailabu ia na taovia tsapakae ni Babilonia e boliligigira bâ i verana, mi tana igira ara aqotseka vania me vanigira na dalena poi tsau tana tagu e laba kesa na taovia tsapakae ni Persia me tulusia na taovia tsapakae ni Babilon.

²¹ Me gini laba vaga ia rongona ke gini man-atovu na omea na Taovia e katemai idanogoa tana mangana na propete Jeremia. Aia e goko vaga iani: “Sauba na veraqira ke totu mangu lê i laona ke vitu sangavulu na ngalitupa, gana kara gini sese matena niqira petsakoe rongona ara tau

muria na ketsa na mango tana Sabat.”*

A Sirius e Ketsaligira na Tsiu Kara Visutugua i Jerusalem

(Esra 1:1-4)

²² Mi tana kesanina ngalitupa a Sirius e taovia tsapakae tana Persia, ma na Taovia e manalia na omea vaga aia e kate idanogoa tana mangana a Jeremia na propete. Na Taovia e molo papada i tobana a Sirius ke marea na ketsa iani, ma kara tetevagini gokona malemale i laoqira na toga sui pipi sui tana vera aia e tagaovi kaputia:

²³ “Iani nogo e vaga na omea e ketsaliginigamu a Sirius na taovia tsapakae ni Persia. Na Taovia na God ni Gotu, aia nogo e molovaniau inau kau tagaovi kaputia na barangengo popono, me molo aqo goto vaniau kau logovania kesa nina valetabu i Jerusalem tana Juda. Mi kalina ia, migamu sui nina tinoni God kamu tû, ma kamu visu bâ i tana, ma na Taovia nimui God ke totu i konimui.”

* **36:21 36:21** “na mango tana Sabat” Reia tana papi ara soaginia Na Aqo Manetabu, 25:1-7.

Ghari Bible

Ghari: Ghari Bible (Bible with Deuterocanon)

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ghari

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files
dated 3 May 2025

eb379363-fbdd-532b-81c1-eb5fe7aa36a9